

הישיבה השלוש-מאות-וחמישים-ותשע של הכנסת השתיים-עשרה

יום שלישי, י' בטבת התשנ"ב (17 בדצמבר 1991)

ירושלים, הכנסת, שעה 16:05

א. מסמכים שהונחו על שולחן הכנסת

היו"ר ד' תיכון:

לקריאה ראשונה, מטעם חברי הכנסת: הצעת חוק הגליל (תיקון מס' 2), התשנ"ב-1991, של חבר הכנסת מיכה גולדמן. תודה.

רבותי חברי הכנסת, ישיבת הכנסת פתוחה. הודעה למזכיר הכנסת.

מזכיר הכנסת ש' יעקבסון:
ברשות היושב-ראש, הנני מתכבד להודיע, כי הונחה היום על שולחן הכנסת —

ב. הודעה על החלטת ועדת החוקה, חוק ומשפט לחדש דיוניה בהצעת חוק-יסוד: משק המדינה

(תיקון מס' 4)

היו"ר ד' תיכון:

להסדיר את ענייניה בתוכה, וכאשר לא מפירים הפרה גסה ובוטה את תקנותיה.

רבותי-חברי הכנסת, אני קורא מכתב שהגיע אל יושב-ראש הכנסת:

על רקע זה ניתן פסק-דין, וברשות היושב-ראש, אני רוצה לקרוא אותו. זה הסכם שנחתם בין אברהם פורז ושבח וייס לבין מר דב שילנסקי, יושב-ראש הכנסת, וחבר הכנסת אוריאל לין, שהפך לפסק-דין החלטי של בג"ץ ביום חמישי שעבר. הוא קובע: "ביום רביעי, 18 בדצמבר 1991, יביא יושב-ראש הכנסת או ממלא-מקומו בפני מליאת הכנסת את הצעת חוק-יסוד: משק המדינה (תיקון מס' 4) לדיון ולהצבעה בקריאה שנייה ושלישית בתחילת סדר-היום, מייד לאחר השאלות בעל-פה"; כלומר, מחר בצהרי היום, או אפילו לפני הצהריים. אי-הבאתו להצבעה מחר היא בעינינו הפרה בוטה, הגובלת כמעט באלימות, של פסק-דין, של בית-המשפט העליון. תודה רבה.

לכבוד מר דב שילנסקי, יושב-ראש הכנסת. אדוני היושב-ראש, הנדון: חוק-יסוד: משק המדינה (תיקון מס' 4). החוק שבנדון הונח על שולחן הכנסת ביום 15 ביולי 1991. על-פי סעיף 124 לתקנון הכנסת, החליטה ועדת החוקה, חוק ומשפט כישיבתה היום לחדש את דיוניה בחוק זה. בברכה, אוריאל לין. העתק — למר שמואל יעקבסון, מזכיר הכנסת.

אמננו וכונישנטיין (תנועת המרכז — שינוי):
אדוני היושב-ראש, אני מבקש להגיב.

מרדכי וירשובסקי (התנועה לזכויות האזרח ולשלום):
אדוני היושב-ראש — — —

היו"ר ד' תיכון:

חבר הכנסת אברהם פורז, בבקשה.

אברהם פורז (תנועת המרכז — שינוי):

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, הצעת חוק זו המונחת על שולחן הכנסת מוכנה לקריאה שנייה ולקריאה שלישית החל מ-15 ביולי שנה זו. באותו יום היא היתה בסדר-היום, וברגע האחרון הוסרה מסדר-היום בגלל לחץ שהפעילה לשכת ראש הממשלה על יושב-ראש הכנסת. מאז שבנו ופנינו, חברי הכנסת היוזמים, אל יושב-ראש הכנסת כדי שעלה את ההצעה על סדר-היום. במכתב שיש לנו מיושב-ראש ועדת החוקה, חוק ומשפט הוא אומר, שהוא מוכן להביא את הצעת החוק ככל עת, אבל יש אילוצים פוליטיים שאינם מאפשרים זאת.

אדוני היושב-ראש, אני רוצה לציין, שבעתירה לבג"ץ היה חבר הכנסת אוריאל לין המשיב, אומנם משיב פורמלי, כי לא היתה לנו טענה נגדו, שהרי הוא אמר כל הזמן שהוא מוכן להביא את החוק להצבעה ורק יושב-ראש הכנסת מעכב אותו. ההסכם שהושג ביום חמישי האחרון בלילה, בלשכת יושב-ראש הכנסת, בינינו לבין נציגת היועץ המשפטי לממשלה, עורכת-הדין נילי ארד, שהיא מנהלת מחלקת הבג"צים בפרקליטות המדינה, הושג כשהיא מייצגת את חבר

רבותי חברי הכנסת, אני אנהג על-פי הנוהל הבא: כל מי שרוצה להשתתף בדיון שייפתח כאן בעוד דקה, יפנה בכתב למזכיר הכנסת, ותינתן לו דקה. עד כה פנו אלי חבר הכנסת שבח וייס וחבר הכנסת אברהם פורז, שהגישו את הצעת החוק. אחריהם חיתן רשות הדיבור לחבר הכנסת שחל. דקה לכל חבר כנסת.

רשות הדיבור לחבר הכנסת שבח וייס. בבקשה.

שבח וייס (העבודה):

אדוני היושב-ראש, אני מודה לך על ההזדמנות. חבר הכנסת פורז ואני הגשנו את הצעת החוק. החוק נדון בוועדת החוקה, חוק ומשפט. החוק הובא למליאה לקריאה שנייה ושלישית לאחר שעבר ברוב מרשים בקריאה הראשונה. ממש בדרך אל הרוכב להבאתו להצבעה, שבה היה מובטח לו רוב, התבקש יושב-ראש הוועדה על-ידי הממשלה למשוך את החוק בחזרה.

מאז עבר זמן רב. חרף כל שידוליו, החוק לא הובא להצבעה כדין. על כן, בלב כבד, פנינו חבר הכנסת אברהם פורז ואנוכי לבג"ץ. בלב כבד, כי אנחנו חושבים, שהכנסת צריכה בדרך כלל להסדיר את ענייניה בתוכה, כאשר היא מסוגלת

— הודעה על החלטת ועדת החוקה, חוק ומשפט לחדש דיוניה בהצעת חוק-ייסוד: משק המדינה (תיקון מס' 4) —

על-פי סעיף 5 לתקנון, יושב-ראש הכנסת ינהל את ענייני הכנסת, ייצג אותה כלפי חוץ וישמור על כבודה. על-פי סעיף 31 לתקנון, יושב-ראש הכנסת אחראי לקביעת סדר-היום של הדיונים בכנסת. משנקבע על-ידי בית-המשפט המועד לקיום הדיון, אי-ייתכן החלטת בית-המשפט משמעותה ביזיון וזילות בית-הדין. במקרה זה יושב-ראש הכנסת עובר עבירה על החוק, ואין לי כל ספק שלא יהיה מנוס מלנקוט את כל הצעדים העותרים עצמם, בפנייתם ליועץ המשפטי לממשלה באים למעשה להזהיר לפני שיהיה מאוחר מדי.

הצעתה היא, שתעביר ליושב-ראש הכנסת ולממלא-מקומו את הדרישה שהועלתה כאן, למנוע ביזיון בית-המשפט על-ידי הבית הזה. במקרה זה היתה קביעה בהסכמה על דעת הצדדים. אני מקווה שהתבונה תהיה חזקה מהיצר, ולא נגרם במו"דינו לביזיון, נוסף על כמה תופעות, שהן לדעתי חריגות. אני חייב לומר לך, אדוני היושב-ראש: אני כמעט 20 שנה בכנסת, אני לא מכיר מקרה שבו צו של בית-משפט כוזה בצורה צנית כל-כך.

היינו הבוקר בישיבת ועדת החוקה, חוק ומשפט. שלוש דקות אחרי המועד שנקבע לתחילת הישיבה ננעלה הישיבה. חבר הכנסת וירשובסקי, חבר הכנסת בילין ואני העלינו את כל הטענות בפני היושב-ראש, אבל ללא הועיל. אני מוחה מחאה תקיפה ביותר על מחסך לא-מכובד שנעשה היום כדי להתחכם להחלטת בית-המשפט.

היו"ר ד' תיכון:

תודה, רבותי, הרשימה סגורה.

חבר הכנסת אמנון רובינשטיין, בבקשה. דקה אחת, לא יותר. אחריו — חבר הכנסת מרדכי וירשובסקי.

אמנון רובינשטיין (תנועת המרכז — שינוי):

אדוני היושב-ראש, אין לי כל ספק שאם יושב-ראש ועדת החוקה, חוק ומשפט היה שומע את הטענות שהושמעו כאן, וכאשר הוא ישמע את עמדתו של היועץ המשפטי לממשלה, הוא הדין ביושב-ראש הכנסת — הם יקבלו את מצוות בית-המשפט העליון ויעלו את הצעת החוק הזאת — שהיתה צריכה לעלות כאן מומן — על סדר-היום של הכנסת מחר. לכן, אני מבקש לדחות את ההודעה של ועדת החוקה, חוק ומשפט, שלדאבונך הרב לא יכולתי להיות נוכח בעת שהתקבלה, בשל בג"ץ בנושא דומה של לחיית הצעת חוק. אני מבקש לדחות זאת עד לאחר שתתקבל עמדת היועץ המשפטי לממשלה, כדי למנוע ביזיון לכנסת וליושב-ראש הכנסת.

היו"ר ד' תיכון:

תודה. רשות הדיבור לחבר הכנסת מרדכי וירשובסקי, בבקשה; ואחריו — לחבר הכנסת אברהם בורג.

מרדכי וירשובסקי (התנועה לזכויות האזרח ולשלום):

אדוני היושב-ראש, הקדימו היום את ישיבת ועדת החוקה, חוק ומשפט ברכע שעה. במקום בשעה 11:00 — לשעה 10:45. כאשר הופעתי בשעה 10:48, באיחור של שלוש דקות, זה היה אחרי הדיון ואחרי שנעלה הישיבה וכבר נתקבלה החלטה. כאשר חודשה הישיבה שאלתי את היושב-ראש מה קרה. הוא הודיעני שהוא כבר קיבל החלטה להחזיר את הדיון. אדוני היושב-ראש, העליתי לפניו את כל הטענות שהושמעו כאן. שאלתי אותו: אדוני יושב-ראש ועדת החוקה, חוק ומשפט, האם תיאמת את הדבר הזה עם שני האנשים שהם יומי החוק, ואלה שפנו בג"ץ, ואלה שעשו הסכם עם יושב-ראש הכנסת בעניין הזה? הוא אמר: לא, לא הייתי צריך לשאול אותם. אני מחליט בעניין זה בוועדה.

הכנסת אוראל לין. דהיינו, חבר הכנסת לין היה מיוצג על-ידיה, ומה שהיא קיבלה על עצמה ומה שקיבל על עצמו יושב-ראש הכנסת או ממלא-מקומו, במקרה זה אתה, אדוני היושב-ראש, ומי שישב על הכיסא הזה, מחייב גם את חבר הכנסת אוראל לין.

זה איננו מצב רגיל, שוועדה מוועדות הכנסת — — —

היו"ר ד' תיכון:

חבר הכנסת פורז, אתה צריך לסיים.

אברהם פורז (תנועת המרכז — שינוי):

אני מייד מסיים. אדוני היושב-ראש, זה לא נאום רגיל.

היו"ר ד' תיכון:

האמן לי, אני יודע. לכן אני מקיים כאן דיון זוטא.

אברהם פורז (תנועת המרכז — שינוי):

מה שאני אומר הוא, שההסכמה הזאת מחייבת גם אותו. זה איננו דיון רגיל, שבו יושב-ראש הוועדה רשאי, בהסכמת הוועדה, למשוך חוק בחזרה. אני לא מדבר על זה שרוב חברי הוועדה לא ידעו כלל שהנושא נמצא על סדר-היום.

אדוני היושב-ראש, לפני כמחצית השעה פנינו ליועץ המשפטי לממשלה, יוסף חריש, במכתב שהנחתי על שולחנו של ממלא-מקום יושב-ראש הכנסת, חבר הכנסת חיים קופמן. ביקשנו ממנו חוות דעת וכן התערבותו. אני חושב שהנימוס האלמנטרי מחייב את מי שיושב על הכיסא שאתה יושב עליו, להמתין להכרעתו של היועץ המשפטי לממשלה.

היו"ר ד' תיכון:

מה מחייב לדעתך, הנימוס או התקנון של הכנסת?

אברהם פורז (תנועת המרכז — שינוי):

לדעתי, שניהם ביחד.

יש דברים שלא כתובים בתקנון, אבל גם השכל הישר פועל. הרי אתם יכולים להודיע על הסרת החוק גם בעוד שעתיים, גם בעוד שלוש שעות. היום הישיבה ארוכה, ראיתי את סדר-היום. אני חושב שיהיה זה הגון, כדי שלא יהיה ביזיון לכנסת. נניח לרגע שהיועץ המשפטי יקבל את עמדתנו, ואחר כך יהיה צורך לקבל החלטה מתקנת, שאתה חוזר כך מההחלטה הזאת. אני מיעץ לך, אדוני היושב-ראש, להמתין עם זה עד שהיועץ המשפטי לממשלה יחווה את דעתו, בתוך השעה הקרובה.

שבח וייס (העבודה):

זה ביזיון בית-המשפט.

היו"ר ד' תיכון:

חבר הכנסת שבח וייס, נתתי לך רשות דיבור.

חבר הכנסת משה שחל, בבקשה.

משה שחל (העבודה):

אדוני היושב-ראש, אין כאן שאלה של נימוס ולא שאלה של רצון. אם יושב-ראש הכנסת, שהוא יושב-ראש בית-המחוקקים, לא יעמיד על סדר-היום מחר, מייד אחרי פרק השאלות בעל-פה, להצבעה בקריאה שנייה ובקריאה שלישית את חוק-ייסוד: משק המדינה (תיקון מס' 4), הוא גורם לביזיון בית-המשפט. ניתן פסק-דין בהסכמה, על-ידי בית-המשפט העליון, כבג"ץ 4804/91, שבו קבעו הצדדים את המועד המדויק להבאת החוק להצבעה. יושב-ראש הכנסת יוצג עם יושב-ראש ועדת החוקה, חוק ומשפט על-ידי פרקליטות המדינה.

— הורעה על החלטת ועדת החוקה, חוק ומשפט לחדש דיוניה בהצעת חוק-יסוד: משק המדינה (תיקון מס' 4) —

יהושע מצא (הליכוד):

לבי לבי לכם. אני מבין גם את חבר הכנסת שבח וייס. אני מבין אותו. נכשלתם, לא הצלחתם להפיל את הקואליציה.

תמר גוז'נסקי (החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון):

היו"ר ד' תיכון:

חברת הכנסת תמר גוז'נסקי, אני קורא אותך לסדר פעם ראשונה.

אליהו בן-מנחם (העבודה):

היו"ר ד' תיכון:

חבר הכנסת בן-מנחם, חבר הכנסת בן-מנחם, אני קורא אותך לסדר בפעם הראשונה.

יהושע מצא (הליכוד):

אני מבקש דקה נטו, אדוני היושב-ראש.

היו"ר ד' תיכון:

חבר הכנסת גרופר, הגם אתה? אל נא תעזור לי.

יהושע מצא (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, לשבח וייס אומר: ועוד איך — כמה אני צודק, אין לכם בושט-פנים. רק לפני שנה וחצי, חבר הכנסת שחל, התייצבתם פה בניסיון להקים ממשלה עם הסכם —

אליהו בן-מנחם (העבודה):

הוא מדבר שטויות.

יהושע מצא (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, אני לא מסוגל לדבר כך.

היו"ר ד' תיכון:

רבותי, בבקשה. חבר הכנסת אלי בן-מנחם, חבר הכנסת אלי בן-מנחם, חבר הכנסת רן כהן, אתה רוצה שאסיים את הדיון הזה מיד?

רן כהן (התנועה לזכויות האזרח ולשלום):

אני אמרתי להם להירגע, שייתנו לו לסיים את דבריו.

היו"ר ד' תיכון:

בבקשה, חבר הכנסת מצא, אנא המשך.

יהושע מצא (הליכוד):

עוד לפני שנה וחצי מפלגת העבודה, עם מפלגת-הלוויין שלה, כינינה חבר הכנסת אמנון רובינשטיין, הניחה לפנינו הסכם חתום כדת וכדין, שחתום עליו פרס וחתימות עליו מפלגות דתיות, ובו הכתחתם הכפלת הייחודיים, שילוש הייחודיים, ובאילו התחסדות אתם באים ומדברים על כך, שמונעים מכך להביא את נושא ביטול הייחודיים.

אנחנו הגענו להסדר קואליציוני. ביטלנו את הייחודיים, אבל לא נלך בדרככם לפורר קואליציה. יש לנו אחריות להוביל

רגען כהן (העבודה):

איזו אחריות?

יהושע מצא (הליכוד):

יש לנו אחריות שלטונית. אנחנו נמשיך לנהל את המדינה הזאת, אנחנו נמשיך לנהל את השלטון הזה, ואתם תמשיכו לדבר על כיוון והתכוונות, כאשר אתם מבזים יום יום את הכנסת.

אני חושב שנעשה בוועדת החוקה, חוק ומשפט דבר שנוגד את כל הכללים של הנימוס, התקנון והמשפט הקונסטיטוציוני במדינת ישראל. אני מבקש ממך לעשות כבקשת קודמי — לדחות את ההכרעה בעניין הזה, כי לדעתי נפגעו כאן לא רק היוזמים של החוק אלא כל חברי ועדת החוקה, חוק ומשפט, שלא יכלו להביע את דעתם בסוגיה החמורה הזאת.

אדוני היושב-ראש, עלינו להיזהר זהירות מרובה בדרך שבה אנחנו נוהגים כלפי עצמנו, כלפי בית-המשפט העליון וכלפי התפקיד שלנו כמחוקקים.

היו"ר ד' תיכון:

תודה. חבר הכנסת אברהם בורג, בבקשה.

אברהם בורג (העבודה):

אדוני היושב-ראש, לו אזרח רגיל היה מתחייב בפני בג"ץ שביום רביעי, בשעה מסוימת, הוא יבוא ויקיים צו של בית-המשפט, ויום לפני כן הוא היה מפר את הצו, האזרח הזה יכול שהיה מושלך לכלא, וללא כל צל של ספק היה נידון על כזיון בית-המשפט ועל כזיון בית-המשפט העליון. והפעם, יושב-ראש הכנסת, לא בשם חברי ועדת החוקה, חוק ומשפט, אלא בשם כל הכנסת, התחייב לבית-המשפט העליון שמחר יועלה החוק, ועוד לא יבשו הדיו מעל ההתחייבות והרוק מעל שפתיו שהוציאו את ההצהרה, ובתרגיל, כתעלול, נעשה "שיקעס" — — —

היו"ר ד' תיכון:

מה זה?

אברהם בורג (העבודה):

— — — עד בית-המשפט העליון, בשם כל חברי הכנסת. לא יעלה על הדעת שיושב-ראש הכנסת הפוליטי ביותר שהיה למדינת ישראל יבזה את בית-המשפט העליון בשם 120 חברים.

היו"ר ד' תיכון:

תודה. חברת הכנסת תמר גוז'נסקי, בבקשה.

תמר גוז'נסקי (החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון):

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, הגענו ליום שחור בתולדות הכנסת, כאשר יושב-ראש הכנסת ויושב-ראש ועדת החוקה, חוק ומשפט של הכנסת עושים יד אחת, כדי להפוך את הכנסת לקרקס ולאנוס את בית-המשפט העליון ואת החלטותיו. המצב הזה הוא בלתי נסבל. לא ייתכן שיחטפו, ממש יחטפו, הצבעה בוועדת החוקה, חוק ומשפט; ממש יחטפו חוק שמוכן להצבעה, ויהפכו את בית-המשפט העליון לחוכא ואטלולא ואת כל הכנסת למין מוסד חסר אוניס וחסר יכולת; לא מוסד מחוקק, לא מוסד מפקח, לא מוסד עצמאי. הכנסת הזאת איננה ספח של הליכוד ואיננה ספח של הסכמים קואליציוניים. היא כנסת ריבונית, והיא חייבת להגן על עצמה.

היו"ר ד' תיכון:

תודה. חבר הכנסת יהושע מצא, בבקשה.

יהושע מצא (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, אני יכול לומר בגלוי: כמה טוב לראות אתכם באופוזיציה, חבר הכנסת משה שחל: כמה טוב.

קריאה:

מה זה שייך?

של חבר הכנסת יהושע מצא, שמצא לנחון גם לשקר, גם להתרכב — — —

שרה דורון (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, אני מוחה על הביטוי הזה — — —

היו"ר ד' תיכון:

חבר הכנסת שרה דורון, את בוודאי רוצה לעזור לי.

רן כהן (התנועה לזכויות האזרח ולשלום):

אני מציע, חברת הכנסת שרה דורון, שתקפצי כאשר חברך לסיעה — — —

שרה דורון (הליכוד):

— — —

יהושע מצא (הליכוד):

זה סגנון של המיעוט — — —

היו"ר ד' תיכון:

חבר הכנסת מצא, חבר הכנסת רן כהן עדיין לא התחיל.

רן כהן (התנועה לזכויות האזרח ולשלום):

חבר הכנסת יהושע מצא, יש לך רק מזל אחד, שאתה לא שומע — — —

היו"ר ד' תיכון:

חבר הכנסת רן כהן, הואל לרבר אלי. הרי אתה מנסה לשכנע אותי.

רן כהן (התנועה לזכויות האזרח ולשלום):

אני מבקש, אדוני היושב-ראש, שיינתן לי לדבר. זה כל מה שביקשתי.

שרה דורון (הליכוד):

רק אחרי — — —

רן כהן (התנועה לזכויות האזרח ולשלום):

לעניות דעתי, אדוני היושב-ראש, דברי הרהב הללו בלטו במיוחד כאשר הוא בא להציג בפנינו בעצם, שיש כאן רוב, רוב ששולט במדינה. אם יש לכם רוב, ואתם בטוחים, מה הבעיה שלכם להביא את זה לדיון ולא לכבות את הכנסת? למה, כדי לקיים את השלטון הזה, שמחזיקים על חוט של הסכם בין הליכוד לחרדים, אתם צריכים לאנוס את הכנסת, לכבות אותה וגם את בית-המשפט? הלא בצירוף הזה — — —

יהושע מצא (הליכוד):

גם אתה נתת יד — — —

היו"ר ד' תיכון:

חבר הכנסת יהושע מצא.

רן כהן (התנועה לזכויות האזרח ולשלום):

נמאס לשמוע את הדברים הרדודים הללו. תן לומר משפט.

הלא אתם מבזים, בו-זמנית, גם את הכנסת וגם את בית-המשפט, שנתן צו מפורש. נוסף על כך, אתם באים לומר שאתם שיקרתם רק לפני שבוע, כי באתם לכאן לפני שבוע ואמרתם שאתם מבטלים את הייחודיים, והיום אתם עוקפים צו של בית-משפט, מבזים בית-משפט, מבזים הסכם מוסרי בתוך הכנסת כדי להמשיך ולקיים את הייחודיים. האם זה באמת דבר שנאה לעשותו?

אדוני היושב-ראש, מחר צריך להביא את הנושא הזה לכנסת, כפי שמורה הצו וכפי שהוכחש בתוך הכנסת. תודה.

והביזיון הגדול ביותר, חבר הכנסת שחל, היה כאשר לפני שנה וחצי רציתם להכפיל את הייחודיים, והבטחתם מתת כספים שהיא בגדר הפקרות כספית שלא נמצאה כמותה בשום מינהל תקין.

לכן, אדוני היושב-ראש, אם יש להם טענות, שיגיעו לבתי-משפט, ואל יאיימו עלינו בבתי-משפט.

היו"ר ד' תיכון:

חבר הכנסת יהושע מצא, רק לסדר, תודה רבה.

יהושע מצא (הליכוד):

אני מודה לך, אדוני היושב-ראש.

היו"ר ד' תיכון:

חבר הכנסת אברהם רביץ, בבקשה. דקה אחת, רבותי, לא יותר.

אברהם רביץ (דגל התורה):

אדוני היושב-ראש, ראשית כול, הייתי מציע לכל חלקי הכית: אל תרכיבו כינכים על כך שרציתם לעשות דבר טוב ולהתחשב בציבור החרדי. תמיד אתם זורקים זאת האחד כלפי השני. רציתם גם אתם לעשות דבר טוב, אבל הם זכו הפעם.

אדוני היושב-ראש, אשר לצד המשפט, אני בטוח שיושב-ראש הכנסת יקבל ייעוץ משפטי בנדון, אם זכותו של יושב-ראש ועדת החוקה, חוק ומשפט לדון מחדש בחוק הזה, ואינני רוצה להתערב.

אבל, אדוני היושב-ראש, אני מתפלא מאוד על המתלוננים ועל מגישי ההצעה, חבר הכנסת שבח וייס וחבר הכנסת אברהם פורז. הרי אתם צריכים לברך את ממשלת ישראל, שבעצם אימצה הצעה דומה לשלכם, אלא שהיא קצת יותר מתוקנת. היא דומה בדיוק להצעה שלכם, אבל היא גם מתחשבת בצרכים האמיתיים של הציבור החרדי לפי קריטריונים נורמטיביים ואמיתיים. הצרכים קיימים והייחודיים — יוק, לא יהיו עוד ייחודיים, אבל אנחנו נמשיך להתקיים.

היו"ר ד' תיכון:

חבר הכנסת רביץ, אך ורק לסדר, לא להיכנס לגופו של עניין.

אברהם רביץ (דגל התורה):

כן. לכן אני אומר שטוב עשה יושב-ראש ועדת החוקה, חוק ומשפט בכך שהוא משך את הצעת החוק חזרה על-מנת לשכנע את חברי הכנסת שבח וייס ואברהם פורז, שהייחודיים התבטלו אבל הציבור החרדי ימשיך להתקיים במדינת ישראל על אפו וחמתו של מי שאינו מעוניין בכך. תודה.

היו"ר ד' תיכון:

תודה. חבר הכנסת רן כהן. אחריו — חבר הכנסת יאיר צבן, שהוא האחרון בסדר זה.

אמנון רובינשטיין (תנועת המרכז — שינוי):

אדוני היושב-ראש, אני לא חתמתי על שום הסכם. — — —

היו"ר ד' תיכון:

חבר הכנסת רובינשטיין, נאמרו כאן הרבה דברים שלא לצורך.

רן כהן (התנועה לזכויות האזרח ולשלום):

בדיוק על זה אני מתכוון להגיב, חבר הכנסת רובינשטיין. שמענו כאן דברי התרברבות, הייתי אומר — כמעט התברמות.

— הודעה על החלטת ועדת החוקה, חוק ומשפט לחדש דיוניה בהצעת חוק-ייסוד: משק המדינה (תיקון מס' 4): הצעת חוק לתיקון ולהארכת תוקף של תקנות שעת-חירום (יהודה והשומרון וחבל-עזה — שיפוט בעבירות ועזרה משפטית) —

לפני שיהיה מאוחר מדי, ולא נהרוס את הרקמה של החיים הדמוקרטיים שלנו.

היו"ר ד' תיכון:
תודה.

לסיכום הדיון — חבר הכנסת שחל, אתה רוצה להקשיב ולאפשר לי לדבר?
שבח וייס (העבודה):
יושב-ראש הכנסת דב שילנסקי הורה הבוקר — — —

היו"ר ד' תיכון:
רבנות, אני לא יודע. אינני מצוי בסוגיה הזו, שכן כל העניין הועבר לידיעתי — — —
חבר הכנסת שחל, אני עונה לך.

משה שחל (העבודה):
אנחנו נסערים מהפירוש המשפטי של מה שעלול לקרות.

היו"ר ד' תיכון:
חבר הכנסת משה שחל, כמי שמצוי בתקדימים, אתה כבר יודע שאני קראתי את ההודעה. אינני מצוי בסוגיה הזאת, שכן לא הייתי כאן כשבועיים ימים. מסתבר, לפי מיטב זיכרוני וזיכרוןך, שהסוגיה איננה חדשה, ואנחנו נדרשנו לעניין הזה לפחות כמה פעמים.

חבר הכנסת פורז, אתה פנית ליועץ המשפטי לממשלה. אני מניח שהוא יתייחס לנושא הזה. משתקבל חוות דעתו, בוודאי נתייחס לנושא הזה. אבל אני פועל על-פי התקנון, ואין לי אלא לקרוא ממנו: 124(א) הוועדה הנוגעת בדבר רשאית לחדש דיוניה בהצעת החוק גם לאחר שהונחה על שולחן הכנסת וכל עוד לא התחילה הקריאה השנייה. (ב) החליטה הוועדה לעשות כן, יודע יושב-ראש הכנסת על כך בכנסת, והקריאה השנייה תידחה עד שהצעת החוק תוחזר ותונח על שולחן הכנסת."

חבר הכנסת שבח וייס, אתה הרי יודע שאני קצת מנוסה ובקיא בתקנון. כזה, רבותי, מסתיים הדיון לפחות לפי שעה.

שבח וייס (העבודה):

בג"ץ לא היה נותן פסק-דין אילו ידע — — —

היו"ר ד' תיכון:

חבר הכנסת שבח וייס, עזור לי, כעמיתי לנשיאות, לנהל את השיבה. אנחנו בוודאי ניקרא לעסוק בעניין הזה.

ג. הצעת חוק לתיקון ולהארכת תוקף של תקנות שעת-חירום (יהודה והשומרון וחבל-עזה —

שיפוט בעבירות ועזרה משפטית), התשנ"ב — 1991*

(קריאה שנייה וקריאה שלישית)

היו"ר ד' תיכון:

יצחק לוי (בשם ועדת החוקה, חוק ומשפט):
אדוני היושב-ראש, רבותי חברי הכנסת, אני מתכבד להביא בשם ועדת החוקה, חוק ומשפט את החוק לתיקון ולהארכת תוקף של תקנות שעת-חירום (יהודה והשומרון וחבל-עזה — שיפוט בעבירות ועזרה משפטית), התשנ"ב — 1991.

היו"ר ד' תיכון:
חבר הכנסת יאיר צבן, בבקשה.

היושע מצא (הליכוד):
שימשך — — — שלו בגן-שמואל.

היו"ר ד' תיכון:
חבר הכנסת רן כהן, תשקול בבקשה את החזרה משימוש במלה שהשתמשת בה, שאיני רוצה לחזור עליה פעם נוספת.

היושע מצא (הליכוד):
המוצא שלו בגן-שמואל, איפה — — —

רן כהן (התנועה לזכויות האזרח ולשלום):
אני כבר מודיע, שאם חבר הכנסת יהושע מצא יחזור בו מהשקר, כאילו חתמנו הסכם — — —

היו"ר ד' תיכון:
חבר הכנסת רן כהן — — —

רן כהן (התנועה לזכויות האזרח ולשלום):
לא, לא, אני — — —

היו"ר ד' תיכון:
חבר הכנסת רן כהן, אני לא נותן לך כרגע רשות דיבור. ביקשתי ממך לשקול את העניין.

חבר הכנסת יאיר צבן, בבקשה.

יאיר צבן (מפלגת הפועלים המאוחדת):

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, זאת שעה קשה ועצובה, לדעתי גם מסוכנת לכנסת, מפני שמה שעומד על סדר-היום בעיקרו של דבר זה לא הנושא של הכספים הייחודיים, אלא הנושא של היחסים שבין הכנסת כרשות מחוקקת לבין הערכאה הגבוהה ביותר של הרשות השופטת.

לפני שנים מספר עתירתי לבג"ץ בנושא של הכספים הייחודיים. ראו מה קרה. בג"ץ פסל את השיטה כולה, מהחל עד כלה. הצעד הראשון של ביזוי בג"ץ היה בכך, שדבר שבג"ץ אמר עליו "בטומאה יסודו" נכנס לספר החוקים שלנו. זאת דרך לביזוי בג"ץ גם כן.

היום אנחנו עומדים במערכה השנייה של ביזוי בג"ץ. אמר בג"ץ את דברו, נאמרה בפני בג"ץ ההתחייבות שנאמרה. אם אנחנו נמשיך היום בתהליך הזה של ביזוי בג"ץ, אנחנו מטילים עננה כבדה מאוד על היחסים בין הרשות המחוקקת לרשות השופטת. אני קורא לחברי מסיעת הליכוד: תעצרו רגע אחד

— הצעת חוק לתיקון ולהארכת תוקף של תקנות שעת-חירום (יהודה והשומרון וחבל-עזה — שיפוט בעבירות ועזרה משפטית) —

התיקון של חבר הכנסת מ' נפאע לסעיף 1
לא נתקבל.

היו"ר ד' תיכון:

נגד — 22, בעד — 9, גם ההסתייגות לסעיף 1 לא
נתקבלה.

רבותי, אנחנו עוברים להצבעה על הסעיפים לפי נוסח
הוועדה. מי בעד ומי נגד? זו הצבעה מס' 3.

ה צ ב ע ה

בעד סעיף 1, כהצעת הוועדה — 22

נגד — 8

נמנעים — 1

סעיף 1, כהצעת הוועדה, נתקבל.

היו"ר ד' תיכון:

בעד — 22, נגד — 8, נמנע אחד. סעיף 1 על-פי נוסח
הוועדה אושר.

אנחנו עוברים להצבעה על סעיף 2 לפי נוסח הוועדה. נא
להצביע, זו הצבעה מס' 4.

ה צ ב ע ה

בעד סעיף 2, כהצעת הוועדה — 23

נגד — 5

נמנעים — 1

סעיף 2, כהצעת הוועדה, נתקבל.

היו"ר ד' תיכון:

בעד — 23, נגד — 5, נמנע אחד. סעיף 2 אושר. החוק
עבר בקריאה שנייה. אני עובר להצבעה בקריאה שלישית. מי
בעד אישור החוק בקריאה שלישית? זו הצבעה מס' 5.

ה צ ב ע ה

בעד החוק — 25

נגד — 6

נמנעים — אין

חוק לתיקון ולהארכת תוקף של תקנות
שעת-חירום (יהודה והשומרון וחבל-עזה
— שיפוט בעבירות ועזרה משפטית),
התשנ"ב — 1991, נתקבל.

דן תיכון (הליכוד):

בעד — 25, נגד — 6, אין נמנעים. החוק אושר בקריאה
שלישית.

חבר הכנסת רן כהן, אתה עדיין דבק באותו ביטוי מוזר?

רן כהן (התנועה לזכויות האזרח ולשלום):

אם חבר הכנסת יהושע מצא יחזור בו מהשקר, אני אחזור
בי מהמלה. עלילה זו, הגיע הזמן לפוצץ אותה.

היו"ר ד' תיכון:

אני לא יכול לאלץ אותך לשנות את הפרוטוקול. אני
מצטער. תודה רבה.

התקנות המובאות בחוק מסדירות, מאז 1967, את ענייני
השיפוט והעזרה המשפטית בשטחים, באזורים האלו, ותוקפן
מוארך מדי פעם בשנתיים.

ההצעה באה להאריך את תוקפן של התקנות בשנתיים
נוספות, ולהכניס בהן תיקון אחד, שזו התוספת הספציפית של
החוק הזה.

בתקנה 7א, שנושאה עזרה משפטית בענייני מסים,
ניתן היום לקבוע בצו הוראות שונות כדבר גביית מס שהוטל
באזור, וכדבר אכיפתן בישראל של החלטות הרשויות
המוסמכות.

התיקון מוסיף לכך את הסמכות לקבוע הוראות בעניין
הפעלת סמכויות בישראל, לרבות סמכויות חקירה וחיפוש
לצורך הטלתו של מס באזור. לאמור: אם אדם הוא בעל עסק
בעזה או בחברון ומנהל החשבונות שלו עובד במדינת ישראל,
בתל-אביב או ביפו או במקום אחר, הרי שהתקנה מאפשרת,
לצורך חקירת מס, להגיע גם אל אותו מנהל חשבונות
בתל-אביב ולבדוק בניירותיו לפי הצורך.

יש להצעת החוק שתי הסתייגויות של חבר הכנסת נפאע.
בהודמנות זו ראיתי כאן ששמו של חבר הכנסת נפאע הודפס
שלא כהוגן, ולכן אני רוצה להתנצל בפניו אם אכן הנייר הגיע
אליו. על כל פנים, יש כאן שתי הסתייגויות שלו, ואני מבקש
מהכנסת לאשר את החוק בקריאה שנייה ושלישית ולדחות את
הסתייגויותיו של חבר הכנסת נפאע. תודה.

היו"ר ד' תיכון:

קיימות שתי הסתייגויות לחוק של חבר הכנסת מוחמד
נפאע. הוא איננו.

רבותי, אני עובר להצבעה. שימו לב לצורת ההסתייגויות.
אנחנו מצביעים על ההסתייגות לסעיף 2 של חבר הכנסת נפאע
לפני ההצבעה על ההסתייגות לסעיף 1. מי בעד קבלת
ההסתייגות לסעיף 2 של חבר הכנסת נפאע ומי נגדה? זו
הצבעה מס' 1.

ה צ ב ע ה

בעד ההצעה של חבר הכנסת

מ' נפאע לסעיף 2 — 9

נגד — 21

נמנעים — אין

ההצעה של חבר הכנסת מ' נפאע לסעיף 2

לא נתקבלה.

היו"ר ד' תיכון:

נגד — 21, בעד — 9, ההסתייגות לא נתקבלה.

קיימת הסתייגות של חבר הכנסת מוחמד נפאע לסעיף 1.
מי בעד ההסתייגות ומי נגדה? זו הצבעה מס' 2.

ה צ ב ע ה

בעד התיקון של חבר הכנסת

מ' נפאע לסעיף 1 — 9

נגד — 22

נמנעים — אין

ד. הצעת חוק לחיקון הפקודה לקביעת הזמן (קביעת מועדים לשעון-קיץ), התשנ"ב — 1991*

(הצעת קבוצת חברי הכנסת)

הכנסת, בהצעת החוק הזו שכפנינו, עם ישראל ידע שלוש שנים מראש את שעון הקיץ שלו, ויוכל לדעת כיצד לכלכל את מעשיו.

אדוני היושב-ראש, אין כל ספק — וזאת למדנו מהנהגת שעון-הקיץ בשנתיים האחרונות — כי שעון-הקיץ מביא לחיסכון ניכר באנרגיה, מאפשר פעילות באור יום, בשעות קרירות באופן יחסי, ומוסיף לרווחת הציבור ולנוחותו.

עם זאת, בחוק החדש המשותף שכפנינו הבאנו בחשבון והתחשכנו בציבור המתפללים, בעיקר הספרדים, הנדרשים לצורך תפילות הסליחות בימים הנוראים וכערב ראש-השנה לקום בשעות המוקדמות ביותר ואף לסיים את תפילת הסליחות בשעה המאפשרת תפילת שחרית.

זו הצעת חוק, פרי פשרה בין צרכים והתחשבות ברצונות של כלל הציבור בישראל.

על-כן אני מציע להעביר את הצעת החוק המשותפת לי ולחבר הכנסת פורז לוועדת הפנים ואיכות הסביבה של הכנסת, לשם הכנתה לקריאה ראשונה.

היו"ר נ' מסאלחה:

תודה לחבר הכנסת מצא. אני מכין שאתה מבקש שהכנסת תאשר תחילה את הצעת החוק ואחר כך תעביר אותה לדיון בוועדה; מקובל. היות שאין תשובה של שר, אני מכין שאתה רוצה להצביע על הצעת החוק שלך — אני מאפשר לך לגשת למקומך כדי להצביע.

יהושע מצא (הליכוד):

אני מבקש לצרף את קולי, כי אני עדיין רוצה להתייחס במשפט אחד לביטוי שנשמע כאן בכנסת.

היו"ר נ' מסאלחה:

למה? הרי אתה לא משיב.

יהושע מצא (הליכוד):

אדוני, אמרתי בתחילת דברי שאני רוצה להתייחס במשפט אחד לביטוי שנשמע כאן בכנסת. אני מבקש שנצביע תחילה על הצעת החוק.

היו"ר נ' מסאלחה:

חבר הכנסת מצא, לפי התקנון — מי שיש לו הודעה אישית — — —

יהושע מצא (הליכוד):

אדוני, אני מוותר.

היו"ר נ' מסאלחה:

בסוף הישיבה אתן לך את רשות הדיבור.

יהושע מצא (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, אני מבקש לומר רק דבר אחד: שהבהמה רן כהן לא יצביע עבור החוק הזה. אני מוותר על הצבעתי כי הוא בהמת הבהמות.

היו"ר נ' מסאלחה:

אני קורא אותך לסדר בפעם הראשונה. אני מבקש מהקצרינות שרשמו את פרוטוקול הכנסת — כי זה היה ניצול

היו"ר נ' מסאלחה:

חברי הכנסת, אנחנו עוברים לנושא הבא בסדר-היום — הצעת חוק תחת-ק"י: הצעת חוק לחיקון הפקודה לקביעת הזמן (קביעת מועדים לשעון-קיץ), התשנ"ב — 1991, מאת חברי הכנסת יהושע מצא ואברהם פורז. ינמק חבר הכנסת יהושע מצא, בבקשה.

יהושע מצא (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, נקבע היום איזה תקדים של ביטוי מסוים, שאני לא רוצה ברגע זה לחזור עליו, אבל לאחר שאציג את הצעת החוק שלי, אני בהחלט אומר משפט אחד או שניים על אותו ביטוי.

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, בעיצומו של החורף, ועת הקיץ עדיין רחוק רחוק מאתנו, אני יכול לומר שזכיתי ואני יכול להביא בפני כנסת ישראל הצעת חוק לחיקון הפקודה לקביעת הזמן (קביעת מועדים לשעון-קיץ), התשנ"ב — 1991.

אדוני היושב-ראש, הפקודה לקביעת הזמן, 1940, אשר תוקנה לאחרונה בשנת התשמ"א — 1981, מרשה — ואני מרגיש את המלה מרשה — לשר הפנים לקבוע בצו כי במשך תקופה מסוימת בשנה יוקדם השעון בישראל, באופן שיקדים את הזמן שלפי שעון גריניץ' בשלוש שעות או בכל פרק זמן אחר אשר ייקבע בצו. החקיקה הקיימת — זו שאני מזכיר — רק מאפשרת לשר הפנים, ולא מחייבת, קביעת שעון-קיץ.

ביום 30 באוקטובר 1989 הגיש עמיתי להצעת חוק זו, חבר הכנסת אברהם פורז, את הצעת חוק שצ"י, בדבר קביעת מועדים לשעון-קיץ. הצעה זו נדונה במליאת הכנסת בדיון מוקדם ביום 20 בדצמבר 1989 והועברה לוועדת הפנים ואיכות הסביבה לשם הכנתה לקריאה ראשונה.

מאז קיימה ועדת הפנים ישיבות מספר, שבמהלכן היא הגיעה להסכמה מתוך פשרה עם שר הפנים על משך הזמן שבו הונהג שעון-קיץ בשנים 1990 — 1991 — בשנתיים החולפות. אולם, לא הגענו עם שר הפנים לידי הסכמה לגבי הצעת החוק עצמה, של חבר הכנסת פורז, שהרחיקה לכת הן מבחינת משך הזמן והן מבחינת חיוב השר לקבל את הסכמת ועדת הפנים להחלטותיו בעניין הנהגת שעון-הקיץ מדי שנה ושנה; לכוא ולקבל את ההסכמה של ועדת הפנים ואיכות הסביבה.

מתוך רצון להגיע לסיכום בין כל הצדדים קיימתי, כיושב-ראש הוועדה, כמה פגישות ושיחות עם שר הפנים עד שהגעתי אתו להצעה המקובלת עליו. חבר הכנסת פורז אף הוא נתן את הסכמתו לפשרה. לפיכך מוגשת היום הצעת חוק חדשה, כהצעה משותפת שלי ושל חבר הכנסת אברהם פורז, ואשר מוסכמת על שר הפנים. עיקריה הם:

יונהג שעון-קיץ במשך 150 יום לפחות בכל שנה. הוא יכול להימשך זמן רב יותר, אבל לפחות 150 יום על-פי חוק.

את המועדים יקבע שר הפנים בתיאום — יצטרך לבוא לוועדת הפנים ואיכות הסביבה ולתאם את המועד — עם ועדת הפנים ואיכות הסביבה של הכנסת;

דבר שלישי שיש בהצעת החוק, והוא חידוש — המועדים ייקבעו מדי פעם לתקופה של שלוש שנים לפחות. רבותי חברי

חוכרת י"א, ישיבה שנ"ט

— הצעת חוק לתיקון הפקודה לקביעת הזמן (קביעת מועדים לשעון-קין):
הצעת חוק הבטחת הכנסה (תיקון — רכב מנועי) —

היושע מצא, והעברתה לדין בוועדת הפנים ואיכות הסביבה של הכנסת? הצבעה מס' 6.

ה צ כ ע

בעד ההצעה להעביר את הצעת
החוק לדין מוקדם בוועדה — 23
נגד — 1
נמנעים — אין

ההצעה להעביר את הצעת חוק לתיקון
הפקודה לקביעת הזמן (קביעת מועדים לשעון
קין). התשנ"ב — 1991, לדין מוקדם בוועדת
הפנים ואיכות הסביבה נתקבלה.

פנחס גולדשטיין (המפלגה לקידום הרעיון הציוני בישראל):

היו"ר נ' מסאלחה:

חבר הכנסת גולדשטיין, אני מבקש ממך, כבר סיימנו.

פנחס גולדשטיין (המפלגה לקידום הרעיון הציוני בישראל):
אדוני היושב-ראש, אני מנסה לעזור.

היו"ר נ' מסאלחה:

אני בטוח, אבל אתה מפריע.

23 בעד, אחד נגד, אין נמנעים — הצעת החוק אושרה
ומועברת לוועדת הפנים ואיכות הסביבה להכנתה לקריאה
ראשונה.

חברי הכנסת, אנחנו עוברים לסעיף הבא.

שלמה דיין (התאחדות הספרדים שומרי תורה):
אדוני היושב-ראש, אבקש הצעה לסדר.

היו"ר נ' מסאלחה:

עמיתי וחבר הכנסת שלמה דיין, בבקשה.

שלמה דיין (התאחדות הספרדים שומרי תורה):

אדוני היושב-ראש, אף שלא היית היושב-ראש קודם לכן,
היות שכעת אתה היושב-ראש, אני פונה אליך ומבקש ממך:
היות שנאמרו כאן ביטויים בין חברי הכנסת, בין אדם לחברו,
אני חושב שהתקשורת, מדינת ישראל, ילדי ישראל, רואים את
הכנסת בביטויים האלה ובדברים האלה — אני פונה ומבקש
מהיושב-ראש, וגם אני אישית פונה לחברי הכנסת: אנא מכם,
לא לבזות את הכנסת, אנא חזרו בכם מהביטויים ונמחק אותם
מ"דברי הכנסת". תודה.

היו"ר נ' מסאלחה:

עלי זה מקובל. אם זה בסמכותו של היושב-ראש הנוכחי
של הישיבה, אזי אני פונה גם-כן, כמון, ומבקש למחוק
מהפרוטוקול את כל הביטויים, גם של חבר הכנסת רן כהן וגם
של חבר הכנסת היושע מצא. מבחינה חינוכית אסור לנו
להשתמש בביטויים כאלה, ואתם יודעים זאת טוב ממני.

לרעה, אתה סיימת את דבריך, ואתה לא יכול לומר דברים
שאינם שייכים להצעת החוק: חבר הכנסת מצא, תשמע, אני
מדבר לגופו של עניין, לא לגופו של אדם. אני מבקש
מהקצרינות שלא לכלול את הדברים של חבר הכנסת היושע
מצא, בשום פנים ואופן: הם כאילו לא נאמרו.

היושע מצא (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, כל עוד הביטוי שלו קיים, אפתח כל
נאום בכנסת: הבהמה רן כהן.

שרה דורון (הליכוד):

— — —

היו"ר נ' מסאלחה:

ידידי וחברי חבר הכנסת, אם אני הייתי יושב-ראש לא
הייתי מאפשר גם-כן. אני אומר לך, עם כל הכבוד — — —

היושע מצא (הליכוד):

כל עוד הביטוי שלו קיים, אני אפתח כל דיון בכנסת:
הבהמה רן כהן — — —

היו"ר נ' מסאלחה:

אני קורא אותך לסדר פעם שנייה. אני מציע לחברי הכנסת,
למען כבודה של הכנסת, אתם משודרים גם בטלוויזיה: לא
צריך להשתמש בביטויים כאלה.

היושע מצא (הליכוד):

תאמר זאת לרן כהן.

היו"ר נ' מסאלחה:

אני אומר זאת לכל חברי הכנסת.

שרה דורון (הליכוד):

— — —

היו"ר נ' מסאלחה:

חברת הכנסת שרה דורון, מה את רוצה ממני — לא הייתי
יושב-ראש בתחילת הישיבה — להתערב גם בהחלטה של
יושב-ראש קודם? אני יושב-ראש הישיבה עכשיו. אני צריך
להגן על כל חברי הכנסת. את לא תבקשי ממני רטרואקטיבית.
חבר הכנסת מצא, אם אני הייתי יושב כאן לא הייתי
מסכים.

היושע מצא (הליכוד):

לא הוגן, אדוני. הוא התבטא באותו ביטוי.

היו"ר נ' מסאלחה:

תבקש מהיושב-ראש הקודם. למה אתה מבקש ממני?

היושע מצא (הליכוד):

הביטוי שלו בפרוטוקול. לכן אקרא לו בהמה בכל ישיבה.

היו"ר נ' מסאלחה:

חברי הכנסת, אנחנו מצביעים.

מי בעד הצעת חוק לתיקון הפקודה לקביעת הזמן (קביעת
מועדים לשעון-קין). התשנ"ב — 1991, שהציג חבר הכנסת

ה. הצעת חוק הבטחת הכנסה (תיקון — רכב מנועי), התש"ן — 1990*

(הצעת חבר הכנסת רן כהן)

הבטחת הכנסה (תיקון — רכב מנועי), התש"ן — 1990, של
חבר הכנסת רן כהן. בבקשה.

היו"ר נ' מסאלחה:

אנחנו עוברים לנושא הבא: הצעת חוק תפ"ח, הצעת חוק

*נספחות.

מכובד מהשקר, והודעתי מראש שאם יחזור בו מהשקר, אחזור בי מהביטוי ואבקש למחוק אותו. הוא סירב.

יהושע מצא (הליכוד):
זו אמת לאמיתה.

היו"ר נ' מסאלחה:
חברי הכנסת, הפרשה הסתיימה. אני מבקש מחבר הכנסת רן כהן לדבר על הצעת החוק.

רן כהן (התנועה לזכויות האזרח ולשלום):
אדוני היושב־ראש, חברי הכנסת, אני מתכבד להגיש הצעת חוק הבטחת הכנסה (תיקון — רכב מנועי). ואני רוצה לבקש את תשומת לבכם לסוגיה. לעניות דעתי, כל מי שיעשה ממנה מחלוקת של שמאל וימין, קואליציה ואופוזיציה, יחטא לאמת של העניין. זו סוגיה עניינית לחלוטין, ואין כיושב־ראש הקואליציה העשוי להבין את רגישות הבעיה הזאת.

מה הבעיה, בעצם? נכון להיום, אשה שמאבדת את בעלה, מאבדת קודם כול את האיש שהיא חיה עמו, את מקור הפרנסה, את הביטחון, את השותף לחיים, את האב של הילדים. אלמנה כזאת, אם יש לה רכוש אינ־סופי, דירה במיליון דולר, חשבונות בבנקים בלי סוף, השקעות פיננסיות בלא גבול וכל רכוש אחר שבעולם — אין לה בעיה, אם, חס וחלילה, יש לה רכב, ויהיה הישן שבישנים, תקציב והכלה שבכלוים, נשללת ממנה הבטחת ההכנסה, אותה קצבה מסכנה שאתה היא צריכה לחיות.

אני שואל אתכם בכל הרצינות: האם אין זו תוצאה מיושנת של מה שהיה בשנות ה־50, כאשר חשבו שרכב הוא סימן למעמד, סימן לרכוש, סימן ליוקרה, סימן למי שיש לו נכסים? אז זה באמת היה נכון. היום הסמלים לרכוש ולנכסים הם אחרים לחלוטין. אדרבה, היום, כדי שאלמנה תוכל לשרת את ילדיה ואת עצמה, לצאת לעבודה ולחזור ממנה בביטחון, בלי להיות מותקפת, ולהביא את הילד או הילדה לתנועת הנוער או לבית־הספר, צריך שיהיה לה רכב. ואם יש לה רכב כלשהו, שיכול לשרת אותה, הרי זה דבר שנוגע לביטחון ולכתיחות, לנוחות אלמנטרית וליכולת שלה לתפקד במקום שני הורים. אבל מה קורה היום? היום באים ואומרים: 'לאלמנה כזאת לא ניתן קצבה'.

רבותי, אני רוצה לומר מה אני מבקש, והאמינו לי שזה הפתרון: הוא פשוט וענייני. אני אומר, שאם יש ברשותה של אותה אלמנה רכב בן יותר מחמש שנים, שנפח מנועו קטן מ־1,300 סמ"ק — וכל אחד כאן יכול לדעת איזה רכוש זה, איזה נכס זה — אותה אלמנה כן תקבל קצבה של הבטחת הכנסה. יכולים לומר לי, שהעניין הזה עולה־הרבה. רבותי, הוא עולה מעות קטנות. מדובר בקבוצה קטנה של אלמנות. רק מעטות מבין האלמנות יכולות להיות זכאיות במצב הזה, ודווקא אתן צריך לעשות צדק. יכולים לומר לי: מה לנו שנבוא לעשות זאת היום בחוק? אני אומר לכם, החוק הזה צריך גם לנמנע מהן את הצורך לשקר, כי חלקן מקבלות היום הבטחת הכנסה; זה רק ילבין את זה. זה יעשה צדק, והצדק ייראה. שהרי מה הן עושות היום? הן רושמות על־שם השכן, הקרוב, הבת, הדרד, האח, נוסעות ברכב ומקבלות את הקצבה. כלומר, אין כאן אפילו עניין של עלות גדולה, אין פה עניין משמעותי.

והדבר השלישי — הלוא אם באמת יש כאן בעיה, והממשלה חוששת שמא מדובר בכעלי נכסים שירוויחו, הדבר גלוי וברור: מעטות מאוד מבין האלמנות שנשואות עם ילדים, רמת הכנסתן היא מעל לשכר המינימום. כלומר, על מה מדובר כאן? אפילו אם תהיה עלות כלשהי, של כמה עשרות אלפים או

רן כהן (התנועה לזכויות האזרח ולשלום):

אדוני היושב־ראש, אדוני השר, כדי להסיר כל ספק, אני מוחק את הביטוי שהשתמשתי בו, אף שהדובר עשה הכול כדי להוכיח, שהמשפט שבו השתמשתי היה לו כנראה בסיס. למרות הכול, אני מוחק אותו.

אומר לך את האמת, מדוע כעסתי. כעסתי משום שבאמת נמאס לי. נמאס לי להמשיך לשמוע את השקר הזה חוזר כל יום, כל שעה, כל שידור וכל דיון.

אליקים העצני (התחיה):

זה לא שייך להצעת החוק.

רן כהן (התנועה לזכויות האזרח ולשלום):

אבל אני מוסר הודעה. אדוני היושב־ראש, הלוא אני נענה גם לפנייה של היושב־ראש, גם לסגן יושב־ראש הכנסת שלמה דיין. למרות המקלחת האורורה שחטפתי, אני מוחל על כבודי מפני כבודה של הכנסת. חבר הכנסת העצני, אנא, התאזר בסבלנות. אני אומר דבר אחד: להאשים את חבר הכנסת רובינשטיין, אותי ואת חבר הכנסת צבן, כאילו חתמנו על הסכם — זה לא היה ולא נברא. לא חתמנו על דבר כזה: ההיפך הגמור. אני הגעתי להסכם, כיושב־ראש המשא־ומתן מטעם תנועתי, עם חבר הכנסת ורדיגר על בדיקת הנושא של תלמידי הישיבות שמשוחררים מצה"ל. אז טפול עלינו הסכמים שלא היו, הקצבת תקציבים שלא היו — זה נמאס.

למרות הכול, חבר הכנסת יהושע מצא, אני פונה אליך, שבאמת חסיים את הפרק הזה. אני מצטער על דברי, לא שמתי לב שאתה מצטער על דבריי, אבל חזרת כך. אני מקווה שתחזור כך, וכזה נגמר העניין.

היו"ר נ' מסאלחה:

חבר הכנסת מצא, בבקשה.

יהושע מצא (הליכוד):

איני רוצה להתייחס לדברים האחרים. מחר תהיה לי הזדמנות, בהצעה לסדר־היום בנושא של שמירת השבת, לחזור ולומר אותם דברים בעניין ההסכמים הקואליציוניים, ושם נבהיר את זה.

לגבי הנושא, אם חבר הכנסת רן כהן חזר בו — אני שמח. אדוני היושב־ראש, אתה צריך לדעת רק עובדה אחת: יושב־ראש הישיבה, דן תיכון, פנה פעמיים לחבר הכנסת רן כהן, בהפרש של זמן, וביקש ממנו לחזור בו מאותו ביטוי של התבהמות. חבר הכנסת רן כהן סירב.

רן כהן (התנועה לזכויות האזרח ולשלום):

לא סירב. רן כהן ביקש ממך שתחזור כך מהשקר, והסכים מראש לחזור בו מהביטוי שאמר.

יהושע מצא (הליכוד):

לכן, אדוני היושב־ראש, לא היה לי מנוס מלהתבטא בביטוי לא־פרלמנטרי. עכשיו, כשחבר הכנסת רן כהן הסיר אותו ביטוי, ודאי שאני מסיר אותו, ואני מקווה שהוא ילמד מכך לקח, ולהבא לא ישתמש בביטויים לא־פרלמנטריים.

היו"ר נ' מסאלחה:

טוב, אני מקווה שכולנו למדנו לקח. חבר הכנסת רן כהן, בבקשה.

רן כהן (התנועה לזכויות האזרח ולשלום):

אדוני היושב־ראש, סיומה של הפרשה הוא, שבשתי הפעמים ביקשתי מחבר הכנסת יהושע מצא לחזור בו באופן

פסח גרופר (המפלגה לקידום הרעיון הציוני בישראל):
רק אני?

היו"ר נ' מסאלחה:
אתה המנוע.

בבקשה, חבר הכנסה, רן כהן.

רן כהן (התנועה לזכויות האזרח ולשלום):
אדוני היושב-ראש, אני מבקש להשיב לסגן השר בשני משפטים.

דבר ראשון, סגן השר הלפרט, לדאבוני הרב אין בדיקת רכוש כוללת. לכן יכול להיות שברשות אשה כזאת יהיה רכוש ענק, ששווה עשר מכוניות, והיא תקבל את הבטחת ההכנסה, אבל אם יש לה מכונית מסכנה, היא לא תקבל. זה דבר אחד.

דבר שני, לעניות דעתי, לאלמנה שיש לה שלושה ילדים או ארבעה, אם יש לה רכב מיושן בן חמש שנים, זה אמצעי קיום מינימלי. תודה רבה.

היו"ר נ' מסאלחה:
תודה. חברי הכנסה, אנו עוברים להצבעה.

מי בעד העברת הצעת חוק הבטחת הכנסה (תיקון — רכב מנועי), התש"ן—1990, לוועדת העבודה והרווחה של הכנסת? זו הצבעה מס' 7.

ה צ ב ע

בעד ההצעה להעביר את הצעת
החוק לדיון מוקדם בוועדה — 22
נגד — 15
נמנעים — אין
ההצעה להעביר את הצעת חוק הבטחת
הכנסה (תיקון — רכב מנועי),
התש"ן—1990, לדיון מוקדם בוועדת
העבודה והרווחה נתקבלה.

היו"ר נ' מסאלחה:
22 בעד, 15 נגד, אין נמנעים. אני קובע שהצעת החוק
תועבר לוועדת העבודה והרווחה.

שרה דורון (הליכוד):
אני מציעה שהצעת החוק תועבר לוועדת הכספים.

היו"ר נ' מסאלחה:
אם כך, אני מציע שהצעת החוק תועבר לוועדת הכנסת
והיא תכריע.

רן כהן (התנועה לזכויות האזרח ולשלום):
אבל כבר הוחלט לוועדת העבודה והרווחה.

היו"ר נ' מסאלחה:
אמרתי זאת, אבל אם חבר הכנסת מבקש אחרת, מעבירים
לוועדת הכנסת שתחליט.

רן כהן (התנועה לזכויות האזרח ולשלום):
לא, אדוני היושב-ראש, אני מצטער. יש תקנון, והוא אומר
שההצעה תועבר לוועדת הכנסה, אם יש הצעות אחרות, לפני
ההצבעה ולא אחריה.

היו"ר נ' מסאלחה:
חבר הכנסה רן כהן, אני הקובע.

מאות אלפי שקלים בשנה מהביטוח הלאומי, מענף שיש בו
כסף, הרי זה ילך באמת לאותן אלמנות חסרות אמצעים, שאין
להן. תסכימו אתי, ששום אלמנה עשירה לא תקנה רכב כל-כך
מיושן, כל-כך צולע, עם נפח מנוע קטן מ-1,300 סמ"ק, רק
משום שהיא רוצה לחסוך את המיליארדים שיש לה בקופה.
אני חושב שהממשלה טעתה כאשר החליטה למנוע
מהחוק הזה לעבור. עם זאת, אם תהיה לממשלה הערה עניינית
ומתקנת לגבי החוק, נוכל לתקן את זה בוועדה, ובלבד שהצדק
האלמנטרי הזה ייעשה.

היו"ר נ' מסאלחה:
תודה. ישיב סגן השר לענייני הביטוח הלאומי, חבר
הכנסת שמואל הלפרט, בבקשה.

סגן שר העבודה והרווחה (לנושאי הביטוח הלאומי) ש'
הלפרט:
אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, חבר הכנסה רן כהן,
ראשית אני רוצה לומר לך, שבעלת רכוש, אלמנה בעלת
אמצעים, אינה זכאית להבטחת הכנסה. זה לא בדיוק כמו
שאתה ציינת כאן.

לעצם הדיון, לפי החוק הקיים נשללת הזכות לגמלה לפי
הוראות חוק הבטחת הכנסה, התשמ"א—1980, ממי שבידו
רכב מנועי. יש להדגיש כי הוראה זו בחוק אינה מתייחסת
לנכים הזכאים לתשלום בגין אחזקת רכב מאוצר המדינה, ונכים
אלה זכאים לגמלה לפי חוק הבטחת הכנסה, ללא כל קשר
לרכב שברשותם.

מטרתו של חוק הבטחת הכנסה היא לשמש "רשת מגן
אחרונה", הבאה להבטיח אמצעי קיום מינימליים למי שאינו
מסוגל לפרנס עצמו.

הקביעה בחוק, שלפיה בעל רכב אינו זכאי לגמלה, נובעת
מכך כי רכב הוא נכס הדרוש מימון לרכישתו, אך לא פחות מכך
הוא דורש הוצאה קבועה וגבוהה לאחזקתו.

לאור התפיסה שביסודו של חוק הבטחת הכנסה, שלפיה
מיועדת הגמלה להבטחת קיום מינימלי למי שאין בידו אמצעי
קיום, לא ייתכן כי הגמלה תשולם למי שבידו לשאת בהוצאות
השוטפות הנדרשות לאחזקתו של רכב. תשלום גמלה לבעל
רכב עשוי אף להחטיא את המטרה שלשמה נועדה הגמלה,
ובמקום שתשמש למימון אמצעי הקיום המינימליים הדרושים
לזכאי לגמלה, עשויה הגמלה לשמש למימון אחזקת הרכב.
לאור זאת אנו מתנגדים להצעת החוק של חבר הכנסה רן
כהן.

היו"ר נ' מסאלחה:
תודה. חבר הכנסה דדי צוקר.

דוד צוקר (התנועה לזכויות האזרח ולשלום):
מה?

היו"ר נ' מסאלחה:
אתה שואל אותי מה? נכנסת לאולם, דיברת עם חבר
הכנסת וירשובסקי, אתה עומד עם הבא אלי, אני פונה אליך
ואתה אומר לי, מה? שב בבקשה.

רענן כהן (העבודה):
אדוני היושב-ראש, מה קורה היום לכנסת? היא ירדה
מהפסים.

היו"ר נ' מסאלחה:
מה קורה בסיעת הליכוד? חבר הכנסה גרופר, מה אתה
עושה?

ו. הצעה לסדר-היום

הרפורמה במערכת החינוך בנתניה

גם מחקרים הוכיחו זאת. מחקר שנעשה באוניברסיטת תל-אביב וירושלים הוכיח בעליל, שהפגש הזה לא חרם כל תרומה, לא לאינטגרציה חברתית וגם לא לקידום של התלמידים בלימודים.

אם כן, מה הועילו חכמים בתקנתם? הטבענו על ילדים צעירים אלה את חותם הכישלון במסגרות הללו, ואני רוצה להסביר מדוע הטבענו עליהם את חותם הכישלון: ילד כזה, כאשר הוא בא לבית-הספר, אל חטיבת הביניים החדשה, לבית-ספר גדול עם מספר רב של תלמידים, פתאום מוצא את עצמו נחות בהישגים הלימודיים לעומת אלה שלומדים שם, ומתווקף הנחיתות הזאת הוא איננו יכול ללמוד אתם במסגרת אחת: איננו יכול ללמוד אתם בכפיפה אחת: איננו יכול להתמודד אתם בכיתת האם. מה עושים? בא הפתרון החמור, ביותר של ניתובם של הילדים האלה אל מסגרות חלשות, סטיגמטיות — —

היו"ר נ' מסאלחה:

חבר הכנסת לובה אליאב.

יהודה פרח (הליכוד):

— — שמתביעות את חותם הכישלון על מצחם של הילדים. כאשר שולחים ילד כזה להקבצה ב' ולהקבצה ג', והתלמידים החזקים אומרים: הטמבלים הולכים עכשיו ללמוד מתמטיקה או אנגלית, זה איננו זוקף את קומתם של אלה שהלכו לחטיבת הביניים, אלא להיפך: הם מרגישים שם הרגשה לא-טובה.

אתם יודעים, ואתם עדים לפרסומים של הורים ושל תלמידים, שנתנו ביטוי לכך בעיתונות, בכלי התקשורת, שלא שפר חלקם ברגע שהם עברו לחטיבות הביניים, אלא להיפך. עפריה חזה עצמה אמרה: הייתי מאושרת בחלקת אלוהים הקטנה שהייתה לי בבית-הספר שבו למדתי, וכשעברתי לחטיבת הביניים הרגשתי כי אינני שווה בין שווים. זה לא היה הרגע המאושר בחיי. זה היה רגע קשה בחיי.

מה אנחנו עושים? בניגוד למה שקבעה הוועדה הפרלמנטרית, שיש לבדוק בשיטות ובבקביות מדי שנה את הישגיהם של התלמידים במסגרות הללו, ממשיכים בהקמת חטיבות ביניים, במקום לעשות בדיק-בית ולתהות על ההישגים החברתיים והלימודיים, ממשיכים בנושא הזה ומביאים אותו עכשיו אל העיר נתניה, שם המנהלים, המחנכים, וציבור ההורים מתנגדים לחטיבות הביניים. תשאלו אותי, מדוע משרד החינוך והתרבות עושה זאת בכל זאת? הוא הולך בקו עיקש ועקבי להמשיך ברפורמה שנכשלה, ואם יאמרו לי שיש גם מקומות שבהם הרפורמה לא נכשלה, אני אומר שזה נכון. יש גם מקומות שבהם הרפורמה לא נכשלה, מתי זה קרה? — כאשר בסביבה מסוימת הוקמה חטיבה, ואליה הופנו תלמידים משכבות אוכלוסייה הומוגניות, וזוהי, שבהן לא היה פער לימודי, פעמים מצאו הילדים את עצמם — והחוקרים אומרים זאת, שהיו פערים לימודיים במתמטיקה או באנגלית של שנתיים-שלוש שנים בין התלמידים. עומדת המורה הכי מוכשרת מול התלמידים, 40 תלמידים בכיתה, והיא צריכה להתמודד עם כולם, להקנות לכולם ידע, וליצור אינטגרציה שעליה אנחנו מדברים. והנה, היא רואה שהיא איננה יכולה ללמד, משום שאין לה אפשרויות להתמודד עם פערים כאלה. רבותי, גם בכיתה רגילה, נורמלית, קשה למורה להתמודד

היו"ר נ' מסאלחה:

חברי הכנסת, אנו עוברים להצעה לסדר-היום מס' 6074, בנושא: הרפורמה במערכת החינוך בנתניה — מאת חבר הכנסת יהודה פרח. בבקשה.

חברי הכנסת, חבר הכנסת מיכה גולדמן, מה אתם עושים? חבר הכנסת פארס. חבר הכנסת אלי דיין.

יהודה פרח (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, הנושא שאני מעלה היום, הרפורמה במערכת החינוך בנתניה, הוא נושא מוכר בכל הארץ, אבל אני מתייחס עכשיו לעיר שבה אני גר, ומתוך הניסיון שצברתי בעניין זה, אני מבקש להעלות כאן כמה דברים.

כידוע, הרפורמה בחינוך נכנסה לתוקף וליישום בשנת 1968, וזאת לאור המלצותיה של הוועדה הפרלמנטרית לבחינת מבנה החינוך היסודי והעל-יסודי בישראל.

הוועדה הפרלמנטרית היטיבה לעשות, ואני מרגיש זאת, כאשר קבעה ברורות כי יש לחכות ולהאריך את ביצועה של הרפורמה, כדי להפיק לקחים ולהציע תיקונים במהלכה. רפורמה ללא בקרה קבועה, שיטתית וסדורה, אינה יכולה לשאת פרי.

מה היתה מטרת הרפורמה? המטרה היתה להפגיש ילדים משכבות אוכלוסייה שונות: להפגיש ילדים מבוססים עם תלמידים הבאים משכונות עוני ומסביבה שלא זכתה לאותם תנאים שזכו להם הילדים המבוססים. רצו להפגיש את הילדים האלה מוקדם יותר מאשר בבתי-הספר התיכוניים, כפי שהיה נהוג אז, ובחלק מהמוסדות נהוג גם עד היום.

בתי-הספר היו בנויים בעבר כך שהיו לימודים בבתי-ספר יסודיים במשך שמונה שנים, ולאחר מכן היו ארבע שנות לימוד בבתי-ספר תיכוניים. הרפורמה חוללה שינוי שלפיו לומדים התלמידים עד כיתה ו' בבית-ספר יסודי ולאחר מכן הם עוברים לחטיבת הביניים. המטרה היתה ליצור אינטגרציה חברתית בין הילדים, הכוונה היתה טובה מאוד, ואין לי ספק שאלה שהביאו לרפורמה הזאת, כוונתם היתה טובה.

אולם, מה הוכיחה המציאות? כאשר אתה מוציא ילדים צעירים, גילאי כיתות ו', שהם בגיל ההתבגרות, הגיל הקשה ביותר, הבעייתי ביותר, ילדים שזקוקים למחנך או למחנכת קרובים שישמרו עליהם כבתוך חממה: הם מגיעים למסגרת גדולה ורחבה של חטיבת הביניים ועוברים משבר. הילדים הבאים מן השכונות מאבדים שם את זכותם למען זהותם של המבוססים, של האחרים.

המטרה, כאמור, היתה ליצור אינטגרציה חברתית. אבל מה קרה למעשה? קרה דבר הפוך לחלוטין. על-פי רוב לקחו את ילדי השכונות אל בתי-הספר המבוססים. לא מומן שמענו על בית-הספר "רוגוזין", שבו מנהל בית-הספר, צוות המורים והתלמידים התנגדו התנגדות גמורה להעברת התלמידים לבתי-ספר מבוססים בצפון-העיר. ההורים גם הם התנגדו בכל תוקף, וטענו שאינם רוצים שילדיהם יעברו מבית-הספר "רוגוזין" אל בתי-הספר המבוססים יותר. הם טענו שהניסיון במוסדות אחרים הוכיח, שילדים אלה יש רגשי נחיתות במסגרות החדשות, הם אינם מתקדמים, לא בהישגים הלימודיים ולא בהישגים החברתיים שלהם.

יהודה פרח (הליכוד):

אני מציע לתת לבתי-הספר האלה, במקום להביא אותם אל המפגש המכיש הזה, שמעמיד אותם לא זקופי קומה אלא שפופי קומה, להעניק להם בבתי-הספר שלהם את המורים הטובים ביותר, את הכלים הטובים ביותר, ושם לחזק אותם, ולא במפגש הזה. תודה רבה.

היו"ר נ' מסאלחה:

תודה רבה. ישיב סגן שר החינוך והתכנות. בבקשה.

סגן שר החינוך והתכנות פ' גולדשטיין:

אדוני היושב-ראש, עמיתי חברי הכנסת, חבר הכנסת יהודה פרח, מישור שאל כאן בקריאת ביניים: למה דווקא נתניה? לך תסביר להם, שאתה מכיר את מערכת החינוך כולה, ובעיקר את זו שכנתה, שהרי אתה תושב העיר, ולכן כמובן העלית את הנושא הזה.

לשאלתו של חבר הכנסת שבח וייס, אנסה להשיב ולספר על עוד כמה מקומות במדינת ישראל, שבהם הנושא הזה נמצא — — —

שבח וייס (העבודה):

אל תיקח לי הצעה אחרת.

סגן שר החינוך והתכנות פ' גולדשטיין:

לא, לא, ודאי שלא. לך אינני יכול לקחת מאומה, וגם אינני רוצה.

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, על יסוד החלטת הכנסת מיום 29 ביולי 1968, בדבר קבלת המלצות הוועדה הפרלמנטרית לבחינת מכנה החינוך היסודי והעליסודי, מתבצע מימוש ההחלטות באופן הדרגתי בכל מגזרי החינוך היהודי והדרוזי. ביסוד מהלך זה שני יעדים מרכזיים: האחד — העלאת רמת ההישגים של התלמידים, והשני — קיום מדיניות האינטגרציה — — —

היו"ר נ' מסאלחה:

חבר הכנסת שפט, חבר הכנסת רענן כהן.

רענן כהן (העבודה):

אנחנו מתייעצים.

סגן שר החינוך והתכנות פ' גולדשטיין:

אני מציע שחבר הכנסת פרח יקשיב לי, שהרי הוא שאל והיעד השני — קיום מדיניות האינטגרציה בין שכבות סוציו-אקונומיות וסוציו-חברתיות שונות. כדי להגשים את החלטות הכנסת גיבש משרד החינוך והתכנות עקרונות וקווים מנחים לטווח ארוך, כליווי הוראות ביצוע מפורטות. לשם השגת היעד הראשון נקבעו שינויים וחידושים בתוכניות הלימודים, הרחבת הכשרת המורים, ארגון פנימי חדש של בתי-הספר ועוד.

לשם השגת היעד השני נקבעו שינויים בהערכה מבית-הספר היסודי לחטיבת הביניים ללא סלקציה, מיפוי רובעי החינוך כדי להבטיח אוכלוסיית תלמידים הטרוגנית, פעולות של חינוך חברתי ועוד.

על-פי מחקרם של רשדראהרד (1989), בנושא: הישגים לימודיים בחטיבות ביניים בהבנת הנקרא ובמדרג, נמצא כי, ואני מצטט: " — — — בהשוואה עם נתונים מקבילים כמעט מלפני 13 שנים, נמצאו הפערים העדתיים שגילינו קטנים בשליש — — — בהשוואה לאורך זמן עשויים לבוא לידי ביטוי שני תהליכים חברתיים: תהליך

עם הפערים הלימודיים שיש בין ילדים רגילים; תארו לעצמכם פערים כאלה של שתי שנות לימוד, שלוש שנות לימוד, ומורה עומדת נוכח המציאות הזאת.

יש כאן מחנכים שיושבים אתנו, והם מכירים את הקושי הגדול — איך מורה יכולה לעמוד מול תלמיד שהידע שלו במתמטיקה נופל משל חברו בשתי שנות לימוד? איך היא תתמודד? מה עושים? — פותחים כיתות שנקראות כיתות הקבצה, ואני כבר ציינתי והרגשתי, שתלמידים והורים אינם רוצים שהילדים ילכו למסגרות הללו, כי המסגרת הזאת גורעת מן המסגרת שבה למדו קודם לכן. איזה מפגש חברתי הוא זה? אתם יודעים שהחוקרים טענו שהילדים האלה, המוסעים אל חטיבות הביניים, באים מן השכונות, והכוונה היתה לעשות אינטגרציה חברתית. איזו אינטגרציה חברתית יש כאן, אם הילד מוסע באוטובוס, ומוחזר הביתה דווקא בשעות שצריך לעשות את האינטגרציה החברתית ואת המפגש החברתי של אחר-הצהריים, של החינוך הבלתי-פורמלי? הרי זאת טעות איזומה: הרי זו אחיות עיניים שאין כמות. כמה מלעטים ומה מספרים למנהלים? ציבור של מנהלים רציניים ומחנכים טוען: די לנו ברפורמה; בואו נבדוק מה ניתן לעשות במסגרת בתי-הספר היסודיים.

אני רוצה לציין בפניכם, ידידי, חברי הכנסת, ולומר לכם שחטיבות הביניים זכו לתנאים אובייקטיביים טובים הרבה יותר משל בתי-הספר היסודיים הרגילים. נתנו לחטיבות הביניים מכסות שעות בתקן גבוה יותר באורח משמעותי לעומת מה שקיבלו בתי-הספר היסודיים, ולמרבית הפלא ולמרבית התמיהה — איך קרה שבמבחני הישגים של סוף שנת הלימודים לא נמצא פער לימודי מצדיק שיאמר: השגנו במסגרות החדשות הישגים לימודיים ראויים, או השגנו את היעדים החברתיים. לא השגנו, לא את זה, גם לא את זה. אם כן, נשאלת השאלה: מדוע אנחנו עושים את הדבר הזה? בשעתי אמרתי לשר החינוך והתכנות, והעמדתו אותו בפני הקושי הזה — — —

היו"ר נ' מסאלחה:

חבר הכנסת פרח, עליך לסיים.

יהודה פרח (הליכוד):

אני מסיים.

הוא קיבל את דעתי ואמר: אנחנו חייבים לבדוק את הנושא הזה; ובאמת היתה רגיעה בנושא של הקמת חטיבות ביניים. שאלתי כאן במליאה את שר החינוך והתכנות: האם אתם מתנים את הקמת הרפורמה במתן כספים לבתי-הספר? הוא ענה לי: לא. והנה המציאות היא, שזה בדיוק כך. ראש עיריית נתניה אומר: אני עושה את הרפורמה על-כורחי. אינני מעוניין בה; אבל אם אני לא אעשה אותה, לא אקבל תקציבים. איפה נשמע כדבר הזה?

אדוני היושב-ראש, תודה רבה לך על הסובלנות שגילית, אף שעברתי את מכסת הזמן בדקה. אני רוצה לומר לכם, שזה לא נושא שאני מביא אותו כהבל-פה ומתאר אותו, אלא לאחר בדיקה יסודית של הנושא, ואני חושב שעלינו לעשות רבייה רצינית בנושא של הרפורמה בחינוך. הרפורמה טעונה רפורמה — — —

שבח וייס (העבודה):

— — —

היו"ר נ' מסאלחה:

חבר הכנסת שבח וייס.

כאשר כיתות ד' רח' יצאו לחינוך העל-יסודי, ויתאפשרו רווחה ושיפור תנאי הלימוד בכל מערכת החינוך. המהלך הוא, לפיכך, חיובי ביותר ונועד לקדם ולשפר את מערכת החינוך בנתניה.

למרות הכול ועל אף הכול, כדי שהנושא ילובן, אין לי התנגדות לכך שהנושא יועבר לוועדת החינוך והתכנות לדיון ממצה, ואולי אז יתגלו דברים נוספים, שלא יכולנו להביא אותם במליאה. תודה רבה.

היו"ר נ' מסאלחה:

תודה רבה. רשות להצעה אחרת לחבר הכנסת שבח וייס.

שבח וייס (העבודה):

אדוני היושב-ראש, אני מלא הערכה לחבר הכנסת ד"ר יהודה פרח. אני יודע שהוא מחנך רב-מוניטין, רב-ניסיון. הוא העלה נושא נחנניתי, לי יש חשש עקרוני, שדברים שצריכים הסדרה כלל-ארצית ייפלו על מקום אחד. רק מסיבה זאת, פרוצדורלית, אני מציע להסיר את הנושא מסדר-היום. אני בטוח שהצעתו לא תתקבל, אבל אני חושב שצריך בהחלט לעשות את זה לגבי המדינה כולה.

היו"ר נ' מסאלחה:

תודה. חבר הכנסת פרח, אתה מסכים להעברת הנושא לוועדת החינוך והתכנות?

יהודה פרח (הליכוד):

כן.

היו"ר נ' מסאלחה:

חברי הכנסת, מי בעד העברת הנושא שהעלה חבר הכנסת יהודה פרח לדיון בוועדת החינוך והתכנות? זו הצבעה מס' 8.

ה צ ב ע

בעד ההצעה להעביר את

הנושא לוועדה 12 —

בעד ההצעה שלא לכלול

את הנושא בסדר-היום 1 —

נמנעים אין —

ההצעה להעביר את הנושא לוועדת החינוך

והתכנות נתקבלה.

ז. הצעה לסדר-היום

הקמת אוניברסיטה ערבית במדינת ישראל

עם ההתקדמות וההתפתחות בציבור הערבי במדינת ישראל גברה ההכרה בחיוניות הקמתה של אוניברסיטה ערבית. הנושא תופס מקום מרכזי בכל דיון ציבורי.

מתוך שנתון של כ-7,000 בוגרי בתי-הספר התיכוניים הערביים במדינת ישראל, פחות מ-1,000 זוכים לעמוד בדרישות של המוסדות האקדמיים ולהתקבל ללימודים בהם. כיום הסטודנטים הערבים מהווים כ-5% בלבד מכלל הסטודנטים במדינה, בעוד האוכלוסייה הערבית מהווה 18%. שאר בוגרי התיכון הערבים פונים לשוק העבודה כעובדים בלתי-מיומנים, או מצטרפים לציבור המוכתלים ולשכבה הממורמרת ונמשכים לתופעות-לוואי שליליות.

של הטרוגניזציה סוציו-אקונומית בקרב המזרחיים ותהליך של השתפרות מערכת החינוך בטיפול באוכלוסיות תלמידים חלשות".

תהליך ביצועה של הרפורמה ממשיך ומתקיים, כאשר רשויות מקומיות חדשות מצטרפות למהלך זה, ומדי שנה אנו נערכים, בשיתוף עם הרשויות, להחלת הרפורמה ולפתיחתה. באשקלון החלה בהתשנ"ב הרפורמה בחינוך הכללי והדתי. גם עיריית שפרעם החלה בביצוע הרפורמה בהתשנ"ב. ברמת-גן ובחולון תתבצע הרפורמה בחינוך הדתי החל מהתשנ"ג. כמרכן, אנו נערכים לביצוע הרפורמה בחדרה בהתשנ"ג, ובשנת התשנ"ד יחל הביצוע בנתניה, עירך, חבר הכנסת פרח, ובבאר-שבע, בהסכמה ובתיאום מלאים עם ראשי הערים.

יהודה פרח (הליכוד):

כופים עליו עד שאומר: רוצה אני.

סגן שר החינוך והתכנות פ' גולדשטיין:

אני מכיר לא-רע את ראש עיריית נתניה: אינני יודע אם הוא מסוג האנשים שאפשר לומר עליו שכופים אותו.

יהודה פרח (הליכוד):

הוא עצמו פרסם את זה בעיתון.

סגן שר החינוך והתכנות פ' גולדשטיין:

לאחרונה פנו אלינו מקריית-שמונה ומקריית-מוצקין, ואנו החילנו בדיונים בנושא. דיונים מתקיימים גם עם עיריית טבריה. קריית-מוצקין היא היישוב האחרון באזור חיפה והקריית ללא חטיבות ביניים, שכן הרפורמה בוצעה שם בכל האזור.

ביצוע הרפורמה בנתניה הוא מהלך משותף לעיריית נתניה ולמשרד החינוך והתכנות. על-פי התוכנית תוחל הרפורמה בנתניה, כפי שאמרתי, בשנת התשנ"ד. מערכת החינוך בעיר היא קוטבית ביותר מבחינה חברתית: קיים פער גדול בין בתי-הספר המבוססים, הפועלים בשכונות מבוססות, לבין בתי-הספר החלשים, שבשכונות החלשות. הקוטביות מתבטאת גם ביחס שבין השכונות הצפוניות לדרומיות. עם ביצועה של הרפורמה, חושב אינטגרציה במערכת החינוך ותיווצרה כיתות-אם הטרוגניות.

בתי-הספר היסודיים בנתניה פועלים כיום במתכונת א-ח'. מוסדות אלו מאוכלסים ביותר, והמצוקה בהם רבה. עם פתיחת חטיבות הביניים יוקל הלחץ מעל בתי-הספר היסודיים

היו"ר נ' מסאלחה:

חברי הכנסת, אנחנו עוברים לנושא הבא: הקמת אוניברסיטה ערבית במדינת ישראל, הצעה לסדר-היום מס' 6094 של חבר הכנסת עבד-אלוהב דראושה. בבקשה.

עבד-אלוהב דראושה (המפלגה הדמוקרטית הערבית):

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, הרעיון של הקמת אוניברסיטה ערבית במדינת ישראל זוכה לחמיכה רחבה בתוך הציבור הערבי במדינת ישראל. הנושא נדון בשנים האחרונות כפורומים שונים ואיננו יורד מסדר-יומה של האוכלוסייה הערבית. אבל זאת הפעם הראשונה שנושא זה מובא למליאת הכנסת.

סטודנטים ערבים אשר מסוגלים ורוצים להמשיך את לימודיהם בשאר האוניברסיטאות במדינה יוכלו לעשות זאת כפי שנהוג כיום וכפי שסטודנטים יהודים יוכלו ללמוד באוניברסיטה הערבית. דבר זה ישמש מנוף לשילוב ולא לבדלנות, כפי שאחדים טוענים, וכתוצאה העיתונאי אבנר רגב, במאמר שפרסם לאחרונה.

הזכות להקים אוניברסיטה ערבית מהווה זכות אלמנטרית לאזרחים הערבים במדינת ישראל. כפי שקיימים אוניברסיטה לדתיים, "בר-אילן", ומוסד אקדמי לבני הקיבוצים וכדומה, יש לאפשר ל-18% מכלל האוכלוסייה במדינה, שהם כ-800,000 נפשות, להקים אוניברסיטה שתשרת אותם ותקדם את הרמה הלימודית, החברתית והכלכלית של האוכלוסייה הערבית במדינת ישראל.

בארצות-הברית קיים הדגם של "ישיבה יוניברסיטי", כדגם טבעי ולגיטימי בהחלט. כוגרי תיכון יהודים אמריקנים, החפצים להמשיך את לימודיהם באוניברסיטאות הכלליות בארצות-הברית, יכולים לעשות זאת. אלה שרוצים ללמוד במוסד אקדמי יהודי — חופשים לעשות כרצונם, ואין בכך שום סימן לבדלנות יהודית מהכלל בארצות-הברית.

הרעיון של הקמת אוניברסיטה ערבית הוא לגיטימי בהחלט, ואין שום סיבה להתנגד לו. רעיון זה מקבל תמיכה מסיבית ברחוב הערבי, וגם תמיכה רחבה בין אקדמאים ואנשי ציבור יהודים.

רענן כהן (העבודה):

עשית סקר? בשם איזו אוכלוסייה ערבית?

עבד-אלוהב דראושה (המפלגה הדמוקרטית הערבית):
הרוב המסיבי תומך.

היו"ר נ' מסאלחה:

חבר הכנסת רענן כהן, יש מחוזה של חבר הכנסת דראושה כלפך, מה שלא תגיד, הוא אפילו לא כועס.

עבד-אלוהב דראושה (המפלגה הדמוקרטית הערבית):
אין שום סיבה למנוע מהאזרחים הערבים במדינת ישראל את זכותם להקים להם מוסד אקדמי שיהווה חלק מהחינוך הגבוה בישראל ויהיה כפוף לאישורה ולפיקוחה של המועצה להשכלה גבוהה.

ראובן ריבלין (הליכוד):

דגל ישראל יתנוסס עליו?

רענן כהן (העבודה):

בהתחלה.

עבד-אלוהב דראושה (המפלגה הדמוקרטית הערבית):
כן.

היו"ר נ' מסאלחה:

קודם כול דגל ישראל.

עבד-אלוהב דראושה (המפלגה הדמוקרטית הערבית):
טבעי בהחלט. דגל ישראל יתנוסס על כל מוסד.

היו"ר נ' מסאלחה:

הוא אמר שיהודים ילמדו.

ראובן ריבלין (הליכוד):

גם אוניברסיטת "ביר-זית" שלנו.

מוחמד מיעארי (הרשימה המתקדמת לשלום):

תופעה זו מהווה אחד הגורמים המדרבנים להקמת אוניברסיטה ערבית, כדי שזו תוכל לסייע בקליטת אחוז גדול יותר של סטודנטים ערבים בחינוך הגבוה במדינה.

אלפי הבוגרים הערבים שלא יכולים להתקבל לאוניברסיטאות במדינה נתקלים בקשיים רבים כשאנם עומדים כתנאי הקבלה בגלל הפער ברמת הלימודים בין בתי-הספר הערביים והיהודיים, בגלל נקודת זינוק נמוכה, ומסיבות סוציאל-אקונומיות שונות.

גם מבין אלה שזוכים להתקבל ללימודים באוניברסיטאות במדינה, רבים נכשלים ונפלטים. כשליש מהם נושרים כבר בשנה הראשונה.

הסטודנטים הערבים נתקלים בבעיות חומריות, לימודיות ואחרות. רבים מהם גרים בריחוק מהמוסדות האקדמיים ונתקלים בבעיות דיור, וכך נפגעת האפשרות שלהם להמשיך את לימודיהם — ובמיוחד בנות, שמהוות רק כשליש מהסטודנטים הערבים באוניברסיטאות.

הקמת אוניברסיטה ערבית תקל את אפשרויות הקליטה וההסתגלות, תיתן להם סיכוי לסיים את לימודיהם בהצלחה, ותמנע הצטברות רגשות מרירות וניכור.

אוניברסיטה ערבית תשתלב כמערך הלימודים הגבוהים במדינה ותקלוט סטודנטים יהודים המעוניינים בהתמחות במורחנות, כשפה הערבית, בלימודי האסלאם, בהיסטוריה ובמורשת ערבית. האוניברסיטה תלמד כשפה הערבית, ומכאן תהיה אפשרות לשיפור רמת לימודי הערבית במדינה, אשר כחוגים לערבית באוניברסיטאות מלמדים אותה כשפה העברית. האוניברסיטה הערבית תלמד גם מקצועות אחרים, שיסייעו לבוגרים הערבים במציאת תעסוקה והולמת את השכלתם.

האוניברסיטה תקלוט מרצים ועובדים ערבים ותסייע בפיתוח בעיית האבטלה החמורה בין האקדמאים הערבים במדינת ישראל, שיותר מ-40% מתוכם מובטלים. יש לציין, שעשרות אקדמאים בכירים ערבים לא נקלטו — — —

חסיין פארס (מפלגת הפועלים המאוחדת):

שייקלטו קודם כול בבתי-הספר היסודיים והתיכוניים.

עבד-אלוהב דראושה (המפלגה הדמוקרטית הערבית):
יש לציין, שעשרות אקדמאים בכירים ערבים לא נקלטו כמרצים באוניברסיטאות הישראליות, ומתוך יותר מ-5,000 מרצים באוניברסיטאות בישראל רק עשרה הם ערבים.

חלק מאותם אקדמאים ערבים בכירים ומצטיינים פונים לחיפוש תעסוקה באוניברסיטאות בשטחים, או מצטרפים למיטב המוחות הבוחרים מהמדינה לחוץ-לארץ, ובכך נמנעת מהם האפשרות לתרום לפיתוח המדינה כולה ולקידום החברה הערבית שבתוכה.

האוניברסיטה הערבית תקלוט מרצים ועובדים יהודים, שיסייעו בפיתוחה ובקידום הלימודים האקדמיים בה ובשילובה כמערך הלימודים הגבוהים במדינה.

האוניברסיטה הזאת תהווה מוקד לטיפוח השפה והתרבות הערבית ותקדין אור על מערכת היחסים היהודית-הערבית במדינה ובאזור. בהיסטוריה של שני העמים, כאשר פעלו יהודים וערבים ביחד, הם תרמו למדע ולתרבות בעולם. הרוגמה הטובה ביותר היתה "תור הזהב" בספרד.

באוניברסיטה הזאת יוקם מכון מיוחד לטיפוח המשותף לשלוש הדתות, ובמיוחד ליהדות ולאסלאם.

ראובן ריבלין (הליכוד):

היו"ר נ' מסאלחה:

חבר הכנסת מיעארי, חבר הכנסת ריבלין.

עבדאלוהב דראושה (המפלגה הדמוקרטית הערבית):

התנגדות להצעה תהיה צרות אופק בלתי-מוכנת ומנוגדת לכל היגיון בריא. הציבור הערבי כמה להקמת אוניברסיטה, וכל ניסיון למנוע את הקמתה רק יגביר את המרירות ואת המתח בין שני העמים במדינה, ויזיק לשיתוף הפעולה היהודי-הערבי, בעוד אישור הקמתה יפתח אפיקים רחבים להגברת שיתוף הפעולה בין סטודנטים ואקדמאים ערבים ויהודים, ובין אזרחי המדינה בכללותה.

כל מי שטוענים שכאילו יש כאן מגמה לבדלנות הם טועים ומטעים. מדובר באוניברסיטה ישראלית לכל דבר, ואנחנו, האזרחים הערבים, מהווים חלק אינטגרלי ממדינת ישראל. אנו רוצים בשילוב אמיתי בחיי המדינה, שילוב בין אזרחים שווים וגאים ובעלי רמה טובה. יש להכיר בצרכים הייחודיים של הציבור הערבי במדינת ישראל. קיימים דברים משותפים בין יהודים לערבים, אך גם קיימים דברים המבדילים, כגון: שפה, תרבות, דת ולאום. ככל שיש לפעול לטיפוח המשותף — ואני בעד טיפוח כל המשותף — אסור להתנכל למבדיל. הערבים צריכים להכיר בדברים המייחדים את היהודים, והיהודים צריכים להכיר בדברים המייחדים את הערבים במדינת ישראל. הכרה הדדית וכבוד הדדי יגבירו את שיתוף הפעולה בין שני העמים.

אוניברסיטה ערבית במדינת ישראל היא המשך טבעי למערכת החינוך הערבית, ארוני סגן השר, המשך טבעי למערכת החינוך הערבית במדינת ישראל — ביסודי, בחינוך, בסמינרים ובמוסדות ערביים אחרים, שמלמדים בשפה הערבית ולפי תוכניות לימודים ייחודיות המאושרות על-ידי משרד החינוך.

חסיין פארס (מפלגת הפועלים המאוחדת):
מה עם הלימודים בסמינרים הערביים?

היו"ר נ' מסאלחה:
מה זה שייך?

עבדאלוהב דראושה (המפלגה הדמוקרטית הערבית):

בחוק החינוך הממלכתי הכירה המדינה בצרכים הייחודיים של אזרחיה הערבים. כיום בשלו התנאים להקמת אוניברסיטה ערבית במדינה. מספר האוכלוסין, המצב הסוציו-אקונומי, מספר הבוגרים, מספר האקדמאים והצרכים החברתיים, הכלכליים והתרבותיים מצדיקים את ההצעה לפתיחת אוניברסיטה ערבית.

ראשי הציבור הערבי, ראשי המועצות המקומיות, ובראשן מר אבראהים נימר חסין וסגניו, אקדמאים ואנשי ציבור, כולם תומכים תמיכה מלאה בהקמת אוניברסיטה ערבית. ד"ר סאמי מרעי המנוח, שהיה מרצה בכיר באוניברסיטת חיפה, היה בין הראשונים שהגו את הרעיון. וייבדלו לחיים ארוכים פרופסור ג'ורג' קנאזע, מאוניברסיטת חיפה, וד"ר מוחמד חביבאללה, סגן מנהל הסמינר למורים ערבים בחיפה, ורכים אחרים תומכים נמרצות ברעיון הזה.

אני רוצה להביא ציטטה מדבריה של ד"ר מרים מרעי מעכו, שאומרת: "זכותנו כאזרחי המדינה להקים אוניברסיטה ערבית וללמד את שפתנו, את תרבותנו, את המורשת שלנו

בשפתנו. העובדה שסטודנטים ערבים נאלצים ללמוד בשתי שפות זרות — עברית ואנגלית — מחייבת אותם למאמץ אינטלקטואלי נוסף, המעמיד אותם במצב נחות לעומת חבריהם הסטודנטים היהודים".

הקמת אוניברסיטה ערבית לא רק תשרת את המיעוט הערבי במדינה, אלא זה אינטרס של הרוב היהודי לאפשר למיעוט הערבי לתת ביטוי לתרבותו, לשפתו ולדתו. בכך תיבחן כל מערכת דמוקרטית, שצריכה להבטיח למיעוט להיות שווה אצל גם שונה.

העיתוי לאישור ההצעה הזאת במליאת הכנסת והעברתה לדיון מפורט בוועדת החינוך בכנסת הוא העיתוי הטוב ביותר, כאשר מתנהלות שיחות לקידום תהליך השלום באזור, והציפיות להשגת הסדר שלום הולכות וגדלות. אישור ההצעה הזאת והקמת אוניברסיטה ערבית בישראל יתרמו להורדת המתח גם בקרב הערבים אזרחי המדינה. בעידן השלום המתקרב ובא תהווה האוניברסיטה הערבית במדינת ישראל מוקד לקשרים פוריים בין העולם הערבי ובין מדינת ישראל. האוניברסיטה הזאת תתרום רבות לגיבוש הציבור הערבי בישראל כגשר לשלום בין מדינתם, מדינת ישראל, לבין עמם הפלשתיני והכלל-ערבי.

מכאן אני פונה לחברי הכנסת, פונה לכולם, לכל הסיעות, לאשר את ההצעה, להעביר אותה לוועדת החינוך בכנסת, כדי לדון בה בפרוטרוט, בהשתתפות אקדמאים יהודים וערבים, המועצה להשכלה גבוהה, משרד החינוך התרבות, חברי הכנסת ואנשי הציבור הערבים, ולקבוע שם אם יש מקום לאוניברסיטה ערבית או לא. על כן אני מבקש להצביע בעד ההצעה הזאת, שתגביר את שיתוף הפעולה בתוך המדינה.

היו"ר נ' מסאלחה:

תודה רבה. ישיב על ההצעה סגן שר החינוך והתרבות.

אריה אליאב (העבודה):
אני יכול לשאול?

היו"ר נ' מסאלחה:
בבקשה.

אריה אליאב (העבודה):

רציתי לשאול את כבוד המציע, מדוע הוא לא יקרא לאוניברסיטה הזאת, שהוא מדבר עליה, "אוניברסיטה ישראלית-ערבית"? לפי דעתי, תזכה באהדה רבה יותר להצעה. בתוך דבריו אמרת שזו תהיה אוניברסיטה ישראלית לכל דבר. אבל השם, הכותרת, "אוניברסיטה ערבית", יש לו קונוטציה שלפי דעתי יכולה לעורר חשדות, חששות. למה לא לקרוא לילד בשמו, כמו שאמרת בדבריו — אוניברסיטה ערבית-ישראלית?

עבדאלוהב דראושה (המפלגה הדמוקרטית הערבית):
כבוד חבר הכנסת אליאב, אני חושב שהשם "ערבית" לא צריך לפגוע בגששות של מישו.

רענן כהן (העבודה):
אחרת, זה לא יתקבל.

עבדאלוהב דראושה (המפלגה הדמוקרטית הערבית):
כל הנושא יידון בוועדה.

היו"ר נ' מסאלחה:
בבקשה, סגן שר החינוך והתרבות.

במדינה, אינני מבין מדוע לא יכולה להיות בארץ אוניברסיטה ישראלית שבה מלמדים בשפה הערבית, שבה מלמדים גם סטודנטים ערבים וגם סטודנטים יהודים, כל מי שירצה ללמוד באוניברסיטה שבה שפת הלימוד היא ערבית.

מובן שיש צורך לקיים דיון מעמיק וקונסטרוקטיבי בנושא הזה, כדי שהאוניברסיטה הזאת, או המוסד הגבוה הזה, יענה על הקריטריונים ועל אמות המידה הדרושים.

על כן אני מציע להעביר את הנושא לדיון בוועדת החינוך והתרבות של הכנסת, כדי לאפשר דיון רציני בנושא.

היו"ר נ' מסאלחה:

אני מאפשר לחבר הכנסת רענן כהן לדבר במשך חצי דקה, אף על-פי שזה לא לפי התקנון. אני רוצה לשמוע גם חבר כנסת יהודי. אחר כך ישיב סגן השר.

אברהם בורג (העבודה):

אדוני היושב-ראש, יש הצעה אחת לקיים דיון במליאה והצעה של סגן השר להסיר את הנושא מסדר-היום וכן הצעה להעביר את הנושא לדיון בוועדה. אין מקום להצעות נוספות.

היו"ר נ' מסאלחה:

בסדר. חבר הכנסת רענן כהן, בבקשה.

רענן כהן (העבודה):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, הרעיון להקמת אוניברסיטה בשפה הערבית עומד בעצם בסתירה לדו-קיום ולהשתלבות של האזרחים הערבים במדינה, וכן עלול ליצור הפרדה בין האזרחים ועלול להביא לחידור יחסי גומלין בין יהודים לערבים ולהגברת הניכור בין שני העמים.

אדוני היושב-ראש, בימים האחרונים נתבשרנו, שצורך השופט יוסף חאגי יחיה למועצה להשכלה גבוהה. בדרך זו בא לידי ביטוי השילוב של האוכלוסייה הערבית גם במערכת ההשכלה הגבוהה בישראל. זה המופת וזו הדרך שמדינת ישראל צריכה לנהוג לפיהם באזרחיה הערבים — שילוב אמיתי ודרשיח, כאשר שתי השפות, העברית והערבית, הן שפות חוקיות.

סגן שר החינוך והתרבות פ' גולדשטיין:

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, אני מציע שכלהט הוויכוח לא יישכחו הדברים שאמרת.

אברהם בורג (העבודה):

הם נחרטו במוח.

סגן שר החינוך והתרבות פ' גולדשטיין:

לא אמרתי שאני מביע דעה זו או דעה אחרת. קבעתי עובדה אחת, שמשרד החינוך והתרבות איננו עוסק בהקמת אוניברסיטאות. הפניתי את הדובר למועצה להשכלה גבוהה, שהיא הנותנת והיא הקובעת. לכן, ביקשתי ממנו להסתפק בדברי.

היו"ר נ' מסאלחה:

חבר הכנסת עבד-אלוהב דראושה, שתי שאלות: האם אתה מסתפק בדברי סגן השר?

עבד-אלוהב דראושה (המפלגה הדמוקרטית הערבית):
לא.

היו"ר נ' מסאלחה:

חבר הכנסת עבד-אלוהב דראושה, האם אתה מסכים להעברת הנושא לדיון בוועדת החינוך והתרבות?

אליקים העצני (התחיה):

האוניברסיטה העברית לא נקראת "אוניברסיטה עברית-ישראלית", היא נקראת "אוניברסיטה עברית", אז הוא יכול לקרוא לשלו "אוניברסיטה ערבית".

ראובן ריבלין (הליכוד):

האוניברסיטה הערבית במדינת ישראל.

היו"ר נ' מסאלחה:

מקובל. חברי הכנסת, תנו לסגן השר להשיב.

סגן שר החינוך והתרבות פ' גולדשטיין:

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, חבר הכנסת עבד-אלוהב דראושה התלהב והתרגש, ואני מבין אותו. אני מבקש שהוא יקשיב לחשובתי.

משרד החינוך והתרבות והמועצה להשכלה גבוהה אינם עוסקים בהקמתן של אוניברסיטאות. כל האוניברסיטאות במדינת ישראל הן פרטיות. במסגרת התרחבות המערכת, הצפויה בשנים הקרובות, לא יוקמו עוד אוניברסיטאות אלא מוסדות נוספים להשכלה גבוהה, שיצמחו ממסגרות קיימות ויהיו תשתית נוספת להתרחבות, כגון: מכללות אזוריות, בתי-ספר להנדסאים, יכול להיות מקום ליוזמות נוספות, ואלו ייבחנו על-פי אמות מידה אקדמיות ותקציביות, בהתאם לפניות שיוגשו למועצה להשכלה גבוהה.

חבר הכנסת דראושה, הקשבתי לדבריו בקשב רב. הבעיה אינה של מקומות באוניברסיטה אלא של יצירת מקומות עבודה למסיימים של אותן אוניברסיטאות. שאם לא כן, האוניברסיטה, מטבע הדברים, הופכת למעין סיר לחץ. לחממה לאומנית, אולי אפילו בדלנית. לא זה על סדר-יומנו היום.

צירלי ביטון (הפנתרים השחורים):

הבעיה היא העלייה למדינת ישראל.

סגן שר החינוך והתרבות פ' גולדשטיין:

על כן, אני מציע לך, חבר הכנסת עבד-אלוהב דראושה, להסתפק בדברי ולפנות למועצה להשכלה גבוהה, שהרי היא הנותנת והיא הקובעת.

היו"ר נ' מסאלחה:

תודה רבה. להצעה אחרת נרשם חבר הכנסת האשם מחאמיד.

רענן כהן (העבודה):

גם אני מבקש להציע הצעה אחרת — להסיר את הנושא מסדר-היום.

היו"ר נ' מסאלחה:

סגן השר פנחס גולדשטיין, אם חבר הכנסת דראושה לא מסכים להסתפק בדבריו, האם אתה מציע להסיר את הנושא מסדר-היום?

סגן שר החינוך והתרבות פ' גולדשטיין:

כן.

היו"ר נ' מסאלחה:

בבקשה, חבר הכנסת מחאמיד.

האשם מחאמיד (החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, בארצות רבות בעולם יש אוניברסיטאות שבהן מלמדים בשפות שונות. בארץ אחת מלמדים באנגלית, מלמדים בצרפתית. היות שהשפה הערבית, כפי שאומר חברי חבר הכנסת רן כהן, היא שפה רשמית

עבד־אלוהב דראושה (המפלגה הדמוקרטית הערבית):
כן.

היו”ר נ’ מסאלחה:

חברי הכנסת, אנחנו מצביעים. זו הצבעה מס’ 9.

ה צ ב ה

כעד ההצעה להעביר את

הנושא לוועדה

— 15

כעד ההצעה שלא לכלול

את הנושא בסדר־היום

— 13

נמנעים

— 1

ההצעה להעביר את הנושא לדיון בוועדת

החינוך והתרבות נתקבלה.

היו”ר נ’ מסאלחה:

אני קובע שההצעה אושרה והיא מועברת לדיון בוועדת

החינוך והתרבות.

ח. הצעות לסדר־היום

נגינת יצירות ואגנר בתזמורת הפילהרמונית

המחווה של התזמורת הפילהרמונית הישראלית היא בת 53 שנים. לא יקרה דבר אם ניגנו את יצירותיו של ואגנר בסוף החודש. עולם ימשיך לנהוג כמנהגו. כתבה היום מיכל זמורה, באחד העיתונים, מאמר שכותרתו ”כלי ואגנר אנחנו נכים מוסיקליים”. ואני אומר: עם ואגנר אנחנו נכים מוסריים, וגרוע עוד יותר: אנחנו חוטאים לזיכרוננו.

אולי רק ניצולים ובני משפחותיהם עוד כואבים ומדממים, והם הרי מזדקנים, מתמעטים והולכים. אני לא יודע, אבל אני מניח כי כבר לא נשארו רבים שהיו עם סבתא זיכרונה לברכה בטריוויוסטיט, במחנה השק ביהינוס האמת, במחנה שבו יהודים עמדו וניגנו כאילו הוא גן־עדן עלי אדמות. ואחת היצירות שנגנו שם היתה ודאי יצירה מיצירותיו. למענם, אם לא למעננו, אסור לנו לנגן כאן את ואגנר.

כי, רבותי חברי הכנסת, עורם של זקנים מדרך הטבע הוא צפוד ויבש. התאים נושרים מעורם ואינם מחלפים עוד לעולם. תא אחרי תא נמחקים המספרים מזרוע ידם ומעור זרועם של ניצולי השואה. רק כשילך אחרון מקועקעי המחנות לבית־עולמו נוכל לשאול, האם הגיע כבר זמנו של ואגנר לעלות לארץ, או: האם הגיע כבר זמנו של ואגנר לעלות בארץ. ואני לא בטוח שגם אז תהיה התשובה חיובית.

ומשפט אחרון לסיום. אני מבקש מחברי, חברי הכנסת, להצטרף לקריאה לחברי ההנהלה הציבורית של התזמורת הפילהרמונית: אמרו ”לא” לוואגנר.

היו”ר נ’ מסאלחה:

תודה רבה. הצעה לסדר־היום באותו נושא של חבר הכנסת אליקים העצני.

אני מבין שהשקט אחרי הנאום של חבר הכנסת בורג —

מוחדד נפאע (החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון):
זה לקראת נאומי של חבר הכנסת העצני.

היו”ר נ’ מסאלחה:

הנושא רגיש, ואני מבקש להתייחס ברצינות.

אליקים העצני (התחיה):

כבוד היושב־ראש, כנסת נכבדה, כך כתב ריכרד ואגנר במאמרו ”היהודים במוסיקה” על מראם החיצוני: ”משונה עד לזר — — — אין אנו רוצים להיות שותפים במשהו עם אדם בעל מראה כזה”. על צורת דיבורם: ”היגוי שרקני, צורמני, זמזמני, נרגני — — — עיוותי מלים וצורות זדוניים — — — העדר גמור של הבעה אנושית כלשהי”. על אמנותם: ”לא

היו”ר נ’ מסאלחה:

חברי הכנסת, אנחנו עוברים להצעות לסדר־היום מס’ 6232, 6239, 6249 ו־6267. בנושא: נגינת יצירות ואגנר בתזמורת הפילהרמונית. הצעה ראשונה של חבר הכנסת אברהם בורג. בבקשה.

אברהם בורג (העבודה):

אדוני היושב־ראש, כנסת נכבדה, חברי הנהלת התזמורת הפילהרמונית החליטו לקיים קונצרט מיצירותיו של ריכרד ואגנר בישראל. זו אכן מיותרת שנזרקה לבאר. כל מי שינסה או מנסה לשלול את האבן הזאת מעכיר את המים בצבע הדם, שלא ידהה לעולם.

צודקים שוחרי האמנות. ריכרד ואגנר היה אמן גדול, אבל ואגנר היה גם איש הרוחניות של הרוע. הוא היה מוסיקאי מעולה. הוא היה אמן עם רגישות נדירה לכלי, לנגן, לתו, לצליל ולהרמוניה, אבל הוא לא היה מסוגל לשמוע את שירת חייו של העם היהודי.

אמת, אי־אפשר להבין את המוסיקה של המאה ה־20 ואת קשריה לעידן הרומנטי בלי ריכרד ואגנר. כך ממש. בלי ואגנר, אי־אפשר להבין את קורותיו של העם היהודי במאה ה־20, בגרמניה הנאטשית. נכדתו הרוחנית של אמן מחונן, מרושע זה.

אמת, ההחלטה של חברי ”הפילהרמונית” היא החלטה דמוקרטית. ואמת, אף נכון, הארץ מלאה תוצרת גרמניה: ”פולקסווגן” ו”בראון” ו”אאודי” ו”קרופס” בכל אשר תפנה. ואמת, השילומים היו חלק מיסוד תחיית התשנית של מדינת ישראל. אבל החרם שהוטל על־ידי התזמורת הפילהרמונית ב־1938, בנובמבר שאחרי ה־Kristall Nacht, ליל הבדולח, חרם שקבע שיצירותיו לא יבוצעו כאן עוד, הוא בעצם התחום האחרון של היחסים בינינו לבין גרמניה ההיא.

זהו תחום שנקרא לו, רבותי חברי הכנסת, תחום הסמלים והכאב. משום שריכרד ואגנר, האמן הגדול המחונן הזה, כתב את הספר ”היהודים ועולם המוסיקה”, או בתרגום ישראלי אחר ”היהדות והמוסיקה”. כלי להיכנס ליסודות הארסיים, האנטישמיים והאנטי־יהודיים שבספר הזה, נאמר רק, ובכך לא די, כי ספרו של ריכרד ואגנר היה יסוד מוסד בתורה הנאצית.

היטלר, יימח שמו וזכרו, קידש את זכרו של ריכרד ואגנר כמעט עד לרמת אליל טכטוני, כמעט. והרייך השלישי הציג את יצירותיו של ריכרד ואגנר כהתגלמות הגניוס הגרמני. וכאשר אומרים ”גניוס גרמני” אנחנו יודעים שזה הגניוס שרצה למחוק את הגניוס היהודי.

טענות של ברנבוים כי לקחנו שילומים. כי קשרנו קשרים דיפלומטיים עם גרמניה וכי קיבלנו כאן את הזמר הגרמני פישר-דיסקאו, היא דמגוגיה של הבאת דברים עד אבסורד. כך שאלו אחרי חורבן בית-המקדש: לא נאכל בשר כי בטלו הקורבנות? לא נשתה יין כי בטל ניסוך היין? לא נאכל לחם כי בטל לחם הפנים? לא נשתה מים?

אלא, אדם שבונה בית משאיר אמה על אמה לא-מטוּיחת, זכר לחורבן, שוברים כוס בחתונה — זכר לחורבן, צמים יום אחד בשנה — זכר לחורבן.

גם מדינת ישראל השאירה פינה קטנה של כבוד עצמי, של כאב על הקורבנות, של התחשבות בניצולים, פינה של זכר השואה — בשומרה את החרם על יצירות ואגנר, אבי התורה הטמאה של הגזענות הרצחנית אשר ראתה בהשמדת העם היהודי את גאולת האנושות.

הלוא נשאל את ברנבוים ונגניו: כמה עלבון, כמה חרפה, כמה ביזיון אתם מוכנים לגרום, כדי להוסיף לעצמכם ולזולתכם מעט הנאה?

אני מברך את חבר הכנסת בורג על דבריו האמיצים שהוא אמר כאן, אלא שאני חושש שהוא יבדד מקרב חבריו אכירי הרמקורטיה, הלוחמים על זכויות מחבלים — — —

אריה אליאב (העבודה):
מה פתאום?

אלי דיין (העבודה):
אנחנו מתנגדים.

אליקים העצני (התחיה):
הואיל ושמעתי את הקריאות הללו, אני מוותר על המשפט הזה. אני מוותר על המשפט הזה ברצון ובעונג. אני שמח על האחדות כאן, שמח מאוד, ואני מצטרף לקריאתו שבה קרא לנגני התזמורת ולמנצח הדגול ברנבוים לסגת ברגע האחרון בפני הכאב של כולנו.

היו"ר ש' וויס:
אני מודה מאוד לחבר הכנסת העצני. אני מזמין את חבר הכנסת מרדכי וירשובסקי. אחריו — חבר הכנסת ראובן ריבלין. אני מזכיר: הוקצו שבע דקות לכל נואם.

אברהם רביץ (דגל התורה):
האם אין פרוצדורה שתוכל לאסור על התזמורת? רק לפנות אליהם?

היו"ר ש' וויס:
אנחנו נצפה לתשובתו של סגן שר החינוך והתרבות. לדעתי אין, אבל נחכה לתשובת סגן שר החינוך.

מרדכי וירשובסקי (התנועה לזכויות האזרח ולשלום):
אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, בתחילת דברי, שלא קל לי לשאת אותם, אני רוצה לקרוא לחברי להרפות מן הנושא. יש לנו תזמורת ישראלית מפוארת שמצליחה לתת לישראל כבוד, תרבות ואמנות. יש לה הנהלה ציבורית, יש לה מנצחים מעולים. תנו להם להחליט ותנו להם לקבוע. כפי שהם קבעו כל השנים שלא לנגן את ואגנר, אם הם מגיעים למסקנה שגם ציבור המאזינים שלהם וגם הצרכים המוסיקליים של המדינה מחייבים את זה — אל לנו, לפוליטיקאים, להתערב בדבר.

קריאה:
באמת?

היו ליהודים חיים הכשרים לביטוי אמנותי. על תפילתם: "מי לא נתמלא רגש בחילה, המעורב זוועה וגיוחן, לשמע אותו גרנור, אותה צהילה, אותו פטפוט המבלבל חושים ודעת, ואשר שום קריקטורה וזדונית לא תצליל לעזותה כמות שהיא".

לתשומת לבכם, דינאל ברנבוים ונגני "הפילהרמונית": ככם מדובר, כמראה החיצוני שלכם, בצורת הדיבור שלכם, ביצירות האמנותיות שלכם, בתפילתכם. ואילו הייתם, חלילה, באירופה בתקופת השואה, היה מתקיים ככם, חלילה, גם משפט הסיים, רב המשמעות, כמאמרו של ואגנר: "תיתכן רק גאולה אחת מן הקללה הרובצת עליהם — — — הכיליון". — *Untergang*.

אנטישמיות היתה תמיד, וגם היו מלחינים אנטישמים. אולם ואגנר המציא את האנטישמיות הגזענית. בכנסייה הנוצרית יש זרם אנטישמי מרכזי, שמקורו בהאשמתנו בצליבת האל. אך הנצרות גורסת שהיהודי יכול להינצל מגורלו המר על-ידי שמד, ואגנר גרס, שהיהודי מזהם בדמו, כעצם מהותו, וגאולתו יכולה לבוא אך ורק בהשמדתו.

גרוע מכך: היהודי מזהם את התרבות הכללית ומסכן את קיומם של העמים שבתוכם הוא חי. כמאמר משנת 1881, "דע את עצמך", הוא מכנה את היהודים "שטן הגורם ל-*Untergang* — לכיליון של האנושות".

החוקר אוטו קולקה אומר על "הפתרון הסופי" של ואגנר, שאינו רק פתרון של "חסד" ליהדות, כי אם כראש ובראשונה מעשה גאולה לרוח הגרמנית הנתונה בסכנה. זו האידאולוגיה שהיתה תנאי בל-יעבור לפתרון הסופי, אשר בלעדיו לא היה אפשר להסיק את תורו אושוויץ.

מכתי-מדרשו של ואגנר יצאו פולחן האלילות האכזרית נטולת המוסר, פולחן הכוח והעורמה, פולחן עקרון המנהיג — פיהרר פרינציפ, פולחן המוות: כל מה שנוגד את תורת המוסר ותורת החיים שהיהודים הביאו לעולם, ואגנר והיטלר גרסו כי העולם איננו מסוגל לשאת את שניהם יחדיו.

יואכים פסט, הביאוגרף של היטלר, כותב: "סגנון הטקסים הפומביים של הרייך השלישי אין להעלותו על הדעת ללא המסורת האופראית הזו". ולהלן הוא אומר: "כתביו הפוליטיים של ואגנר, עם האופרות, היוו את כל המסגרת כולה של האידאולוגיה של היטלר — דארוויניזם ואנטישמיות, הערצת הברבריות והעוצמה הגרמנית, המיסטיקה של טוהר הדם, כפי שבוצאה בפרסיפאל". והוא מצטט: "אני רואה בגזע היהודי את האויב מלידה" — *Erbfeind* — "של אנושיות טהורה וכל דבר אצילי שיש באדם".

מה הפלא שהיטלר אמר: "בניתי את הדת שלי מתוך פרסיפאל"? ועל מדרומי האלים — *Götter Dämmerung* — אמר הצורך: "אינני יכול לחשוב על ניגוד גדול יותר בין המסתורין המפואר הזה של גיבור גווע והטינופת היהודית". היכן נגמר ואגנר והיכן מתחיל האשמה היטלר?

על כן אין זה נכון שתיתכן הפרדה בין ואגנר האדם לבין המוסיקה שלו. על כן אין זה נכון שהיטלר נטפל לוואגנר, כפי שניצל את הסימפוניה התשיעית של בטהובן או יצירה של ליסט. ואגנר הוליד את היטלר.

שאלה: מה הייתם אומרים, דינאל ברנבוים ונגניו, לו כתב היטלר בעצמו את להנגרין, ניבלונג וטנהוויז? גם במקרה כזה הייתם מעדיפים את שיפור התצליל של התזמורת שלכם בעזרת המוסיקה של היטלר, את השמירה על הרציפות בהתפתחות המוסיקה, את הסיכוי למשוך אלינו מנצחים טובים?

העולם שומעים אותה. לכן, אי־אפשר לומר "רוחני" במובן זה שיש שם איוו הסתה נגד היהדות, נגד האנושות. המוסיקה היא צרופה, וברובה נפלאה.

אני רוצה לשאול את חברי הכנסת, האם לא מתמלא לבכם גאווה במידה כלשהי, שאנחנו, במדינת ישראל, העם שניצל מהשואה, מהרדיפות הנוראות ביותר, מהשמדת עם שלא הייתה כדוגמתה, היום תזמורתנו, המורכבת בעיקר מיהודים, עם מנצח יהודי שגם מנצח על אחת התזמורות הגדולות בעולם, התזמורת הפילהרמונית של ברלין, היא שמבצעת את יצירות ואגנר, ואנחנו יכולים להתענג על המוסיקה הזאת?

ראובן ריבלין (הליכוד):
היו שם אנשים שהיו חלק מהוורמאכט.

מרדכי וירשובסקי (התנועה לזכויות האזרח ולשלום):
איפה?

ראובן ריבלין (הליכוד):
בגרמניה.

מרדכי וירשובסקי (התנועה לזכויות האזרח ולשלום):
אני לא רוצה להיגרר. אני מכיר את הנושא על בוריו. לא כפעם הראשונה הוא עלה כאן ובמקומות אחרים. לכן אני לא רוצה להיכנס לוויכוח השגורתי. עם כל מה שעבר עלינו, וגם אני שותף לזה ומכיר את זה, אני גא על כך, שהיום מדינת ישראל יכולה להעמיד תזמורת שמסוגלת ורוצה לנגן את ואגנר עבור הקהל שלה, ולבצע אותו ביצוע מעולה. אני חושב שזה אחד ההישגים התרבותיים הגדולים שלנו.

אדוני היושב־ראש, אני מבין את כאבם של כל אלה שהמוסיקה הזאת מזכירה להם דברים. אבל הלוואי לא בא אחד מאתנו ואומר לתזמורת לנגן את ואגנר. איננו מתערבים בזה. אבל, אם התזמורת מרגישה את הצורך לעשות את זה, מדוע נעמוד בדרכה ונעלה כל מיני רחשים, שחייבים להסתדר מחוץ למסגרת הפוליטית, ואולי גם מחוץ למסגרת המפלגתית?

אני לא רוצה לקרוא לנגן את ואגנר, אף שאני חושב שאפשר וצריך לנגן אותו למען התרבות. אבל אם התזמורת מחליטה על כך — תעשה זאת ותכבד עליה הכרכה. אם היא תחליט שלא לעשות את זה, לא אדחף אותה לעשות את הדברים האלה. אבל בואו ונסיר את ידנו מאחד ההישגים התרבותיים והאמנותיים שלנו, ולא ניגרר אחרי הגרמנים, שאסרו לנגן את המוסיקה של מנדלסון, יהודי שהתנצר, רק מפני שהיה יהודי. לא נלך בדרכם. נלך בדרכנו.

אברהם רביץ (דגל התורה):
מה זה נקרא שאתה מבין לרגשות ומכבד אותם? במה זה מתבטא?

היו"ר ש' וייס:
תודה לחבר הכנסת וירשובסקי. רשות הדיבור לחבר הכנסת ראובן ריבלין.

ראובן ריבלין (הליכוד):
אדוני היושב־ראש, כנסת נכבדה, חבר הכנסת וירשובסקי, צר לי, אבל יש איוו בושה לדבר בנושא השואה במידה רבה של אמוציונליות. אבל גם אם נדון בנושא ואגנר ויצירותיו וכיצוען על־ידי התזמורת הפילהרמונית לפי עקרונות רציונליים, גם אז נגיע למסקנה אחת ויחידה, שאין לאפשר נגינת ואגנר על־ידי תזמורת ישראלית, הניזונה מתקציבים שאנו נותנים לה, והיא סמל של מדינת ישראל ושל חלק גדול מהעם היהודי.

מרדכי וירשובסקי (התנועה לזכויות האזרח ולשלום):
חברי הכנסת, אני אגיד את דברי. שמעתי את דברם של אחרים, אני מכבד אותם, אני מבין שהדבר קשה, מלא מתחים ורגשות ורחשים שאין כדוגמתם. אני מכבד את הדברים גם אם הם נאמרו על־ידי אנשים שאינם ניצולי השואה, וודאי שאם היו אומרים את זה אנשים משם, אני בהחלט מכבד את התחושה הזאת.

אף־על־פי־כן, אחרי שאמרתי מה שאמרתי, אני חושב שצריך לאפשר לנגן את ואגנר בישראל. לא אקיים כאן ויכוח מוסיקלי ולא אצטט מכתביו של ואגנר, ולא אצטט מכתבים של קומפוזיטורים אחרים שיש על־שמותיהם רחובות בישראל, אף שהיו אנטישמים וארסיים לא־פחות. לא אתייחס לכך שבישראל מבצעים יצירות של קומפוזיטורים שפעלו בזמן הנאצים, מוסיקאים שיצרו את יצירותיהם והם הושמעו שם, שלא כמו ואגנר שמת ב־1883. לא אביא את ההצעות או הנימוקים הרציונליים וההגיוניים שלי, כי אנחנו מדברים על דבר לא־רציונלי.

מה שכואב לי כאדם שחי בחקופה הזאת, שהיה בגרמניה בליל־ההבדלה, שאותו הזכיר חבר הכנסת כורג, הוא, שהסמל האחרון, הרמת האגרופ האחרונה או התרחור האחרון של איכה כלפי הגרמנים, הוא דווקא הסיור לנגן את ואגנר. מכל הסימבולים, חברי הכנסת, האם יש סימבול גדול יותר של היטלר ואנשיו ותורתו ופעולתו מ"פולקסגונן"? האם יש יותר מכך? האם יש דבר המשקף יותר את קצין האס.אס, את קצין הוורמאכט הגרמני בזמן המלחמה מאשר מכונית ה"מרצדס־בנץ"?

אלי דיין (העבודה):
אבל כאן מדובר בדבר רוחני.

מרדכי וירשובסקי (התנועה לזכויות האזרח ולשלום):
אה, אה, אם זה רוחני — אפשר לדחוק את זה לקרן זוית. אם זו מוסיקה, זה לא חשוב כל־כך. מכונית? — זה נוח, זה יעיל; היעילות הגרמנית המפורסמת.

היו"ר ש' וייס:
הכוונה היתה, שמאנשי תרבות מצפים להבנה עמוקה יותר.

מרדכי וירשובסקי (התנועה לזכויות האזרח ולשלום):
אני הכנתי, אדוני היושב־ראש, אתייחס לזה.

האם אנחנו באמת רוצים לנתח את עצמנו כל־כך? כמה משלחות סטודנטים, כמה ערים תאומות קיימות בין ישראל ובין גרמניה? — יותר מאשר עם כל מדינה אחרת. כמעט בכל שבוע יוצאת משלחת מכאן ומבקרת פה משלחת מגרמניה. עושים כל מאמץ — בלי לשכוח את העבר — שהיחסים בינינו יהיו קיימים על בסיס אנושי. אבל לנגן את ואגנר?

אני לא מסכים למה שמיכל זמורה אומרת, שנהיה נכים מוסיקליים אם לא נשמע את ואגנר. בדיוק כמו שאני לא מקבל את ההגדרה ככיוון השני. אני בהחלט חושב שחשוב לנגן אותו. אני רוצה לומר, שלמרות הדברים שאמר חבר הכנסת אליקים העזני, שציטט נכון, שם המנצח שוואגנר ביקש שינצח כעת ביצוע הבכורה של יצירותיו היה לוי, הוא היה יהודי. היהודים תמיד הצטיינו בביצוע יצירותיו של ואגנר, זה לא גרם להם דבר.

חברי הכנסת, במוסיקה שמשמיעים אין ציטטות או סמנים נאציים או גרמניים. יש מוסיקה ברמה נפלאה, שבכל

סגן שר החינוך והתרבות פ' גולדשטיין:

אדוני היושב-ראש, חברי חברי הכנסת, אני חייב לומר שישבתי במליאה והאזנתי ברוב קשב לעצמות הרגש והרגשות שהובעו בבית הזה על-ידי שתי השקפות עולם. אני חייב לומר, שכנושא ואגנר ובכל מה שכוון בו, עוצמת הרגשות בבית הזה היא מן התופעות הידועות, ולא היתה זו הפעם הראשונה.

ואגנר היה מגדולי המלחינים הקלסיים, שאת יצירותיו שיבחו מיטב שוחרי המוסיקה הקלסית במאה ה-20. אולם, לצערנו הרב, הוא הפך סמל — — —

מרדכי וירשובסקי (התנועה לזכויות האזרח ולשלום):
במאה ה-19.

סגן שר החינוך והתרבות פ' גולדשטיין:

אמרת, שאת יצירותיו שיבחו מיטב שוחרי המוסיקה הקלסית והמומחים במאה ה-20.

אולם, לצערנו, הפך ואגנר סמל של שנאת יהודים ושל חויית השואה הנוראה של העם היהודי. ואגנר נתפס וזוהה כחלק מהעולם הנאצי והפאשיסטי, שאימץ אותו אל חיקו, ואשר חפץ — כמעט מימש את הכחדת העם היהודי. ואגנר, חברי הטובים, חברי הכנסת, היה שונא יהודים מובהק. חברי חברי הכנסת, העלו דוגמאות לכך.

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, כמידה רבה של הכנה נוצרה מסורת, שאין מנגנים את ואגנר. עד היום התזמורת הפילהרמונית, חבר הכנסת ריבלין, ידידי הטוב, מתחשבת ברגשותיהם של ניצולי מחנות ההשמדה בשואה, וגם של אחרים. מאידך גיסא, אל לנו לקבוע מסמרות לגבי חובבי מוסיקה אשר מעוניינים בהשמעת יצירותיו, שכן אז הננו מפירים את עקרון החופש, ופוגעים ברבים — אינני יודע אם רבים — אשר מעוניינים לשמוע יצירות אלה דווקא על-ידי התזמורת הפילהרמונית.

יש להדגיש, כי משרד החינוך והתרבות איננו מתערב בהחלטות רפרטואריות של מוסדות התרבות והאמנות כארץ. לתזמורת הפילהרמונית יש מועצה ציבורית בעלת סמכות זכות להמליץ בפני חברי התזמורת כיצד לנהוג. הוועדה מטעם התכנס ותפסוק את פסקה על-פי תקנונה ועל-פי סמכויותיה, ובלי שמשדר החינוך והתרבות יכפה הכתבות הנוגדות את העיקרון ואת המדיניות של מתן חופש פעולה בידי הנהלות המוסדות השונים.

אין לי כל ספק, חברי הכנסת, שעצם העלאת הנושא לדיון על-ידי עמיתי חברי הכנסת תרמה לדיון הציבורי, ואין לי כל ספק, שהדברים שנאמרו פה, כפי שאמרתי קודם לכן, בעוצמת רגשות בלתי רגילה יעמדו לנגד עיניהם של חברי המועצה הציבורית שליד התזמורת הפילהרמונית, המתכנסת ביום חמישי השבוע.

גם אני אפנה אליהם ואומר: התחשבו בדברים שנאמרו בבית הזה. אף שאין לנו אולי זכות לקבוע, הרי מותר לנו לפנות ולבקש, שתתחשבו בדעות שהושמעו בבית הזה.

לכן, מתוך המגמה של איי-התערבות המנחה אותנו, ובידיעת מועד כינוסה הקרוב של המועצה, אני מציע לחברי להסתפק בדברי אלה. כמובן, עם זאת, אין לי התנגדות לכך שוועדת החינוך והתרבות תיתן את דעתה לנושא ותקיים דיון בהשתתפות כל הנוגעים בדבר. אם מותר לי לומר, אדוני היושב-ראש, נראה לי שבנושא זה ראוי שיסתפקו בהצעתו הראשונה.

חברי הכנסת, אדוני היושב-ראש, ההיסטוריה מוכיחה שער 1938 חשב מקים התזמורת הפילהרמונית, המאסטר הדגול טוסקניני. שיש להפריד בין היצירה לבין יוצרה וניצח על ואגנר. ב-1938, אחרי שנים של ניצוח על יצירותיו של ואגנר, לאחר ליל-הבדולח, הוא קבע שהתזמורת הפילהרמונית של ארץ-ישראל, שהפכה לימים להיות התזמורת הסימפונית של ישראל, לא תנגן עוד את ואגנר. הדבר קרה שנה לפני פרוץ מלחמת-העולם השנייה, ושנתיים לפני תחילת השואה.

טוסקניני גזר גזירה על התזמורת שאותה הקים. גזרל המוסיקאים אמר: אנחנו רואים בוואגנריזם סמל, יש להימנע מוואגנריזם, משום שהוא סמל שיעמוד עד סוף הדורות. הסמל הזה, עם כל הכבוד, חבר הכנסת וירשובסקי, הפך לסמל שיש לו ערך לאומי.

יש אומרים — וקראנו זאת הבוקר, ואינני רוצה לחזור פעם נוספת לגברת מיכל זמורה — אנחנו המלומדים, האינטלקטואלים, יפיינפוש, הלכה למעשה יפיינפוש, צריכים להפריד בין תרומה אסתטית של יצירה לבין יוצרה. אנחנו נענה להם, שתשובתנו כקולקטיב היא זו שתקבע את הזהות המשותפת של אומתנו. צריך שיהיה כך. אומה המכבדת את עצמה אינה יכולה לעשות הפרדה בנושא זה. חלילה לה מעשות הפרדה בעניין זה; וזאת, לא רק בגלל נוכחותם של ניצולי השואה בתוך קהילתנו או קהילתינו בכל רחבי העולם. לא מתוך רגש אמוציונלי דווקא האומר, אל נפגע באותם אלה שיצירת ואגנר יכולה לזעזע אותם ולהזכיר להם נשכחות. לא. מתוך רציונליזם מובהק נבוא ונאמר: כאשר יש סמל, אין התיישנות.

האם כעבור 58 שנים מאז גזר המאסטר טוסקניני, מקים הפילהרמונית הישראלית אותה גזירה, האם כעבור 50 שנה מאז החריס העם היהודי במדינת ישראל את יצירותיו של אותו ואגנר, יכול דור השואה לעבור לסדר-היום, כאילו אמר: הזמן עשה את שלו? מעולם לא נקבע ולעולם לא ייקבע חוק התיישנות.

יש סמלים, אדוני היושב-ראש, שצריכים להיקבע בתוך הזהות הקולקטיבית של האומה, וכך להישאר.

אני רוצה לומר דבר נוסף. כיום יש בעולם קבוצות נאיר-פאשיסטיות, נאיר-נאציות, שבאות ואומרות לילדים בבתי-ספר שלא היתה שואה, המצאה היא, לא היו דברים מעולם, שקר. האם אנחנו ניתן יד לאותה הכחשה או התכחשות לנאציזם? והרי אותו ואגנר האנטישמי, שהיה סמל ומורה להיטלר, הפך לאחר השואה לשם נרדף למשטר הנאצי בעיני העם היהודי.

מבקש אני לסיים את דברי. הגברת זמורה, חבר הכנסת וירשובסקי, לפי אותו היגיון, אילו אותו צבע, היטלר יימש שמו ושם זכרו, היה צייר, ויצירותיו היו יצירות פאר, האם היינו מבקשים לתלות אותן כאן לשם האמנות?

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, אנחנו צריכים לבוא ולומר לתזמורת הפילהרמונית, שהיא סמל בעינינו, אזרחי ישראל, וסמל בעיני העם היהודי בכלל: הרף לכם, אל תחילו התיישנות על דבר שאין לו סליחה ומחילה.

היו"ר ש' וייס:

אני מודה מאוד לחבר הכנסת ריבלין. אדוני סגן שר החינוך והתרבות, בבקשה. נא להתייחס לארכה הצעות לסדר-היום בנושא: נגית יצירות ואגנר בתזמורת הפילהרמונית.

היו"ר ש' וייס:
תודה רבה. אני לא רוצה לנצל את סמכותי, אבל נדמה לי שמה שמציע סגן שר החינוך והתרבות הגיוני מאוד.
חבר הכנסת בורג, אתה מסכים להסתפק בהודעת סגן השר?
אברהם בורג (העבודה):
כן.
היו"ר ש' וייס:
חבר הכנסת העצני?
אליקים העצני (התחיה):
אני מבקש הצעה אחרת.
היו"ר ש' וייס:
אתה לא יכול להציע הצעה אחרת. אתה יכול להסכים או לא.
חבר הכנסת וירשובסקי, אתה מסכים?
מרדכי וירשובסקי (התנועה לזכויות האזרח ולשלום):
אני מסכים להצעת סגן השר.

היו"ר ש' וייס:
חבר הכנסת ריבלין?
ראובן ריבלין (הליכוד):
מסכים.
היו"ר ש' וייס:
חבר הכנסת העצני, אני יכול להשפיע עליך; אולי תשמע את הצעה שלי. אם לא תסכים — יש הצעה אחרת. אני רוצה להציע לך שחשבים; אבל חקשיב רגע, תוכל גם לסרב. אני אחליט. אם אתה תסכים, להעביר את הפרוטוקול של הדיון הזה לכל המוסדות שמטפלים כעניין, מתוך בקשה שיתחשבו בדברים האלה, ייקחו מאוד לתשומת לבם — — —
אליקים העצני (התחיה):
אני מקבל.
היו"ר ש' וייס:
קיבלנו.
חברי הכנסת, אנחנו מסתפקים בתשובת סגן השר. אני מודה לכולכם, מודה לסגן השר, ואני מקווה שהדברים ימצאו אוזן קשבת. נשלח את כל הדיון.

ט. הצעה לסדר-היום

פרויקט שיקום השכונות

לפני מערכות בחירות, לשטחים ולמקומות אחרים על חשבון פרויקט שיקום השכונות. מדובר פה בכ-200 מיליון דולר, אדוני סגן השר. תבדוק במשרדך אם אני צודק או לא.

הגענו היום למצב שבו, בתקציב החדש — אני מתמצת ומגיע לנקודה המרכזית, אדוני סגן השר — החליטה ממשלת ישראל לקצץ 7 מיליוני שקל מפרויקט שיקום השכונות. זה לא הרבה כסף. 7 מיליוני שקל נוגעים לקשישים, ל-200,000 ילדים שחיים מתחת לקו העוני ולאנשים נוספים.

מצד אחר, ממשלת ישראל משקיעה 5 מיליארדי שקלים — אני חוזר, 5 מיליארדי שקלים — בהתחליות בשטחים, בוילות שאף אחד לא גר בהן, באוטוסטרדות שאף אחד לא נוסע עליהן.

יאיר שפרינצק (מולדת):
שומע שמים.

אליהו בן-מנחם (העבודה):
חבר הכנסת שפרינצק, גם אתה לא נוסע עליהן.

היו"ר ש' וייס:
אני מזמין את חבר הכנסת אלי בן-מנחם לשאת את נאומי. בהצעה לסדר-היום מס' 6188, בנושא: פרויקט שיקום השכונות. בבקשה.

אליהו בן-מנחם (העבודה):
אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, כרבע מהאוכלוסייה במדינת ישראל חיה בשכונות מצוקה וסובלת מבעיות קשות של דיור, חינוך, איכות חיים וכו'.

ב-1977 החליטה ממשלת ישראל לבצע בשכונות פרויקט שיקום, וועדת השרים קבעה, כי 84 השכונות הקשות ביותר ייכנסו לפרויקט הזה. מאז ועד היום שולבו שכונות נוספות בפרויקט, ושכונות אחרות הוצאו מהפרויקט.

המדינה השקיעה כמיליארד דולר בפרויקט שיקום השכונות. על 800 מיליון דולר יש קבלות; על 200 מיליון דולר, מתוך הסכום הזה, אין קבלות.

ממשלה מסוימת מפעילה מאות פעילים שמתפרנסים מפרויקט שיקום השכונות. מפלגה מסוימת עורכת טיולים,

שכונת-שפירא. אלה שכונות כמו עזה השנייה, ואחא יודע על מה אני מדבר: שכונות של פתונים, של בדונים, אנשים חיים בשלוליות של בוך, ילדים לא יכולים להגיע לבית-הספר. מקצצים להם בשעות הלימוד, הם צריכים "חסאקות" כדי להגיע לשם בחורף הזה. ומה התקציב לכל שכונה? האם אתה יודע? אינני מדבר על בית. התקציב לשכונה הוא 90,000 שקלים, לשכונה שלמה. זה כל התקציב של פרויקט שיקום השכונות לאותה שכונה חדשה. התקציב לשכונות אחרות הוא 11,000 שקלים. בתקציב הזה, רבותי, אי אפשר להחזיק מורה אחת בחצי משרה לשנה. תבדוק את זה.

ובכן, על מה מדברים? מדברים פה גבוהה גבוהה על פרויקט שיקום אלפי תושבים. במציאות מדברים על אגורות בודדות, על כסף שאי אפשר להחזיק בו, כפי שאמרתי, מורה בחצי משרה. אז איך אפשר לחיות במדינה הזאת? ריכונו של עולם, האם הממשלה הזאת לא אחראית? איך אפשר לבוא בלי כושה, בעזות מצח, ולקצץ 7 מיליוני שקלים בפרויקט שיקום השכונות, ומצד שני לעשות חגיגות בשטחים? איזה מין דבר זה? האם האנשים האלה לא חיים במדינת ישראל? ריכונו של עולם, כל קיצוץ באגורה אחת פוגע בביטחון המדינה. כי זה פחות 7 מיליוני שקלים לחינוך. ואותם ילדים שכבר היו לא מגיעים לצבא — בעקבותיהם יכולו עוד רבים. ילדים ייפלטו ממעגל הלימודים, לא יסיימו בית-ספר חינוך, ואז הרמטכ"ל לא יגייס אותם לצב"ל, והם יהיו נטל על קופת המדינה. הם יהיו פושעים, נרקומנים, נצטרך להחזיק אותם בבתי-סוהר, יהיה צורך בלשכות סעד, ואז הם יהיו עלי-חשבון המדינה כל ימי חייהם. למה המדינה, ממשלת הליכוד, לא רגישה לאותן שכונות חלשות? ופה מדובר בסכום כסף אפסי לעומת כל הסכומים המוזרמים למקומות אחרים.

רבותי, אני יכול לדבר כאן הרבה, וכבר דיברתי הרבה, אבל, לצערי, זה לא מזויז לאיש. אני דורש מהממשלה לחזור בה בדחיפות מהחלטתה לפגוע שוב בפרויקט שיקום השכונות, בדיוק מה קורה בתוך הפרויקט, מדוע כספים המיועדים להקטנת פערים בחברה לא הקטינו את הפערים בחברה הישראלית, ואנשים רבים מתוך מפלגת הליכוד חוגגים. אם תבדוק, אדוני סגן השר, יתברר לך, שלפני מערכת בחירות לכנסת, פתאום, התקציב של פרויקט שיקום השכונות מתחיל לגדול. מה קרה? האם פתאום בשנת בחירות יש יותר כסף? למה? אולי משתמשים בכספים האלה לדברים אחרים? ובכל מערכת בחירות זה חוזר. תבדוק ותראה שפתאום — סכומים גדלים, ואחרי הבחירות הם שוב נופלים.

מה שאני טוען הוא שיש הרבה מאוד כספים, אבל משתמשים בהם בצורה לא-נכונה ולשימושים פוליטיים.

אני רוצה לסכם ולומר עוד דבר: למשרד השיכון הוקצבו 21 מיליון שקלים לפרויקט-ג' — דירות נכסי רכישה. אני מקווה שאתה יודע על מה מדובר. רבותי חברי הכנסת, פרויקט-ג' בא לעזור לאנשים החלשים ביותר במדינת ישראל, מהשכבה הנמוכה ביותר במדינת ישראל. אז מה הממשלה עושה? הכספים של פרויקט-ג' באים מהסוכנות, מתרומות של גופים מחוץ-לארץ, כדי להקטין פערים בחברה הישראלית ולתרום את המינימום שלהם לשכונות החלשות. אז משרד השיכון החליט להעביר כ-2 מיליוני שקלים, אני מעריך שזה יהיה 4 מיליוני שקלים, לרכישת דירות בסלואן.

אלי דיין (העבודה):

עבור מי?

אליהו בן-מנחם (העבודה):
עבור המתנחלים.

דבר נוסף: לפני שבוע החליטה הממשלה על תקציב עתק של כספים ייחודיים למפלגות החרדיות. אני מדבר על חצי מיליארד שקל, והכספים האלה יושקעו בחינוך הילדים של המפלגות החרדיות. פה מדובר בתקציבי עתק.

אם לממשלה יש 5.5 מיליארדי שקלים למתנחלים שחוגגים ביהודה ובשומרון, לחרדים שמשגוררים את קופת מדינת ישראל, אם לדברים האלה יש כסף, ואין 7 מיליוני שקל לפרויקט שיקום השכונות, כי מקצצים — ריכונו של עולם, באיזו מדינה אנחנו חיים?

אלי דיין (העבודה):
בושה וחרפה.

אליהו בן-מנחם (העבודה):

חבר הכנסת שפרינצק, חצי מיליון תושבים במדינת ישראל חיים מתחת לקו העוני, רובם המכריע בשכונות מצוקה ובאזורי פיתוח. 200,000 ילדים חיים מתחת לקו העוני — ילדים רעבים ללחם.

יאיר שפרינצק (מולדת):

אינני מתנגד לדרישתך להקציב כסף לשיקום השכונות. אבל להציג ככובז את ההוצאה על ההתיישבות ביהודה ובשומרון — הרי זה פשע ואיוולת.

היו"ר ש' וייס:

חבר הכנסת שפרינצק, תוכל להציע הצעה אחרת. אל תפריע לחבר הכנסת אלי בן-מנחם.

אליהו בן-מנחם (העבודה):

מי שפושעים הם אלה שמזרימים את הכספים לשם, חבר הכנסת שפרינצק, אתה והשותפים שלך. הכספים האלה באים על חשבון המסכנים ביותר במדינת ישראל.

עמיר פרץ (העבודה):

חבר הכנסת שפרינצק, למה אתה נגד השכונות?

אליהו בן-מנחם (העבודה):

פרויקט שיקום השכונות, לצערי, מקוצץ ב-30%. מדובר ב-7 מיליוני שקלים. את הקיצוץ הזה עשו עלי-חשבון גני-ילדים, מרכזים לגיל הרך, פעילויות לקשישים, ספריות ודברים אחרים, וכולם בשכונות מצוקה.

בעקבות הקיצוצים הוחלט להוציא שלוש שכונות מפרויקט שיקום השכונות ולצרף שכונות אחרות. הוציאו את שכונת נווה-השרת, שכונת נווה-אליעזר, שכונה ביפו. אני לא יודע כמה מכס מכיירים את השכונות האלה. שכונת נווה-אליעזר היא המקום שאני גר בו. השכונות האלה הן שכונות קשות מאוד. אני לא יודע אם הממשלה, אדוני סגן השר, בדקה מה קרה כמשך עשר השנים שבהן היו השכונות האלה בפרויקט שיקום השכונות. האם עלתה רמת החינוך? האם ירדה הפשיעה? האם מצבם של התושבים מבחינת איכות החיים טוב יותר?

אני מוכן ללכת אתך, סגן השר רביץ, לסייר אתך ולהוכיח לך שדבר לא השתנה. רמת הפשיעה עלתה; תבדוק, השקיעו כספים, אתם השקעתם כספים, המדינה השקיעה כספים, אינני יודע מה קרה אתם. כי אולי האנשים שמנהלים את העסק מנהלים אותו לא-טוב. תבדוק. יש עובדות בשטח. תבדוק כמה כוגרי אוניברסיטה יש בשכונת נווה-אליעזר מאז היא כלולה בפרויקט שיקום שכונות. דבר לא השתנה שם.

מצד שני החליטה הממשלה לצרף שכונות חדשות לפרויקט, את שכונת-הארגוזים, את שכונת-עזרא ואת

אתה לא היית עולה לדוכן ומבקש שייתנו חינוך לכל ילדי ישראל? היית עושה זאת. אז למה לחזור פעם אחר פעם, חסלח לי, על השטות הזאת?

צירלי ביטון (הפנתרים השחורים):

אחרי הדברים של חברי הכנסת דדי צוקר ויוסי שריד, למה לא לחזור מדי פעם?

סגן שר הבינוי והשיכון א' רביץ:

אני נמצא במשרד הבינוי והשיכון, ולא ידוע לי על חגיגות של טיולים שעושים במשרד הבינוי — — —

אליהו בן-מנחם (העבודה):

אתה חדש שם.

סגן שר הבינוי והשיכון א' רביץ:

כל האדמיניסטרציה חדשה. אתה הרי מדבר על המשרד הנוכחי. איני יודע על טיולים שנעשו בכלל במשרד, ובוודאי לא על חשבון פרויקט שיקום השכונות. איני מכיר את הדבר הזה.

צירלי ביטון (הפנתרים השחורים):

ההשקעה בסילואן לא באה על-חשבון הכספים של פרויקט שיקום השכונות?

סגן שר הבינוי והשיכון א' רביץ:

ההשקעה בסילואן זה לא טיולים. כל השאלה היא אם הם אנשים עניים או לא. צריך לבדוק.

אלי דיין (העבודה):

יש פגיעה קשה בתקציבי שיקום השכונות.

סגן שר הבינוי והשיכון א' רביץ:

אני מסכים, ואני מגיע לעניין הזה. אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, אשר לפרויקט שיקום השכונות, אני באמת מצטער על כך שאני צריך להסכים עם הקביעה שנקבעה כאן. נכון שהיתה פגיעה קשה מאוד, במיוחד בתקציבי הרווחה של שיקום השכונות; וזה במשרד העבודה והרווחה, במשרד החינוך ובמשרד הבריאות. היתה פגיעה של כ-25% בסיוע לשיקום השכונות. זה נכון. אני מסכים אתך.

אני רק רוצה להוסיף ולומר כי שר הבינוי והשיכון, כדיון בממשלה, התנגד לקיצוץ הזה בתקציב, ועמדו לא התקבלה עליידי ממשלת ישראל. אני גם מוכרח להוסיף ולומר, אתם יודעים אולי — חבר הכנסת אלי דיין בוודאי יודע זאת, והוא כיתת את רגליו לגולה הדווייה בלונדון — ששיקום השכונות היה בעצם פרויקט משותף של יהדות העולם.

היו"ר ש' וייס:

מי כיתת את רגליו?

סגן שר הבינוי והשיכון א' רביץ:

חבר הכנסת אלי דיין.

אלי דיין (העבודה):

כדי לגייס כספים.

היו"ר ש' וייס:

ולונדון חיכתה לך?

סגן שר הבינוי והשיכון א' רביץ:

לונדון חיכתה וגם נענתה יפה בשעתה. עד כמה שידוע לי, אבל יהדות העולם, בגלל העלייה מכרית-המועצות, חדלה מתת כספים לפרויקט הזה. זו המציאות. לכן גם זו סיבה לקיצוץ בתקציב הזה.

אלי דיין (העבודה):

הם עניים מאוד, נתמכי סעד.

אליהו בן-מנחם (העבודה):

אני יודע שחברות שתרמו כספים לסוכנות היהודית, חברות שתרמו לפרויקט-ג'ר, החליטו להפסיק את התרומות שלהן. כי הם יודעים שהכספים האלה לא הולכים לאן שהם צריכים ללכת באמת. כספים שמיועדים לקשישים, לזקנים, לחלשים, הולכים למתנחלים בשטחים, רוכשים בהם דירות בסילואן, ואני מתכוון לסילואן, כי גם שם הוציאו כספים מהפרויקט הזה, פרויקט-ג'ר.

ריכונו של עולם, איך מנהלים פה מדינה? איך ייתכן להעביר למקומות כאלה כספים המיועדים לחלשים? אז מה כבר נשאר?

רבותי, צריך לעשות סוף לדבר הזה. הליכוד ישלם את המחיר, לא יעזור, כי אנשים לא מטומטמים. הוא משתמש בהם כל השנים, והוא ישלם את זה בקלפי. אבל עד הקלפי, אני לפחות דורש ממך, אדוני סגן השר, להורות לשר האוצר או לכל אדם אחר לרדת מייד מהקיצוץ הזה, כי לדעתי הפגיעה הזאת בפרויקט שיקום השכונות לא תעבור במליאת הכנסת, גם לא בוועדת הכספים.

אלי דיין (העבודה):

הוא לא יעבור. אנחנו נתנגד לזה.

היו"ר ש' וייס:

אדוני סגן שר הבינוי והשיכון, חבר הכנסת רביץ, בבקשה.

סגן שר הבינוי והשיכון א' רביץ:

אדוני היושב-ראש, האם בסמכותו להורות משהו לשר האוצר? זאת היתה ההצעה בסוף דבריו של חבר הכנסת בן-מנחם.

היו"ר ש' וייס:

תסתדר לכך עם המצב החוקתי. אם תהיינה בעיות, בסוף נאומך נטכס עצה.

סגן שר הבינוי והשיכון א' רביץ:

אדוני היושב-ראש, הייתי רוצה בתחילת דברי לפנות אל חבר הכנסת אלי בן-מנחם. הוא עשה זאת כבר כמה פעמים, ואיני יודע מדוע. מדוע, כאשר אתה בא לטעון על דבר צודק, אמיתי, דבר שכולנו שותפים לו, ובוודאי משרד הבינוי והשיכון, מדוע אתה צריך להעלות, חסלח לי, דברי הבל, ולהמשיך משל שאין בו בכלל מן הרמיון?

אליהו בן-מנחם (העבודה):

למשל?

סגן שר הבינוי והשיכון א' רביץ:

למשל, הכספים הייחודיים. הרי כולנו יודעים שאין עוד כספים ייחודיים.

אליהו בן-מנחם (העבודה):

זו אותה גברת בשינוי אדרת. מה זאת אומרת אין?

סגן שר הבינוי והשיכון א' רביץ:

חבר הכנסת אלי בן-מנחם, הרי אתה יודע שבעניין אשר לשמו עלית לדוכן יש לך כל הסימפתיה, גם של המשרד שאותו אני מייצג. אבל לחזור שוב ושוב ולעשות את הדבר הבלתי-צודק הזה? על מה מדובר? מדובר על כספים לבתי-חינוך לילדים של הציבור החרדי. אני שואל אותך, חבר הכנסת אלי בן-מנחם: אם הכספים האלה לא היו ניתנים, האם

חבר הכנסת אלי בן-מנחם, אתה מסכים?

אליהו בן-מנחם (העבודה):
כן.

היו"ר ש' וייס:

כל הקהל הטוב הזה מסכים, כך אני מרגיש. יש לנו הצעה אחת, להעביר את הנושא לוועדת הכספים. נא להצביע.

ה צ ב ע ה

בעד ההצעה להעביר את

הנושא לוועדה — 14

נגד — אין

נמנעים — אין

ההצעה להעביר את הנושא לוועדת הכספים

נתקבלה.

היו"ר ש' וייס:

14 בעד — — —

צירלי ביטון (הפנתרים השחורים):

אדוני היושב-ראש, תוסיף את חבר הכנסת העצני.

היו"ר ש' וייס:

כן, אני מוסיף את חבר הכנסת העצני.

15 בעד, נגד — אין. אני מודיע שהנושא הועבר לוועדת

הכספים.

עם זאת, חבר הכנסת אלי בן-מנחם, אני מסכים אתך. המצוקה קשה. אנחנו מכירים את הנתונים בשטח, והיינו רוצים שאכן משרד האוצר — — —

היו"ר ש' וייס:

אדוני סגן שר הבינוי והשיכון, סליחה שאני מתערב. עכשיו אנחנו בלי לחץ כי ערוץ-2 איננו, וזה בסדר. זה גם טוב מאוד כשהוא נמצא.

אתה בוודאי צודק בכך שליהדות העולם יש כרגע דגשים אחרים. אבל משום שנוצר בארץ מתח, באופן טבעי, כי לתושבי השכונות יש לב גם-כן וגם ילדים, האם לא היה טעם שהממשלה בעקבות זאת תאזן את זה?

סגן שר הבינוי והשיכון א' רביץ:

מאחר שהדברים באמת כואבים ויגעים מאוד, והם פרוסים על-פני כמה משרדי ממשלה, אני חושב שיש לעשות כאן דיון אמיתי ורציני, דיון כזה שיהיה גם אחראי, וייאמרו בו הדברים באופן שידעו מהיכן לקחת את הכסף או מה לחייב ולהיכן להביא את הממון הנדרש לצורך העניין הזה.

לכן, אני מציע, שיהיה דיון בוועדת הכספים של הכנסת, כדי שגורן לגופו של עניין. נזמן את נציגי המשרדים השונים, נזמן את נציגי השכונות, נזמן את כל האנשים המדוברים, נדון שם ואולי נגיע למסקנות חיוביות, אמיתיות ומועילות. תודה רבה.

היו"ר ש' וייס:

תודה רבה לסגן השר.

י. מסמכים שהונחו על שולחן הכנסת

היו"ר ש' וייס:

חברי הכנסת, הודעה לסגנית מזכיר הכנסת.

סגנית מזכיר הכנסת ש' כרם:

ברשות היושב-ראש, הנני מתכבדת להודיע, כי ביום ד' בטבת התשנ"ב — 11 בדצמבר 1991, הונחו על שולחן הכנסת

מסקנות ועדת הפנים ואיכות הסביבה בנושא: סיפוח מבשרת-ציון לירושלים. תודה.

היו"ר ש' וייס:

תודה לסגנית מזכיר הכנסת.

יא. שאילתות ותשובות

אם לא — האם ישולבו יישוביהם של התושבים הערבים שבתחום התוכנית בפרויקטים המתוכננים?

שר הכלכלה והתכנון ד' מגן:

אדוני היושב-ראש, תוכנית "הכוכבים" מעוגנת בהחלטת הממשלה, ומטרתה להגדיל באופן משמעותי את פתרונות המגורים לאוכלוסייה היהודית הגדלה. זאת תוך ניצול מושכל של תשתיות קיימות ופיתוחן, ועלי-ידי הגדלתם או שינוי אופיים של יישובים קיימים ברוב המקרים. מכל 12 היישובים, רק מה שנקרא "אתר הבריכה" הוא יישוב חדש ממש.

חבר הכנסת נפאע ציין בשאלתא שלו, שיש התעלמות מהאוכלוסייה הערבית. לדעתו, תיפגע אוכלוסייה זו מתוכנית "הכוכבים". אני מבקש לציין שמעולם, במדינת ישראל, לא הייתה תוכנית לפיתוח תשתית וכבישים ותעשייה שכל האוכלוסייה בסביבתה לא יצאה נשכרת מכך. על כך יעיד כאלף עדים פיתוח התשתית והתעשייה בגליל, כשכל אוכלוסיית האזור, דרוזים, ערבים ויהודים נהנים ממנו. אין ספק, כי השקעת משאבים לפיתוח במסגרת תוכנית "הכוכבים" תוסיף גם לרווחת האוכלוסייה הערבית.

היו"ר ש' וייס:

חברי הכנסת, אנחנו עוברים עכשיו לשאלות.

אני מזמין את שר הכלכלה והתכנון להשיב על שתי שאילתות. אדוני, בבקשה.

4474. תוכנית "שבעת הכוכבים"

חבר הכנסת מ' נפאע שאל את שר הכלכלה והתכנון ביום ג' בטבת התשנ"ב (10 בדצמבר 1991):

מהנתונים שמתפרסמים בעניין תוכנית "שבעת הכוכבים" עולה, שתוכנית זו אינה מביאה בחשבון את צורכיהם החינוכיים של הערבים אזורי מדינת ישראל, וכי כל אזכור האוכלוסייה הערבית מתייחס להפקעת אדמותיה. יישובים ערביים רבים אינם קיימים על מפת התוכנית הנ"ל.

ברצוני לשאול:

1. האם התוכנית הנ"ל מביאה בחשבון את האזרחים הערבים ופיתוח יישוביהם בתחום הבינוי והתיעוש?

2. האם קיימת התעלמות מכוונת מהאוכלוסייה הערבית?

גבולות בין יישובים באותה מולדת, באותה מדינה. אבל למה ראשי-העין מתרחבת על-חשבון כפר-קאסם? וכבר הפקיעו את עובט צרטה — מדובר על מאות דונמים — עד שיצא צו ועד שהתערב ראש עיריית טירה, ומבקשים להפסיק את העבודות.

דבר אחר. כשאני שומע על פיתוח הגליל, צפון-הנגב וואדי-עארה, תוכנית המבוססת על בעיה דמוגרפית, יש לי כל הבסיס לחשוש. מה זאת אומרת בעיה דמוגרפית? אלה זכויות של עם כלשהו על-חשבון עם אחר. יש לי הזכות המלאה לחשוש מהתוכניות של הממשלה. אני הייתי בעד תוכנית כעבור כל האזרחים במדינת ישראל, יהודים וערבים. אבל לצערי הרב, המציאות היא אחרת לגמרי — כלפי הדרוזים, כלפי המוסלמים, כלפי הנוצרים וכלפי הצ'רקסים. תודה רבה.

היו"ר ש' וייס:

אני רואה שעשית מידה כנגד מידה. כאורך התשובה כן אורך השאלה השנייה. אדוני השר, עכשיו תפתיע אותנו ותקצר כתשובתך.

שר הכלכלה והתכנון ד' מגן:

אדוני היושב-ראש, התשובה המפורטת ניתנה מלכתחילה כדי לחסוך בשאלות ננספות, והיא עונה גם על השאלה האחרונה שנשאלה.

היו"ר ש' וייס:

זאת תשובה, תודה.

4503. יש"ע ורמת-הגולן כאזורי פיתוח

חבר הכנסת מ' איתן שאל את שר הכלכלה והתכנון ביום "בטבת התשנ"ב (17 בדצמבר 1991):

בריאיון ל"יומן השבוע" של "קול ישראל", ששודר ב-23 בנובמבר 1991, פירט שר הכלכלה והתכנון את אזורי הפיתוח של ישראל, אולם אזורי יש"ע ורמת-הגולן נפקדו מדיווחו של השר.

ברצוני לשאול:

האם השמטת האזורים הללו במהלך התוכנית היא מקרית, או שהיא מבטאת שינוי כלשהו במדיניות הממשלה?

תשובת שר הכלכלה והתכנון ד' מגן:

(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

בדקתי ב"קול ישראל" ולא מצאתי כי השתתפתי בריאיון ל"יומן השבוע" בתאריך שצינת.

לעצם העניין: ביום שני, ב' בטבת התשנ"ב, 9 בדצמבר 1991, קיבלה ועדת השרים לעניין ערי ואזורי פיתוח את הצעתי לראות את יישובי הפיתוח בגליל, בגולן, בשומרון, ביהודה, בנגב ובחבל-עזה כאזורי פיתוח הראויים לקבלת עידוד ומשאבים כמפורט בחוק ערי ואזורי פיתוח, התשמ"ח — 1988.

אם ירצה השואל, אוכל להעביר לו בכתב את ההצעה המפורטת, בליווי דברי ההסבר שנמסרו לשרים חברי הוועדה.

היו"ר ש' וייס:

תודה רבה, אדוני השר, על מילוי תפקידך פה היום.

אני מזמין את סגן שר החינוך והתרבות להשיב על שאלות. בבקשה, אדוני.

4412. דמי רישום לאוניברסיטאות

חבר הכנסת רע' כהן שאל את שר החינוך והתרבות ביום כ"ו בכסליו התשנ"ב (3 בדצמבר 1991):

לעניין ההפקעות, אני מבקש לשוּב ולהזכיר, כי מדובר בדרך כלל ביישובים קיימים שהתוכנית באה להרחיבם או לשנות את אופיים ממושב ליישוב קהילתי. אזכיר, למשל, יישובים כמו בית-נחמיה, ירחיב, אייל, צור-נתן, שערי-אפרים, יד-נחנה, קציר וחריש.

בכל מקרה, אין פעולה הנעשית במחתרת או בהסתרה. אישור כל תוכנית נעשה באמצעות ההליכים תכנוניים ונוהליים המוכרים גם בקרב האוכלוסייה הערבית, כגון הפקדה והתנגדויות בוועדות מקומיות ומחוזיות.

אם יהיו מקרים בודדים שבהם יחולו תוכניות הפיתוח גם על קרקע פרטית, הרי קיימות דרכים חוקיות לפעול כנדון. עם זאת, עלי להדגיש כי הרוב המכריע של הקרקע שעליה מתוכננים היישובים היא אדמת מדינה.

כדי להשלים את התמונה ולהשיב גם על הטענה המרומזת בדבר הזנחה כביכול של האוכלוסייה הערבית, אני מבקש לציין שבמרוצת השנים האחרונות התקדמו היישובים הערבים במשולש באורח משמעותי בתחום התכנון והמתאר.

במחוז חיפה, שם מצויים שלושה מ-12 "הכוכבים", נמצא שהעיר אוס-אל-פחם הגישה תוכנית מתאר חדשה, אשר אושרה להפקדה ומצויה כיום בהליכים לקראת הפקדה. כערכה יש כבר תוכנית בשלבים סופיים של טיפול לקראת מתן חוקף ובעצם כבר פועלים לפיה. בכק-אל-עירביה — תוכנית מתאר חדשה מופקדת, ופועלים על-פיה; בכפר-קרקע — יש תוכנית מאושרת ויש כבר הליכים לעדכון; בעין-אסלה ובכרעיה יש תוכניות בתוקף.

ומכאן, אדוני היושב-ראש, למחוז המרכז, שם מצויים רוב יישובי 12 "הכוכבים": בטירה ובטייבה יש כבר תוכניות מעודכנות ומופקדות. בקלנסווה יש תוכנית תקפה, ואילו במסגרת ועדת תכנון קסם — כפר-קאסם, כפר-ברא וג'לג'וליה יש תוכניות בהליכי הפקדה. בכל התוכניות הללו מעורבות הרשויות המקומיות הערביות, והן באו לתת פתרונות למגורים ולשאר צורכי הפיתוח של האוכלוסייה הערבית עד לשנת 2010 ויותר.

אם כן, אין מתעלמים מהאוכלוסייה הערבית, ולפי ניסיון העבר במדינת ישראל, כל פיתוח שהיה, הוא תמיד לטובת כל תושבי האזור.

אסיים ואומר, כי התושבים הערבים באזורים הסמוכים לתוכנית "הכוכבים" כבר עברו לכנייה מתוכננת ומסודרת בשנתיים-שלוש שנים האחרונות. בשנים הקרובות הכאות תתקדמנה התשתיות ביישוביהם עוד יותר, גם בזכות סמיכות המקום לאזורים מתפתחים.

היו"ר ש' וייס:

תודה רבה.

חבר הכנסת נפאע, יש לך עוד שאלה? קיבלת תשובה על כ-17 שאלות. שאל עוד שאלה, בבקשה.

מוחמד נפאע (החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון):

אדוני היושב-ראש, אדוני השר, אני לא נגד פיתוח, אני נגד קיפוח. שמענו הרבה דיבורים, אבל המעשים לצערי הם אחרים לגמרי.

אני רוצה להגיד, ש-64% מהצעירים הערבים אין להם אדמות לכנייה. עד שנת 2000 יהיה צורך ב-100,000 יחידות דיור. אם אקח לדוגמה את ראש-העין ואת כפר-קאסם, נכון, יש ביניהם כביש חוצה-שומרון, שיכול להיות גבול טבעי ואני נגד

אחד, כדי שהסטודנט לעתיד יוכל להירשם לכל האוניברסיטאות באמצעות תשלום אחד של 250 שקל.

ריבנו של עולם, למה זמן זקוקה המועצה להשכלה גבוהה כדי שתהיה הוראה ברורה של משרד החינוך, שסטודנטים יוכלו להירשם לאוניברסיטאות ולשלם תשלום אחד? אנו עוסקים כאן בציבור, שאין לו יכולת לשלם למעלה מהסכום הזה.

אני מבקש מסגן השר, שאני יודע את רגישותו ואת טוב לבו, שיביא לצמצום העוול שנעשה לדור הצעיר.

היו"ר ש' וייס:

תודה. בבקשה, אדוני סגן שר החינוך והתכנון.

סגן שר החינוך והתכנון פ' גולדשטיין:
חבר הכנסת ידידי רענן כהן, אני מקבל גם את הדברים וגם את רוח הדברים, ואני מבטיח לעשות פעולה כדי לזרז את הקמת המרכז, כפי שהבטחתי, ואני עושה זאת גם מעל דוכן הכנסת.

4414. הליכי הסמכת גננות

חבר הכנסת ח' אורון שאל את שר החינוך והתכנון ביום כ"ו בכסליו התשנ"ב (3 בדצמבר 1991):

בתשובה על השאלתא שלי, מס' 1109, בנושא זה, מיום 7 מרס 1991 השבת לי, כי "לפני כשנה וחצי הוחל בביצוע התהליכים שיאפשרו הסמכתן של הגננות", וכן "הנושא יבוא על פתרונו הסופי בעתיד הקרוב, לאחר שהמפקחת על גני-הילדים תבקר בגנים ותמציא חוות-דעת חיובית על עבודתן".

גננות אלה סייעו את לימודיהן בשנים 1988 ו-1989 ועומדות בכל הקריטריונים להסמכה, אך למרות זאת טרם הוחל בביצוע ההליכים שיאפשרו את הסמכתן.

ברצוני לשאול:

1. מדוע מתעכבים ההליכים המאפשרים את הסמכתן של הגננות הנ"ל?

2. כיצד פועל משרדך לאפשר הסמכתן של הגננות?

3. האם ייקבע לוח זמנים ברור לביצוע הליך ההסמכה?

סגן שר החינוך והתכנון פ' גולדשטיין:

1. התברר כי בעלים של גני-ילדים פרטיים העסיקו גננות שלא באמצעות התור לקבלה של בוגרות סמינר, כאשר גננות אלה לא היו מוסמכות.

היתה אף פנייה לבג"ץ של גננת מוסמכת שנדחתה, והמחוז נדרש לערוך בדיקה מקיפה של הנושא.

2. תוכן רשימה מעודכנת של גננות בלתי-מוסמכות שסייעו את בחינות המילואים שהוטלו עליהן, ולפי הוותק שלהן בעבודה יבוצעו ביקורים של מפקחות, כדי לעמוד על מידת הצלחתן בעבודה המעשית, שלב הכרחי לפני ההסמכה.

3. המשרד פועל לסיים הליך זה, במידת האפשר, עד סוף שנת הלימודים התשנ"ב.

היו"ר ש' וייס:

רשות לשאלה נוספת לחבר הכנסת חיים אורון.

סגן שר החינוך והתכנון פ' גולדשטיין:

עוד שאלה?

במעמד הרישום לאוניברסיטה, על החייל המשוחרר, הסטודנט לעתיד, לשלם סכום כסף, למרות ההחלטה שנתקבלה לפני שנים על-ידי המועצה להשכלה גבוהה להקים מרכז רישום אחד לכל.

הליך מקובל הוא להירשם בעת ובעונה אחת למוסדות מספר — כדי להגדיל את הסיכוי להתקבל לאחד מהם.

דמי הרישום משולמים בנפרד לכל אוניברסיטה, ואינם מוחזרים במקרה של אי-קבלת הנרשם.

ברצוני לשאול:

1. מדוע אין מבטלים את דמי הרישום, או, לחלופין, גובים רק סכום סמלי מהחייל המשוחרר?

2. האם ניתן לגבות סכום אחד בלבד עבור מוסדות מספר?

3. מדוע אין ההחלטה להקים מרכז רישום אחד מיושמת?

סגן שר החינוך והתכנון פ' גולדשטיין:

1. המועצה להשכלה גבוהה אכן ראתה בשעתה בחיוב הקמת מרכז רישום ארצי משותף לכל האוניברסיטאות. אך הוצאת הרעיון מהכוח אל הפועל היא בידי האוניברסיטאות, ואלה, לצערי הרב, טרם השלימו הפעולות הכרוכות בהקמת מרכז כזה.

ראוי לציין, כי הקמת המרכז היא נושא מורכב, ומרכזים כאלה קיימים בארצות מועטות בלבד.

2. דמי הרישום לאוניברסיטאות מיועדים לכסות את ההוצאות הכרוכות בטיפול בנושא בכל אוניברסיטה בנפרד. עניין זה נבחן והוסדר במסגרת דוח הוועדה הציבורית בראשותו של מר חיים קוברסקי, שבדקה לאחרונה את נושא שכר הלימוד והתשלומים הנלווים אליו.

3. כדי לאפשר למועמדים המבקשים ללמוד באוניברסיטאות לבחון את אפשרויות קבלתם למגוון תוכניות לתואר ראשון באוניברסיטאות, הקים המרכז הארצי לבחינות ולהערכה, בעידודה של ות"ת — הוועדה לתכנון ולתקצוב, מערכת מידע ממוחשבת, מה שנקרא אצלנו "מידעת". מערכת זו מספקת תשובות אישיות לכל מועמד, ושימוש נכון בה יכול לפטור מועמדים רבים מהצורך לרכוש כמה מדריכי הרשמה, וכן את עצם ההרשמה למוסדות מספר. תחנות "מידעת" פועלות כשש האוניברסיטאות וביחידה להכוונת החייל. כתחנה האחרונה מאפשרים לחיילים נזקקים שימוש במערכת ללא תשלום.

היו"ר ש' וייס:

תודה רבה. רשות לשאלה נוספת לחבר הכנסת רענן כהן. בבקשה.

רענן כהן (העבודה):

אדוני היושב-ראש, אדוני סגן השר, כנסת נכבדה, תשובת סגן השר איננה שלמה. אני מעלה כאן את שאלת החיילים המשוחררים, שהיא אצלי מרכז עולמי, ואני משתדל לטפל בשאלות המטרידות אותם. מכתבים רבים נערכים אצלי, והדברים הם סכוכים ומורכבים למדי.

חייל שצריך היום להירשם לאוניברסיטה חייב לשלם לכל אוניברסיטה תשלום נפרד.

קיימנו כמועצה להשכלה גבוהה דיונים בנושא הזה פעמים מספר, ולא פעם אחת. הכוונה היתה שיהיה מרכז רישום

שכתום-לב. מכתבה שקרית ועוינת בעיתון מסוים, או מאלו שיזמו את הכתבה הזאת מטעמים אינטרסנטיים ותוך הסתה אנטי-דתית.

1. אין תוכנית סודית שכזאת, ואין לה צביון דתי בלבד. מדובר בשיגור מורים לבית-המועצות, לאולפנים לעברית ולעזרה לבתי-ספר, הנעשה על-ידי היחידה הממלכתית הממונה על כך מטעם מדינת ישראל. משרד החינוך שוחף להכשרת המורים ולשיגורם באמצעות היחידה הנ"ל, ורואה בכך משימה ציונית ממדרגה ראשונה.

הגיוס והמיון נעשים על-ידי היחידה הממלכתית הנ"ל. רוב המורים מגויסים מקרב מורי האולפנים העובדים במסגרת אגף חינוך מכוונים, ושם אין הבחנה בין חינוך ממלכתי לממלכתי-דתי, ועל כן אין הבחנה בין המורים המלמדים בבתי-ספר ממלכתיים לאלו המלמדים בבתי-ספר ממלכתיים-דתיים. במשך השנה נשלחו כ-200 מורים-שליחים במסגרת זאת, לתקופות של כחודש וחצי עד חודשיים, בדרך כלל.

הצביון, ראוי שיהיה יהודי-ציוני, שכן אלו המרכיבים העיקריים החסרים במידה רבה, עקב הסיבות, לריבים מהיהודים בבית-המועצות. הפעילות החינוכית בבית-המועצות נועדה לקדם את תהליכי העלייה בטווח הקצר והבינוני, ולהתחיל בהם בעת שהעולים-כפוטנציה מצויים עדיין בבית-המועצות — וזאת כהכנה לעלייתם, וכהכנה לקליטתם הטובה יותר בארץ.

2. משרד החינוך משתתף בפעילות היהודית-הציונית הזאת בכך שהמורים היוצאים ממשיכים לקבל את משכורתיהם בארץ. הקריטריונים לבחירתם — התאמתם ונכונותם.

3. המצב החינוכי בבית-המועצות אינו דומה לזה שבשאר התפוצות. קודם כול, מפני שכמעט אין ליהדות של מיליונים מוסדות חינוך ותוכניות חינוך יהודיים-ציוניים. יש להקימם, ולנו — ניסיון רב בכך וגם כוח-אדם מתאים. מערכת חינוך כשלנו יכולה להיערך ולהתארגן מהר יותר וטוב יותר כדי לענות על הצרכים ולתרום לרעיון ולמימוש; וכן גם מפני שיש סיכוי, שרבים מהתלמידים יעשו חלק מלימודיהם שם והמשכם ייעשה בישראל, לאחר עלותם עם הוריהם ארצה — כך שמתאים לראות בזאת שני חלקים של אותה מערכת.

נוסף על כך, משרד החינוך עתיר ניסיון כעת באולפנים ובבתי-הספר ללימוד עברית, ויכול לתרום מניסיונו המאלף כאן לפעילות יעילה שם.

כל זה מחייב להשתחרר ממוסכמות כדי להתמודד עם האתגר העצום. כל זה מחייב לחשיבה מחודשת באשר לטיפול בסוגיה, להגדרה מחודשת של השליחות הציונית ולשיחוף פעולה מצד כל הגורמים.

ראוי, לכן, שממשלת ישראל והסוכנות היהודית ישתפו פעולה וייתחמו במאמץ משותף כדי ליצור תגובה חינוכית-יהודית-ציונית הולמת לגודל האתגר. זו שעה היסטורית, ואני מאמין שפעולה משותפת תיתן את הפירות הטובים ביותר ותביא לעמידתנו המוצלחת כמשימה — בכבוד הראוי למדינת ישראל ולעם היהודי.

קיימת מידה של תיאום בין הסוכנות היהודית לבין היחידה הממלכתית ומשרד החינוך בנוגע לפעילות הנ"ל, כדי למנוע כפילויות, ויש לחזק ולהחכימה, כראוי לצרכים העצומים המחייבים גיוס כל הכוחות לאתגרים העצומים. ועדה

היו"ר ש' וייס:

אתם עונים יותר מדי בתשובה הראשונה. תמיד תהיה שאלה נוספת, ואני מציע שתחלקו את התשובה הראשונה לשני חלקים.

חיים אורון (מפלגת הפועלים המאוחדת):

אדוני היושב-ראש, מה שאני שואל עכשיו זאת שאלה רביעית, ואפילו שמינית. שלוש פעמים שאלתי אותה שאלה, מדי שנה וחצי, ותמיד הוספתי שאלה נוספת, כך שבמניין השאלות זו שאלה שמינית.

היו"ר ש' וייס:

יהיה שכר לדבוקתך במשימה.

חיים אורון (מפלגת הפועלים המאוחדת):

בחודש מרס ענה לי שר החינוך והתרבות, שהגננות שעבדו כשנתיים האחרונות הן בעלות תועלת בגרות וכו'; הנושא יבוא על פתרונו הסופי בעתיד הקרוב, לאחר שמפקחת על גני-הילדים תבקר כגנים ותמציא חוות-דעת חיובית על עבודתן. כאמור, תשובה זו היא מ"ד במרס.

שאל כבר חבר הכנסת רענן כהן, כמה זמן זה לוקח?

סגן שר החינוך והתרבות פ' גולדשטיין:

שאלה טובה.

חיים אורון (מפלגת הפועלים המאוחדת):

מדובר בגננות שסיימו את לימודיהן ב-1988.

הבעיה היא של מפקחת שאין לה תקן, אין לה רכב, אין לה אפשרות להגיע, וגננות בלי-מוסמכות עובדות שלוש שנים וארבע שנים, ואתם לא מצליחים לפתור את העניין הזה.

סגן שר החינוך והתרבות פ' גולדשטיין:

חבר הכנסת חיים אורון, אני מכבד אותך מאוד, ואתה יודע זאת. אני מציע שתסתפק בתשובה שנתתי, שהמשרד עושה כל מאמץ כדי לסיים את הנושא עד סוף שנת לימודים זו, התשנ"ב.

4415. מורים ישראלים בבית-המועצות

חבר הכנסת ש' שטרית שאל את שר החינוך והתרבות ביום כ"ו בכסליו התשנ"ב (3 בדצמבר 1991):

נודע לי, כי קיימת פעילות של שיגור מורים מבתי-ספר ישראלים דתיים, לתקופה של כחודש וחצי, ללמד בבתי-ספר בבית-המועצות, כאשר בתקופה זו מחליפים אותם ממלאי-מקום, שמשכורתם משולמת מסעיף ממלאי-מקום של תקציב משרד החינוך והתרבות.

ברצוני לשאול:

1. האם הידיעות נכונות, ואם כן — מה הוא היקף התוכנית, מדוע היא עוטה סודיות, ועל שום מה ולמה הצביון הדתי המתלווה אליה?

2. מי אחראי למיון משך שהייתם ותשלום משכורתם של המורים היוצאים, ומה הם הקריטריונים לבחירתם?

3. האם אין בפעילות משרד החינוך כרוסיה משום חדירה לתחום פעילותה של הסוכנות היהודית, שמופקדת על שמירת הקשר עם קהילות יהודיות בעולם, וגרימה לכפילות, לבזבוז ולחוסר תיאום עם שליחי הסוכנות?

תשובת סגן שר החינוך והתרבות פ' גולדשטיין:

(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

אני מצטער על שכבוד חבר הכנסת שטרית ניזון, אני מניח

מתבשרים בעיתונות על יחס משפיל לתלמידים עולים
בבתי-הספר.

ברצוני לשאול:

1. לפי ידיעת משרדך, מה הוא היקף התופעה?
2. מה נעשה עד כה כדי להילחם בה?
3. היש מקום לשיפור?
4. אם כן — מה הן התוכניות?

תשובת סגן שר החינוך והתרבות פ' גולדשטיין:
(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

1 — 4. מערכת החינוך בדרום קלטת בשנה האחרונה אלפי
תלמידים, בעיקר רוסים ואתיופים.

בעיר אשקלון לכדה נקלטו בחטיבת הביניים 197
תלמידים בחינוך הממלכתי-הדתי ו-127 תלמידים בחינוך
הממלכתי. בבית-הספר "גאל אלון" רוכזו תלמידי חטיבת
הביניים של התיכון הממלכתי.

למיטב ידיעתנו, האירוע שמדובר עליו, שבו התקוטטו
תלמידים ותיקים והכו תלמיד עולה, הוא חריג ואינו מהווה
תופעה כלל ועיקר. המקרה טופל במלוא החומרה, ולאחר
שדווח למשטרה הורחקו התלמידים המכים מבית-הספר,
בתחילה לארבעה ימים, ולאחר קבלת החלטה בצוות
הבין-מקצועי, בשיתוף עם הפיקוח והרשות, הוצע מקום חלופי
לתלמידים המכים. יש לציין, כי התלמידים התנהגו בעבר
באלימות. שניים מהם היו תלמידים על-תנאי; תלמיד עולה
מאתיופיה שהיה בין המכים הוחזר ללימודים; לתלמיד הרביעי
נמצאה מסגרת בכפר-סילבר.

נעשתה פעולת הסברה על-ידי היועצת בכיתות ובקרב כלל
תלמידי בית-הספר.

לדעתנו, התופעה חריגה. יש מקום לשיפור היחסים בין
האוכלוסייה הוותיקה לחדשה על-ידי הסברה במסגרת של
חינוך חברתי ועל-ידי דיון בבעיה בכלי התקשורת.

4461. חינוך אפור

חבר הכנסת ע' פרץ שאל את שר החינוך והתרבות ביום ג'
בטבת התשנ"ב (10 בדצמבר 1991):

מפרסומים נודע, כי תלמידים מבית-ספר בעמק-חפר
סולקו מכיתותיהם משום שהוריהם לא שילמו בעד שיעורי
חינוך אפור.

ברצוני לשאול:

1. האם קיימות הוראות ברורות של משרדך לבתי-הספר
באשר לאופן ההלחם של שיעורי העשרה בתוכנית הלימודים?

2. מה הן הוראות אלה?

3. האם משרדך מנהל פיקוח קבוע אחר בתי-ספר שבהם
מתקיימים לימודי העשרה?

תשובת סגן שר החינוך והתרבות פ' גולדשטיין:
(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

1. התשובה חיובית.

2. בשל אורכן של ההוראות, אני מוכן להעבירן בנפרד
לחבר הכנסת פרץ.

3. התשובה חיובית. וזאת על-פי החוק.

שהוקמה על-ידי ראש הממשלה וראשי הסוכנות דנה עתה
בנושא, ואני מקווה שמסקנותיה יהיו ברוח זאת.

4433. חינוך מיני בבתי-ספר ממלכתיים-דתיים

חבר הכנסת מ' ברידגר שאל את שר החינוך והתרבות ביום כ"ו
בכסליו התשנ"ב (3 בדצמבר 1991):

בעיתון "חדשות" מיום 12 בנובמבר 1991 פורסם כי
משרד החינוך החליט שרק תלמידי בתי-הספר הממלכתיים
יודרכו בנושא האיידס, ואילו נושא החינוך המיני כולו לא
יופעל בבתי-ספר ממלכתיים-דתיים.

ברצוני לשאול:

1. האם הפרטים שבידיעה נכונים?

2. מדוע הוחלט שלא להעביר חינוך מיני בכלל, והדרכה
בנושא האיידס בפרט, בבתי-ספר ממלכתיים-דתיים?

3. האין תלמידים בבתי-ספר אלה ראוים להדרכה, כדי
לדעת כיצד להימנע מהמחלה המתפשטת?

4. האם אין חשש של הידבקות צעירים דתיים במחלה,
שתנבע מבורות בנושא?

תשובת סגן שר החינוך והתרבות פ' גולדשטיין:
(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

1 — 4. החינוך הדתי מבסס את טיפולו בתופעות של
מתירנות מסוגים שונים על חינוך מונע ועל נורמות ערכיות
המבוססות על פסקי הלכה ומקורות יהודיים. מובן מאליו כי
ההלכה פוסלת קיום יחסים מחוץ למסגרת הנישואים ולפני גיל
הנישואים.

נוסף על כך, מכון מינהל החינוך הדתי — במסגרת
החינוך לחיי המשפחה — להכיר בגישה היהודית המייחסת
חשיבות לקדושת הגוף ולשמירת הביואות כמצוות דתיות.

למרות הגישה הבסיסית החינוך הדתי מספק אינפורמציה
על הסכנות הכרוכות בעישון, בסמים, בעירוי דם לא-בדוקים
וביחסי מין שלא במסגרת הנישואין. כמו-כן מזכירים את
אמצעי המניעה הקיימים לגבי קיום יחסים.

לדעת מינהל החינוך הדתי, אין מקום בשלב זה לחלק
חומר מיוחד על האיידס, המבוסס על אורח חיים שהחינוך
הדתי נלחם נגדו ומאמין כי המאבק נגדו הוא כמניעה ובדרכי
חינוך.

המורים מודרכים להשיב על כל שאלה ולהעמיק את
ההתייחסות במקום שיש חשש, שתלמידים פועלים בניגוד
לנורמות המקובלות בציבור הדתי.

מינהל החינוך הדתי מכין בימים אלה חומר מיוחד
לשיחות בכיתות על הסכנות שבאיידס, על-פי גישתו המיוחדת.

יש לציין, שתופעות המתירנות נמצאות בשכיחות
מצומצמת מאוד, יחסית, בחינוך הדתי.

4438. התנהגות כלפי תלמידים עולים

חבר הכנסת א' העצני שאל את שר החינוך והתרבות ביום כ"ו
בכסליו התשנ"ב (3 בדצמבר 1991):

מצ"ב כתבה מהעיתון "מעריב" מיום 29 באוקטובר 1991,
ובה תיאור קשה על ההתייחסות בבית-הספר "גאל אלון"
בשכונת-שמשון באשקלון לתלמידים עולים.

תופעה זו, כנראה, אינה ייחודית לאשקלון, ומדי פעם אנו

4472. קריית-האמנים בצפת

חבר הכנסת מ' בריזהר שאל את שר החינוך והתרבות ביום ג' בטבת התשנ"ב (10 בדצמבר 1991):

בקריית-האמנים בצפת פועלים 50 ציירים ופסלים, רובם ותיקים וחלקם עולים חדשים. מרכז הפעילות של הקריה הוא התערוכה הכללית, אשר משמשת במשך כל השנה מקום תצוגה ומכירה של עבודות החברים.

בשל ההאטה המשמעותית בורס התיירים לעיר נקלעה קריית-האמנים לקשיים כספיים, ובגנים תיאלץ הקריה לסגור את התערוכה, בפעם הראשונה אחרי 42 שנות פעילות. לטענת יושב-ראש ועד קריית-האמנים, פנייתם למשרד החינוך לא הועילה, וגם עיריית צפת לא עוזרת.

ברצוני לשאול:

1. האם ידוע למשרדך על מצוקת קריית-האמנים בצפת?
2. מה עושה משרדך כדי לעזור לקריה ולמנוע הפסקת פעולתה?

3. האם יוקצה תקציב מיוחד לקריית-האמנים?

4. כיצד יובטח שהמוסד לא יעמוד גם בעתיד בפני סגירה בשל קשיי תקציב?

תשובת סגן שר החינוך והתרבות פ' גולדשטיין:
(לא בראש, נמסרה לפרוטוקול)

1. התשובה שלילית, שכן המשרד אינו מעורב בעניין. הנושא מטופל על-ידי עיריית צפת.

2-4. אין למשרד החינוך והתרבות תקציבים לסיוע למרכזי אמנים וקריית-אמנים בערים השונות. הנושא מתקצב על-ידי הרשויות המקומיות.

4481. מבנה לבית-הספר לחינוך מיוחד באום-אל-פחם

חבר הכנסת ע' דראושה שאל את שר החינוך והתרבות ביום ג' בטבת התשנ"ב (10 בדצמבר 1991):

עיריית אום-אל-פחם ואגודת פיתוח אום-אל-פחם מבקשות להקים בניין מתאים לבית-הספר "אל-אמל" ביישוב מאז שנת 1978 ועד היום.

בית-הספר נוסד בשנת 1976, ובשנת הלימודים הנוכחית יש בו 14 כיתות ובהן 144 תלמידים.

בית-הספר משוכן בשלושה בנייני קומות שכורים ולא-מתאימים לבית-ספר לחינוך מיוחד. הבניינים גם מסוכנים מבחינה בטיחותית ובריאותית.

נדרש אישור תקציב להקמת בניין לבית-הספר הנ"ל.

ברצוני לשאול:

1. האם תאושר הקמת בניין חדש לבית-הספר "אל-אמל" באום-אל-פחם?

2. אם כן — מתי וכיצד?

סגן שר החינוך והתרבות פ' גולדשטיין:

1-2. נושא מבני החינוך באום-אל-פחם מוכר לנו היטב, ובשנים האחרונות ריכזנו מאמץ ונכנו בכפר כיתות לימוד רבות חדשות, וגם בתקציב החדש נוסף הקצבות לבניית כיתות לימוד חדשות. אני חוזר על המשפט האחרון: גם בתקציב החדש נוסף הקצבות לבניית כיתות לימוד חדשות.

חבר הכנסת דראושה, כדי שלא תצטרך לשאול אחר כך שאלה נוספת, אני מציע שתקשיב לדברי.

היו"ר ש' וייס:

שואלים, תמיד שואלים.

סגן שר החינוך והתרבות פ' גולדשטיין:

ברצוני להביא לדיעתך נתונים על פיתוח מערכת החינוך באום-אל-פחם בשנים האחרונות ועל התוכניות ל-1992.

1. בין השנים 1989 — 1991 השלמנו הקמת חטיבת ביניים חדשה ומודרנית הכוללת 15 כיתות וכן חדרי ספח ומינהלה. לא מזמן נחנך בית-הספר הנ"ל, בשעה טובה; 2. ב-1990 התחלנו בבניית חטיבת ביניים נוספת, העתידה לכלול 18 כיתות. עד עתה הושלם שלב א', בן שבע כיתות, כבר החלו ללמוד בו. ב-1991 תקצבו שלב נוסף של שבע כיתות. שלב זה יושלם לקראת תחילת שנת הלימודים התשנ"ג; 3. ב-1991 תקצבו תוספת בנייה של שבע כיתות לחטיבה העליונה באום-אל-פחם, ולאחרונה נכנסו ללמוד בה — בית-הספר התיכון "עמל"; 4. בתקציב 1992 נתקצב שלב א' של חטיבת ביניים שלישית, בהיקף של כשש כיתות.

פחרון הבעיות בעיר, שאנו מודעים להן, ייעשה בשלבים. במסגרת זו נפתור גם את בעיית בית-הספר לחינוך מיוחד, אך, לצערנו, לא בשנת התקציב הבאה.

פעולות אלה נעשות בתאום עם ראש העיר ואנשיו, וסוכם כי בראש סדר העדיפויות — יש לפתור את בעיות החינוך העל-יסודי בעיר.

קידום הבינוי ושיפורו בחינוך העל-יסודי והוצאת כיתות ז' ו' מבית-הספר היסודיים אל החטיבות החדשות מאפשרים גם לשפר משמעותית את המצב בבית-הספר היסודיים.

לפיכך, לא ניתן עתה לטפל במקביל גם בעניין בית-הספר לחינוך מיוחד, והנושא יידון כחלק מהטיפול בהמשך פיתוח החינוך בעיר, וכן כחלק ממימוש תוכנית החומש למגזר הערבי כולו.

היו"ר ש' וייס:

תודה רבה. רשות לשאלה נוספת לחבר הכנסת דראושה.

סגן שר החינוך והתרבות פ' גולדשטיין:

עוד שאלה?

היו"ר ש' וייס:

השגיאה היא שלכם. אני מציע שתצאו מתוך הנחה שתמיד תהיה שאלה נוספת, ותחלקו את תשובתכם לשני חלקים.

בבקשה, חבר הכנסת דראושה.

עבד-אללה דראושה (המפלגה הדמוקרטית הערבית):

קודם כול, אני רוצה להודות לסגן השר על תשובות המפורטות. הדברים שהוא אמר הם חיוביים, אבל אין להתעלם מהבעיה החמורה של אום-אל-פחם, שחיים בה כ-26,000 נפש. העיר הזאת סבלה רבות וממשיכה לסבול ממחסור בכיתות.

אני רוצה להביא דוגמה. ידוע כבר עכשיו, שלקראת פתיחת שנת הלימודים הבאה יהיו חסרות בבית-הספר התיכון 12 כיתות. העירייה כבר הגישה בקשה למשרד החינוך, אך לא זכתה לישועה בנושא הזה.

הבעיה החמורה היא הבעיה של בית-הספר "אל-אמל" לילדים מפגרים, לידים הזקוקים לסיוע מיוחד. עם כל

הפתרונות שהציע סגן השר, לא פתרנו את הבעיה של בית-הספר הזה. שיש בו 144 ילדים.

היו"ר ש' וייס:

חבר הכנסת דראושה, שאלה. שאלת מחץ.

עבד-אלוהב דראושה (המפלגה הדמוקרטית הערבית):

אדוני סגן השר, אני מכיר את הבעייתיות של החלוקה. אני עבדתי במשרד החינוך והתרבות גם-כן, ואני מכיר את הבעיות. ככל זאת — להראות איזו התחלה בכמה כיתות בבית-הספר הזה: להקצות להם עלי-חשבון דברים אחרים — אני לא יודע בדיוק עלי-חשבון מה, ואיני רוצה להיכנס לזה עכשיו. אבל להתחיל לפחות בשנת הלימודים הבאה להקים כמה כיתות בבית-הספר "אל-אמל" לחינוך מיוחד.

מה הבשורה בפי כבוד סגן השר?

היו"ר ש' וייס:

הבא בחשבון, שאם חבר הכנסת דראושה היה נשאר במקצועו הקודם, הוא היה מחבר לך את התשובה שעכשיו נתת.

סגן שר החינוך והתרבות פ' גולדשטיין:

רציתי לומר, אדוני היושב-ראש, כמעט ברוח הדברים שלך, שאני שמח לדעת שחבר הכנסת עבד-אלוהב דראושה היה קודם לכן מפקח — — —

שכח וייס (העבודה):

הוא היה סטודנט שלי.

סגן שר החינוך והתרבות פ' גולדשטיין:

חבר הכנסת דראושה, בענייני בנייה אתה בוודאי לא מבין הרב רביץ ואנוכי מבינים אולי קצת יותר. לא כדאי להתחיל לבנות פה כמה כיתות ושם כמה כיתות. צריך לגמור פרשה אחת, וכדאי להמשיך אותה. הדברים נעשים בעצה אחת עם ראש העיר. אתה הרי יודע שיש רגישות דווקא במשרד החינוך והתרבות לגבי קידום הסקטור הערבי בנושא בניית כיתות.

אני מבין את הצעקה, אני מבין את הזעקה, ואני מבין את הרגישות של בית-הספר "אל-אמל", אבל הדברים נעשים בתיאום עם ראש העיר ופרנסיה, ואני חושב שההחלטה היתה נכונה ונכונה. אם ירצה השם, אינשאללה, תהיה לך בשנה הבאה התחלת בנייה גם של בית-הספר "אל-אמל".

היו"ר ש' וייס:

תודה רבה, אדוני סגן השר. חבר הכנסת עמיר פרץ נעדר מסיבות בלתי נמנעות, ואנחנו מבקשים שתואיל להשיב על השאלתא שלו, מס' 4461.

סגן שר החינוך והתרבות פ' גולדשטיין:

יש לי משאלה, אדוני, שהוא יתחייב שלא לשאול שאלה נוספת.

היו"ר ש' וייס:

כן, כן.

סגן שר החינוך והתרבות פ' גולדשטיין:

אני רוצה להמציא לחבר הכנסת עמיר פרץ מסמכים — — —

תמר גוז'נסקי (החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון):

— — — שאלה ראשונה לא, שאלה שנייה — — — ושאלה שלישית — — —

היו"ר ש' וייס:

את שואלת אותי? כן, אני מעדיף, בפרט כאשר אני מנהל ישיבות כשעה כזאת.

סגן שר החינוך והתרבות פ' גולדשטיין:

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, חבר הכנסת עמיר פרץ, מכובדת ומקובלת עלי משאלתו של היושב-ראש — — —

עמיר פרץ (העבודה):

אני מודה לך.

סגן שר החינוך והתרבות פ' גולדשטיין:

אני מפנה את חבר הכנסת הנכבד לתשובתי מיום 10 בדצמבר 1991, על שאלתא מס' 4448 של חבר הכנסת אלי בן-מנחם, וכאשר ארד מהדוכן אתן לך גם מסמך, הוראות לשנת הלימודים, וגם את התשובה כדי שתוכל להתבונן בה.

להלן התשובה על השאלתא:

1. התשובה חיובית.

2. בשל אורכן של ההוראות, אני מוכן להעבירן בנפרד לחבר הכנסת פרץ, וכך אמרתי.

3. התשובה חיובית, וזאת על-פי החוק.

היו"ר ש' וייס:

תודה רבה. הטכניקה שהציעה חברת הכנסת תמר גוז'נסקי התקבלה. תודה רבה, אדוני סגן השר.

סגן שר החינוך והתרבות פ' גולדשטיין:

אני מודה לך.

היו"ר ש' וייס:

אנחנו עוברים לסגן השר לאיכות הסביבה, אנה בטובך.

עמיר פרץ (העבודה):

— — —

היו"ר ש' וייס:

אם אתה רוצה לקיים את ההסכם — אני בטוח שאתה רוצה לקיים אותו, נכון? תודה רבה.

עמיר פרץ (העבודה):

ההסכם זה ההסכם.

היו"ר ש' וייס:

פקטה נון סורבנדה, זה בלטינית. בבקשה.

חברי הכנסת, סגן השר במשרד לאיכות הסביבה ישיב על שאילות.

4103. גרימת רעש בבתים משותפים

חבר הכנסת א' ויינשטיין שאל את השר לאיכות הסביבה ביום י"ב בכסליו התשנ"ב (19 בנובמבר 1991):

לאחרונה פנה אלי אורח בבניה שנתקלו בה הוא ואורחים רבים. מדובר בהפרעות וגרימת רעש, כתוצאה מעבודות שיפוצים הנעשות בבניינים משותפים כשעות הצהריים — שעות המנוחה.

ברצוני לשאול:

האם ניתן למנוע הפרעות מעין אלה בבתים משותפים, ואם כן — כיצד?

במידה שהן ניתנות, אינן כלליות אלא מתייחסות למחקן ספציפי.

3. הצו האישי שמכוחו פועל המפעל מגדיר את החומרים שמותר לשרוף אותם בכבשן. כל שרפת חומר שאינה מפורטת בצו מחייבת קבלת אישור מראש ובכתב. המפעל לא קיבל כל אישור לשרפת חומרים שאינם מפורטים בצו.

4. הרשות המפקחת על ביצוע הצו האישי, שהיא היחידה לאיכות הסביבה בכית'שמש, תפקח למניעת הישנות שרפה כזו שאירעה בתחילת חודש נובמבר 1991.

היו"ר ש' וייס:

תודה רבה. שאלה נוספת לחברת הכנסת תמר גוז'נסקי. בבקשה.

תמר גוז'נסקי (החיות הדמוקרטית לשלום ולשוויון):
אני מודה לכבוד סגן השר, ואני חושבת שההודאה באי־קיום הצו עליידי המפעל תחייב גם מסקנות להבא. מה שאני רוצה לשאול אותך, אדוני, זה כיצד בכלל ניתן לפקח על פעולתו של מפעל "נשר" בהרטוב, אם כרגע אין מכשירי מדידה אמינים ורציפים שיכולים למסור מידע ברור לגבי מה שקורה? במקרה של הצמיגים, מה שקרה הוא שהיה פשוט ריח רע, עשן שחור והחושבים נזעקו, כי הם רגילים לעשן לבן ולאבק של מלט, ולפתע היה עשן שחור. אבל הרי אי־אפשר לסמוך על כך שתושבים יכחינו בשינויי עשן, ואני חושבת שאדוני צריך לבדוק את השאלה של מדידת הזיהום הנפלט מהמפעל הזה.

היו"ר ש' וייס:

תודה רבה. בבקשה, אדוני סגן השר.

סגן השר לאיכות הסביבה י' ביבי:

השאלה מוצדקת: ביקרתי ביום ראשון במשך כארבע שעות בכית'שמש, בעיקר בשל הנושא הנדון, זאת לאחר השאילתא של חברת הכנסת תמר גוז'נסקי ופניית התושבים. יש בעיות אקולוגיות ביישוב, ואנחנו מתקנים את הצו. לגבי הארובה המרכזית, הטלנו עליהם בצו להקים מסננים חדשים בשווי של 5 מיליוני דולר, והם התחייבו לעשות זאת.

לגבי מכשירי מדידה, אנחנו בודקים את הנושא. יש ארובות שלגביות, אומרים לנו, מכשירים לא קיימים ולא מעשיים. זאת התשובה שקיבלתי, אבל אני צריך לבדוק את הנושא. אני בטוח שבזמן הקרוב יצא הצו, ואנחנו נשתדל לאכוף אותו בצורה חריגה מעתה, היות שבאופן אישי ראיתי את זיהום הסביבה שנעשה עליידי המפעל.

היו"ר ש' וייס:

תודה רבה. סגן השר ישיב על שאילתא של חבר הכנסת חיים אורון.

4344. הקמת אתר פסולת סמוך ליישובים

חבר הכנסת ח' אורון שאל את השר לאיכות הסביבה ביום י"ב כסליו התשנ"ב (19 בנובמבר 1991):

חברי מצפה אבי"ב ותושבי הכפרים תמרה ואעבלין חתמו לאחרונה על עצומה כנגד הקמת אתר פסולת בסמוך ליישוביהם. בין האתר המתוכנן ובין היישובים מפרידים 1,000 — 1,500 מטר בלבד.

ברצוני לשאול:

1. אילו מפגעים סביבתיים עלולים להיגרם בעקבות הקמת אתר הפסולת?

תשובת סגן השר לאיכות הסביבה י' ביבי:
(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

ניתן למנוע רעש הנגרם בשל עבודות שיפוצים הנעשות בבניינים משותפים בשעות הצהריים עליידי הגברת המודעות הציבורית ועליידי חקיקה מתאימה ואכיפה משטרתית צמודה.

בימים אלה מכין משרדנו תקנות בנושא מניעת רעש, אשר יחליפו את התקנות למניעת מפגעים (מניעת רעש), התשכ"ז — 1966.

נשקול את האפשרות לכלול בתקנות החדשות הוראות בדבר הגבלות על ביצוע עבודות שיפוצים הנעשות בבניינים משותפים בשעות הצהריים — שעות המנוחה.

היו"ר ש' וייס:

סגן השר במשרד לאיכות הסביבה ישיב על שאילתא מס' 4336 של חברת הכנסת תמר גוז'נסקי. אני מבין שענית לה במקום, נכון? בבקשה, אדוני סגן השר.

4336. זיהום האוויר בחומרים מסרטנים

חברת הכנסת ת' גוז'נסקי שאלה את השר לאיכות הסביבה ביום י"ב כסליו התשנ"ב (19 בנובמבר 1991):

על-פי ידיעה בעיתון "ידיעות אחרונות" מ־12 בנובמבר 1991, מתברר כי מפעל "נשר" שרף 10 טונות צמיגים גרוסים בלא שניתן לכך אישור, ובכך היווה סכנה לזיהום האוויר בחומרים מסרטנים באזור בית־שמש.

ברצוני לשאול:

1. האם הידיעה נכונה? אם כן — כיצד היה על הממונה על איכות הסביבה באזור בית־שמש לנהוג?

2. האם קיימות הנחיות לגבי שחרור חומרים מסרטנים לסביבה, בעיקר במקומות הסמוכים ליישובים?

3. אם כן — האם תיערך בדיקה אם אכן פעלו כעלי המפעל כנדרש?

4. מה הם הצעדים שיינקטו על-מנת שלא יחזרו תופעות אלו?

סגן השר לאיכות הסביבה י' ביבי:

1. הידיעה נכונה.

הממונה על היחידה לאיכות הסביבה בכית'שמש נהג כראוי ועל-פי כל הנהלים. בעקבות מידע על ביצוע שרפת צמיגים במפעל "נשר", פנה הממונה בעל־פה ובכתב למנהל המפעל והורה למנהל המפעל באופן חריג מעמי, להפסיק את השרפה. במקביל הודיע על האירוע לראש עיריית בית־שמש ולמשרד לאיכות הסביבה.

השרפה נפסקה לאור הנחיות אלה.

2. השאיפה היא, שחשיפת האוכלוסייה לחומרים מסרטנים תהיה מינימלית. יש הגבלות על שחרור חומרים מסרטנים לסביבה, כאשר בידי הרשות אמצעים להטיל הגבלות כאלה, כפי שהדבר בא לידי ביטוי, למשל, בנושא האסבסט.

כאשר מדובר בשרפת צמיגים, שאלת שחרור חומרים מסרטנים לסביבה תלויה בתהליך השרפה הספציפי ובאמצעי הבקרה והמניעה המלווים אותו.

במקרה כזה, כאשר מדובר על פוטנציאל שחרור לסביבה של קבוצת חומרים מסוכנים ולא של חומר בודד, ההנחיות,

1. במהלך עבודות תכנון האתר נבדקו כמה מפגעים פוטנציאליים, שעלולים היו להיגרם בעקבות הקמתו.

ביחס לזיהום מקורות מים, הרי שתסקיר שנערך על-ידי תה"ל — תכנון המים לישראל — מצביע על כך שלא קיים חשש לזיהום מקורות המים באזור. נוסף על כך, הוועדה לבחינת התאמת אתרים לשמש כאס"פים, בראשות המדען הראשי של המשרד לאיכות הסביבה, מצאה כי האתר מתאים לשמש כאס"פ. הוועדה דרשה לבחון את תוכניות האיסוף ואיסוף התשפטים, במטרה לפקח על מניעת זיהום מקורות המים העיליים.

אשר לזיהום אוויר ורעש, הרי שתסקיר ההשפעה על הסביבה מצביע על כך שלא צפויים מפגעי ריחות ורעש ליישובים הסמוכים לאתר. כלומר, לפי הבדיקות ותסקיר ההשפעה על הסביבה, ניתן לקבוע כי אין חשש למפגעי ריחות ורעש ליישובים הסמוכים לאתר.

2. להלן רשימת הקריטריונים שלפיהם נקבע מיקום האס"פ: א. מבנה הידרוגיאולוגי ואופי הסלע מבטיחים מפני חשש לזיהום מקורות המים העיקריים; ב. סוג הסלע באחר מתאים לכיסוי; ג. השטח שעליו ממוקם האס"פ הינו בבעלותם הבלעדית של יזמי האתר; ד. האתר המיועד אינו בקרבת שימושי קרקע רגישים; ה. האתר מצוי בקרבה יחסית לרשויות שאותן הוא אמור לשרת; ו. מתאפשרת גישה נוחה ומהירה אל האס"פ; ז. ניתן יהיה לעשות שימוש חוזר לחקלאות עם סיום העבודה באתר, לאחר שיקומה.

3-4. אחת הבעיות הקשות ביותר שבפניהן עומד האגף לפסולת מוצקה של המשרד לאיכות הסביבה היא לאתר אתרים המיועדים להיות אס"פים. לאור העובדה כי היוזמים הפרטיים הביעו את הסכמתם למקם אס"פ באתר המיועד, ולאחר שנבדקו ההשלכות הסביבתיות, נמצא כי האתר מתאים ליעודו כאתר לסילוק פסולת.

היו"ר ש' וייס:

רשות לשאלה נוספת לחבר הכנסת חיים אורון.

חיים אורון (מפלגת הפועלים המאוחדת):

אדוני סגן השר, אתה הצגת את הקרבה היחסית למקומות יישוב כיתרון, אבל זה מופיע בגוף השאלתא כחיסרון. מדובר באתר שנמצא במרחק של בין 1,000 מטר ל-1,500 מטר מיישובים, ואם אני יודע במקצת איך נראים אתרים כאלה, נדמה לי, בלי להיות איש מקצוע, שמדובר בקרבה מרחיקה לכת.

אבל, לשאלה מס' 1, אולי אינך יודע, מדובר באתר שעומד עם הזמן להפוך למכון לעיבוד פסולת. נכון שבינתיים אין לזה אישור, אבל היוזמים ואלה שמפעלים אותו מדברים על כך במפורש. האם אתה יכול לומר, שאין כוונה שהמקום הזה יהפוך למכון הפרדה ועיבוד פסולת, עם כל המשמעויות של מכון כזה בעצם קרבתו למקומות יישוב?

סגן השר לאיכות הסביבה י' ביבי:

כאשר נבחרתי לתפקיד באו אלי תושבי מצפה בית הגדי, שלידם אושר אתר סילוק פסולת — ועיריית קריית-אטא, עד היום, לוחצת עלי לאשר את האתר, המרוחק כ-200 מטר מהיישוב — ופסלתי אותו ברגע האחרון.

לאחר באזור אעבלין לא היתה התנגדות. כל הבדיקות שלנו העלו שאפשר למקם שם אתר לסילוק פסולת. היום יש כעשרה אתרים. זה דבר מאפיין, ליד כל עיר, במרחק של

2. על-פי אילו קריטריונים נקבע מיקומו של אתר פסולת?

3. האם נבחנו אתרים חלופיים שבהם ניתן להקים את האתר, ואילו הם?

4. אם כן — מדוע לא יוקם אתר הפסולת במקומות הללו?

סגן השר לאיכות הסביבה י' ביבי:

1. באזור שבין קריית-אטא ושפרעם לבין מכר אין בנמצא אס"פ — אתר לסילוק פסולת — מסודר. אתר סילוק פסולת אבלים — — —

קריאה:

אבלין.

עבד-אללה דראושה (המפלגה הדמוקרטית הערבית):
אעבלין.

סגן השר לאיכות הסביבה י' ביבי:

אנחנו בדרך כלל — — —

קריאות:

— — —

היו"ר ש' וייס:

יש עוד סיבה להקים אוניברסיטה ערבית בגליל.

סגן השר לאיכות הסביבה י' ביבי:

פרופסור נאמן אומר לי, שאצל הצלבנים זה נקרא: אוכולן, וזה הפך להיות אעבלין.

קריאה:

— — —

סגן השר לאיכות הסביבה י' ביבי:

מקלקלים אותנו; מה נעשה?

עבד-אללה דראושה (המפלגה הדמוקרטית הערבית):

— — —

היו"ר ש' וייס:

חבר הכנסת דראושה, בשביל זה קמה ש"ס, כדי להציל אותם.

עבד-אללה דראושה (המפלגה הדמוקרטית הערבית):

אבל הוא לא מש"ס.

שמעון שטרית (העבודה):

— — —

היו"ר ש' וייס:

פתחתי לו אופציה.

סגן השר לאיכות הסביבה י' ביבי:

בדרך כלל, אם יש אתר לאיסוף אשפה ליד עיר אנחנו לא קוראים לו אתר מנחמיה, לדוגמה, אלא אתר טליה. לאתר שלייד אעבלין אנחנו קוראים אתר אבלים, כדי שלא יהיו עיר עם אשפה. זה לא מקובל.

חיים אורון (מפלגת הפועלים המאוחדת):

רק את הנחל; הוואדי.

סגן השר לאיכות הסביבה י' ביבי:

אתר זה אושר והוכנס לחמ"א — תוכנית מתאר ארצית — כ-16 ביולי 1991. הוא מיועד לשרת את האזור הזה ולצמצם את המפגעים הסביבתיים הנגרמים על-ידי אתרים רבים שאינם מוסדרים, הפועלים כיום באזור — למעלה מעשרה אתרים פועלים בצורה פרטיזנית ולא-מסודרת.

למניעת מפגעים, חוק הניקיון, פקודת בריאות העם ופקודת הרוקחות. המשרד לאיכות הסביבה, באמצעות מחוז חיפה של המשרד ואיגוד ערים לאיכות הסביבה באזור חדרה, פועל מצדו לאכיפת הוראות החוק הן על הרשויות המקומיות עצמן והן על המפעלים השונים.

הו"ר ש' וייס:

תודה לסגן השר. סגן שר הבינוי והשיכון ישיב על שאלות.

4111. הכביש מעספא לדליית-אל-כרמל

חבר הכנסת מ' קליינר שאל את שר הבינוי והשיכון ביום כ"א בחשוון התשנ"ב (29 באוקטובר 1991):

קטע הכביש המתחיל מהכפר עספא ומגיע עד לכפר דליית-אל-כרמל, נמצא כיום במצב מסוכן, ללא שוליים, והרכב תאונות אירעו בו, בעבר אושרה תוכנית של דרך עוקפת, מצומת בית-אורן, העוקפת את עספא ומסתיימת בכניסה לדליית-אל-כרמל.

ברצוני לשאול:

1. האם קיבלה מע"צ — מחלקת עבודות ציבוריות — הוראה להתחיל בסלילת הכביש העוקף הנ"ל?

2. אם לא — מדוע הדבר מתעכב?

תשובת סגן שר הבינוי והשיכון א' רביץ:
(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

1. לפני שנים מספר אושר התוואי העוקף את עספא ודליית-אל-כרמל, אולם תוואי זה אינו מעשי עקב הבנייה הכלת-חוקית עליו.

2. הוצע תוואי אחר, אך מאחר שהוא פוגע בפארק-הכרמל, אנו מעריכים שלא יאושר.

לאור זאת נקט המשרד באמצעות מע"צ את הפעולות הבאות: א. לפני שלוש שנים שוקם והורחב הכביש המחבר את שני הכפרים; ב. לאחרונה הוחל בהרחבת הכביש החוצה את דליית-אל-כרמל לכביש דרומסלולי, על-פי תכנון המועצה המקומית ובמימון עיקרי של מע"צ; ג. לאחרונה הוסכם עם ראש מועצת עספא על הרחבת הכביש החוצה את הכפר, ועם סיומו של הנ"ל יוחל גם בהרחבת קטע זה.

אנו מאמינים שעם השלמת הפעולות תוקל התנועה בכפרים הנ"ל וישופר נושא הבטיחות.

4127. תקן למעקות ולסורגים

חבר הכנסת ח' רמון שאל את שר הבינוי והשיכון ביום כ"א בחשוון התשנ"ב (29 באוקטובר 1991):

לאחרונה קרו מקרים רבים של נפילת ילדים מבעד למעקות ולסורגים מרפסות.

ברצוני לשאול:

1. האם קיים תקן רשמי לבניית מעקות וסורגים במרפסות, המחייב קבלנים לבנות על-פי?

2. אם לא — האם ייתכן תקן בטיחות בנושא?

תשובת סגן שר הבינוי והשיכון א' רביץ:
(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

1—2. קיים תקן ישראלי למעקות — ת"י 1142.

כמה מטרים, וזורים את האשפה. הדבר אינו עולה כסף כמעט, וקורים שם אסונות של סירחנות ושרפות. היום זו משימה כמעט בלתי אפשרית לאתר מקום לאשפה. אנחנו רואים זאת היום בעין-השופט. חיפה וזירת היום אשפה בקישון, באמצע העיר, והיושבי-ראש בוודאי רואה זאת. עם עין-השופט אנחנו מתווכחים חודשים; זה במרחק כמה קילומטרים.

עשינו בעניין את כל הבדיקות. לגבי השאלה שלך, הקמת מפעל מחזור של טיפול באשפה, זה מפעל, וכל מפעל יצטרך לתת תסקיר השפעה על הסביבה. אם ייתנו תסקיר השפעה על הסביבה, שמראה שיהיה פה מפגע של ריחות ודברים אחרים, לא נאשר. אם ייתנו תסקיר שזה לא ישפיע לרעה, נאשר.

4357. פארק נחל-חדרה

חבר הכנסת ר' אדרי שאל את השר לאיכות הסביבה ביום י"ט בכסליו התשנ"ב (26 בנובמבר 1991):

בניית פארק נחל-חדרה בעלות של 5 מיליון דולר היא אמצעי חיוני להקטנת הפגיעה באיכות הסביבה של העיר חדרה וסביבתה.

ברצוני לשאול:

1. מה הם הגורמים המונעים את הקמת פארק נחל-חדרה?

2. כיצד יפעל משרדך כדי שהפארק יוקם?

3. אילו עוד אמצעים ניתן לנקוט, להערכתך, כדי למנוע את הפגיעה האקולוגית בתושבי העיר חדרה ובסביבתה?

תשובת סגן השר לאיכות הסביבה י' ביבי:
(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

1. הקמת פארק נחל-חדרה נקבעה בתמ"א — תוכנית מתאר ארצית מס' 10 (שינוי), שפורסמה ב-23 בדצמבר 1979. ביום 27 ביוני 1983 נחתם זיכרון דברים בין הממונה על התקציבים במשרד האוצר ובין מנכ"ל חברת החשמל, ובו נקבע כי המסגרת התקציבית להקמת הפארק היא 12 מיליון דולר, והדבר ימומן — שליש על-ידי חברת החשמל ושני-שלישים על-ידי מדינת ישראל באמצעות משרד הפנים, כשחברת החשמל תקדים מימון לפי מפתח שייקבע. בשנת 1984 נחתם הסכם בין משרד הפנים, חברת החשמל וקרן-הקיימת להקמת הפארק — אולם ההסכם לא הוצא אל הפועל.

כדי לזרז את הקמת הפארק יום המשרד לאיכות הסביבה כבר לפני יותר משנתיים תכנן חדש של הפארק, בשני שלבים. תוך הכנת הסכם שיאפשר תחילת הביצוע לאלתר. אולם חברת החשמל, בניגוד להצהרות פומביות של מנהליה, מסרבת לשחרר פעולה ולחתום על ההסכם ולהעביר חלקה במימון, ובכך אינה מאפשרת הקמת הפארק. במקום לממן הקמת פארק מבקשת חברת החשמל להקים סוללות גבוהות מאפר פחם, שיחצו בין תחת הכוח ובין הפארק.

2. המשרד לאיכות הסביבה אינו אחראי להקמת הפארק, אך הוא רואה בכך נושא בעל חשיבות ציבורית, ולכן הוא פעל ופועל באינטנסיביות כדי להביא לחתימת הסכם חדש בין הצדדים האחראים להקמת הפארק. עם זאת, כל עוד לא יועבר המימון הנדרש על-ידי חברת החשמל לא יוקם הפארק.

3. הדרך הבטוחה למניעת מפגעים סביבתיים בעיר חדרה ובסביבתה היא אכיפה נאותה של כל החוקים והתקנות הנוגעים לאיכות הסביבה על-ידי הרשויות, החל מחוק התכנון והבנייה, חוק רישוי עסקים, חוק רשויות מקומיות — ביוב וכלה בחוק

ברצוני להוסיף, כי לאחרונה פסלה "עמידר" מבנה בירושלים בשכונת מקור-חיים, אשר רמת התאמתו למגורי עולים לא התאימה לדרישות "עמידר".

4301. זמינות דירות לרכישה

חבר הכנסת רן כהן שאל את שר הבינוי והשיכון ביום י"ב בכסליו התשנ"ב (19 בנובמבר 1991):

נוכח פרסומים שונים ומגוונים ובלתי-מדויקים ביחבור בדבר מלאי הדירות הזמינות לרכישה או להשכרה לציבור, ברצוני לשאול:

1. כמה דירות זמינות לרכישה בישראל?
2. מה היא החלוקה של מצאי הדירות על-פי האזורים השונים?

תשובת סגן שר הבינוי והשיכון א' רביץ:
(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

בכל הארץ נמצאות כ-50,000 דירות — להוציא קרוונים ומגורונים — אשר נמצאות בשלבים שונים של בנייה ועדיין לא נמכרו.

בחלוקה לפי מחוזות: מחוז המרכז — כ-33%; מחוז הנגב — כ-23%; מחוז ירושלים — כ-21%; מחוז הגליל — כ-12% ומחוז חיפה — כ-10%.

על-המספר הכללי ניתן להוסיף עוד כ-10,000 דירות יד-שנייה, המוצעות למכירה ולהשכרה — בהתאם למספר המודעות בעיתונות.

4302. סיוע בדיוור למפגרים

חבר הכנסת י' צבן שאל את שר הבינוי והשיכון ביום י"ב בכסליו התשנ"ב (19 בנובמבר 1991):

לאחרונה, הגיעו אלי פניות רבות של הורים לילדים מפגרים, הזקוקים להסדרי דיוור הולמים מסוגים שונים, עבור ילדיהם.

ברצוני לשאול:

1. אילו הסדרי סיוע בדיוור מפעיל משרדך עבור אוכלוסיית המפגרים?
2. האם מפעיל משרדך מסלול סיוע במשכנתאות עבור מפגרים?
3. אם כן — מה טיבו? אם לא — מדוע?
4. אם כן — כמה בקשות מסוג זה הופנו למשרדך בשנה שעברה וכמה נענו?

5. כיצד פועל משרדך להרחיב ולהוסיף מסלולי סיוע לדיוור לציבור המפגרים?

תשובת סגן שר הבינוי והשיכון א' רביץ:
(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

הסדרי הסיוע המופעלים לגבי מפגרים הם סיוע בשכר דירה וסיוע במשכנתאות לרכישה. כאמור לעיל, יש הסדר משכנתאות בעבור מפגרים. להלן פרטי הסיוע:

סיוע בשכר דירה — מפגרים חסרי דירה המתקיימים מקצבת הביטוח הלאומי בלבד זכאים לסיוע בשכר דירה. נכון להיום — 510 שקלים לחודש לבודד ו-625 למשפחה.

סיוע ברכישה — המפגרים זכאים לסיוע הניתן לנכים, דהיינו, גובה הסיוע הוא כמקובל לזוגות צעירים הצוברים

חוק התכנון והבנייה, סימן ח' — מעקה למרפסת למקומות עם הפרשי גובה, לגג ולפתח הקיר — סעיף 3.90 מחייב, שמבנה המעקה יעמוד בדרישת התקן הישראלי, ת"י 1142.

4155. השכרת דירות "עמידר" לעולים

חבר הכנסת ע' פרץ שאל את שר הבינוי והשיכון ביום כ"א בחשוון התשנ"ב (29 באוקטובר 1991):

לאחרונה נודע, כי חברת "עמידר" משכירה דירות אשר ברשותה לעולים, במחירים הגבוהים אף יותר ממחירי השכירות הממוצעים בשוק הדירות.

הדירות עצמן ברובן במצב רע, ולעתים אף אינן ראויות למגורים. דירות אלה מיועדות בדרך כלל לעולים חולים וקשישים.

ברצוני לשאול:

1. האם הדברים ידועים למשרדך?
2. באיזה סכום מסובסד שכר הדירה בדירות של "עמידר"?

3. מה הם הקריטריונים לקביעת זכאותם של עולים לדירות אלה?

4. על-פי איזה מדר נקבע שכר הדירה בדירות כגון אלה המצויות ברשותה של חברת "עמידר"?

תשובת סגן שר הבינוי והשיכון א' רביץ:
(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

במסגרת הדיוור הארצי לקליטת עולים שכרה חברת "עמידר", כשם ממשלת ישראל, כ-1,200 דירות בשוק הפרטי, מתוכן כ-250 בדורות וכ-955 במקבצי דירות.

לפי החלטת ממשלה נשכרו דירות אלה בשוק החופשי במחיר שוק — סוף 1990 תחילת 1991 — פחות 10%. דירות אלה מושכרות לעולים במחיר השכירות המשולמת בתוספת 10%, כדי לכסות את הוצאות הניהול, אי-תפוסה מלאה ואי-גבייה מלאה.

אומנם, לכאורה נגבה מחיר נומינלי מעל למחיר המשולם, אך עקב הוצאות הניהול, חוסר תפוסה מלאה וחוסר גבייה מלא, הסבסוד הכלכלי האמיתי הוא בין 40% ל-50%. הדירות הן במצב טוב, משופצות על-ידי "עמידר" או על-ידי המשכיר. כדי להגיע לתפוסה גבוהה יותר החליטה חברת "עמידר" בימים אלה להוריד את המחירים, כי כעת שכר הדירה של השוק הוא נמוך מזה שהיה בעת שכירתן לפני כשנה.

תשובות על השאלות הספציפיות:

2. סבסוד שכר הדירה ב"עמידר" מגוון מאוד — בדירת "עמידר" הסבסוד נע בין 10% ל-95%, תלוי במקום הדירה ובמצב הסוציו-כלכלי של הדייר. לגבי עולים הנהנים מסל הקליטה, שכר הדירה הוא כלכלי, כי סעיף זה מובא בחשבון בחישוב הסל. כמו כן — הסבסוד בקרוונים ובמגורונים, לגבי הדירות שנשכרות בשוק החופשי, ראה תשובה לעיל.

3. הקריטריונים פשוטים: כל עולה, עם תעודת עולה, אשר מופנה על-ידי משרד הקליטה — זכאי.

4. כפי שכבר נאמר לעיל, שכר הדירה הוא מגוון לפי סוג הפתרון, לפי האזור בארץ, עם העדפה גדולה לאזורי הפיתוח, ולפי המצב הסוציו-כלכלי של הדייר. שכר הדירה מתעדכן כל שלושה חודשים לפי מדר המחירים לצרכן.

לך ב"26. רק לשושנה ארכלי היה מותר לקבל שלוש שאלות פרוטקציה. לך אסור.

יאי צבן (מפלגת הפועלים המאוחדת):
אתה זוכר את הספר "אהבה מתוך קצבה"?

אדוני סגן השר, אני מבקש השלמה בעניין אחד, ואנא תברר את זה. יש היום מגמה לשכן את המפגרים, במידת האפשר, לאו דווקא במוסדות הידועים למפגרים אלא בדירות ובהוסטלים, שבהם שלושה מפגרים, ארבעה וחמישה מתארגנים לחיים משותפים בעזרת מטפל, מטפלת, מדריך או מדריכה.

אני יודע שמשרדך עזר לאחרונה בכמה מקרים בפתרון בעיות דיור כאלה. אני שואל, האם יש החלטה במשרד לתת סיוע בכיוון פתרונות כאלה בהיקף ארצי, כמדיניות, ואם כן — על-פי אילו עקרונות תתבצע המדיניות הזאת?

היו"ר ש' רייס:

אדוני סגן השר, תוכל להשיב עכשיו, או שתשיב בכתב?

סגן שר הבינוי והשיכון א' רביץ:
אשיב עכשיו, לפחות באופן חלקי.

המשרד עשה זאת, ואין כל סיבה שלא ימשיך לעשות זאת במקרים דומים. לאמור, הוא קיבץ בקבוצה אחת את כל הזכויות של קבוצת המפגרים ובהן במשותף תוכנית סיוע לקבוצה כולה. אני יכול אפילו לומר, שבמקרה מסוים המשרד "הרוויח" בתוכנית הסיוע, מאחר שכולם חברו יחד והגיעו לפתרון אידיאלי. אינני רואה שום סיבה שבעולם שהפתרון הזה לא יהיה אכן פתרון ארצי.

4303. חסרי דיור השוהים במלון

חבר הכנסת א' בורג שאל את שר הבינוי והשיכון כיום י"ב בכסליו התשנ"ב (19 בנובמבר 1991):

בהתחלת חודש נובמבר ביקרה בקבוצה של חברי כנסת אצל מחוסרי הדיור השוהים במלון "שלום" בירושלים. במסגרת הביקור פגשנו בתופעות של צפיפות דיור בלתי נסבלת — משפחת בת שבע נפשות בחדר מלון קטן, כתנאי תברואה ירודים ואף מסוכנים, וברמת ניקיון ואחזקה גרועה ביותר.

ברצוני לשאול:

1. האם יש קריטריונים ליחס שבין צפיפות הדיור לבין גודל המשפחה?

2. מדוע לא מתבצע פיקוח הדוק יותר על רמת התברואה במלון?

3. מדוע לא יוצע למחוסרי דיור אלה פתרון של דיור בקרוונים?

4. האם מצב זה נכון גם לגבי מחוסרי דיור אחרים ברחבי הארץ המתגוררים ב"מלונות מעברות"?

תשובת סגן שר הבינוי והשיכון א' רביץ:
(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

הפתרון שהוצע על-ידי המשרד היה בגדר מתן פתרונות מידיים למשפחות שהתגוררו באוהלים, ולפיכך ניתנו הפתרונות שעמדו לרשותנו לצורך מתן קורת-גג מיידית. המשפחות זכאיות לקבל מענקי סיוע ושכר דירה לשכירת דירה בשוק החופשי, כפי שמקבלים כיום 60,000 עולים וישראלים.

1,400 נקודות. זה כבר נותן את הקפיצה, את הדירוג הגבוה יותר. 1,400 נקודות הם מקבלים באופן אוטומטי. כל פנייה לסיוע של מפגר חסר דירה נענית. זאת אומרת, אנחנו לא עושים כל שיקולים מבחינת מצבו הכלכלי או המשפחתי וכן הלאה.

על-פי כללי הסיוע ניתנת לזכאי משכנתה בגין יחידת דיור מוגדרת בכל מקום שבו מתארגנת קבוצה הבונה למען המפגרים, וניתן לרשום משכנתה.

נכון להיום, במקרים רבים לא ניתן לרשום את הדירה על-שם הזכאי, כיוון שמדובר ברכישת זכות מגורים במסגרת מוסדות, אשר אינה מאפשרת רישום הנכס על-שם הזכאי.

חבר הכנסת יאי צבן, בפני שר האוצר עומדת הצעה לפתרון בעיה זו. אם מותר לי לנקוט נימה אישית, אני טיפלתי לא מזמן במוסד למפגרים בקרבת ירושלים והגענו שם להסדר דה-לוקס. המוסד הסכים לרשום את המבנה על-שם המפגרים, לפי חלקם היחסי — זכות במבנה עצמו.

יאי צבן (מפלגת הפועלים המאוחדת):
מוסד רגיל?

סגן שר הבינוי והשיכון א' רביץ:
כן, זה אפשר לבנות לתת להם את המשכנתה. העניין הזה נסגר, לפי דעתי, לשביעות רצונם של כל הצדדים. יש גם מעורבות של ההורים. ההורים גם היו צריכים לתת הבטחה, למקרה שבו מוציאים את החוסה, על-מנת שהמוסד או הבנק לא יישארו באוויר עם ההתחייבויות.

היו"ר ש' רייס:
רשות לשאלה נוספת לחבר הכנסת יאי צבן.

יאי צבן (מפלגת הפועלים המאוחדת):
שאלות 4 ו-5 לא נענו, בייחוד שאלה מס' 4.

היו"ר ש' רייס:
יש פה שיטה, אדוני סגן השר; מותר להציג 26 שאלות במושב. אין לי תלונה. חברי כנסת סופיסטים שואלים בכל שאלית 10 שאלות, וכך יש להם 260 שאלות.

סגן שר הבינוי והשיכון א' רביץ:
חבר הכנסת צבן, אני מצטער, לא קיבלתי את הנתון. לפרוטוקול אומר שאני אפנה למשרד, ואם יש בידינו סטטיסטיקה, אני מקווה שיש, נשלח הישר אליך את התשובה, אם אתה מסכים — על שאלה מס' 4.

יאי צבן (מפלגת הפועלים המאוחדת):
גם על שאלה מס' 5 לא קיבלתי תשובה.

סגן שר הבינוי והשיכון א' רביץ:
זאת אמרתי. אמרתי שיש תוכנית, היא עומדת לפני משרד האוצר. יש תוכנית שעומדת לפני משרד האוצר כדי להרחיב את האלטרנטיבות השונות לסיוע.

יאי צבן (מפלגת הפועלים המאוחדת):
אדוני, אני מבקש, אם אתה יכול בטובך לבקש במשרד שיעבירו לי גם תשובה מפורטת על שאלה 4. אשר לשאלה 5 — משהו בדבר פרטי התוכנית. אני רוצה גם, אם אפשר, התייחסות לשאלה הזאת.

היו"ר ש' רייס:
יש לי בעיה אחר, חבר הכנסת צבן, אם אני אסכים שתקבל תשובה עוד פעם אחת, זה יבוא על-חשבון הקצבה שלך, וזה לא "פיייר". אם זה לא יבוא על-חשבון הקצבה שלך, זה יקצץ

4. אם לא — מדוע?
5. מה היא הסיבה לעיכוב בהצבת הקרוונים והמגורונים ובאכלוסם?
6. מה יעשה משרד הבינוי והשיכון כדי להציב את הקרוונים והמגורונים במהירות המרבית?
- תשובת סגן שר הבינוי והשיכון א' רביץ:
(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)
1. להלן הנתונים הנכונים: קרוונים — בתוכנית יש 4,971, הוצבו 4,953, נמסרו ל"עמידר" 4,745. מגורונים — בתוכנית יש 21,950, הוצבו 12,569, נמסרו ל"עמידר" 4,984.
2. אנו עוסקים בהכנת תשתיות לכל כמות המגורונים שהזמנו. הצבת המכנים בשטח מתבצעת לפי קצב השלמת האתרים, אך ככפופות למגבלות התקציב.
- 3-4. הרשויות המקומיות יודעות על כל השכונות, אך דורשות סטנדרד בנייה וביצוע הגבוה מזה שאישרה הממשלה.
5. חלק מן העיכובים נובע מקשיי תקציב, וחלק מהתנגדות שונים, ולעתים מהתנגדות הרשויות.
6. למרות כל האמור לעיל, יעשה משרדנו כמיטב יכולתו כדי להאיץ את קצב הביצוע בכפיפות למגבלות התקציב.
- היו"ר ש' וייס:
אני מודה לך מאוד.

ב. הצעה לסדר-היום

הקפאת תוכנית הקבע למושב עין-תמר

- עין-תמר הוא יישוב שנמצא במסגרת המועצה האזורית תמר, אולי היישוב הנמוך ביותר בארץ — 400 מטר מתחת לפני הים, במועצה ששטחה הוא מהגדולים בארץ. מדובר במועצה ששטחה 1,675,000 דונם.
- היו"ר ש' וייס:
בחלק הדרומי של ים-המלח?
- עדנה סולודר (העבודה):
עין-תמר נמצא ליד נאות-הכיכר, מייד אסביר, ואני מניחה שאחרי דברי תוכל כמעט לצייר את המקום.
- היו"ר ש' וייס:
או לבקר שם.
- עדנה סולודר (העבודה):
או לבקר, בשמחה.

במועצה הזאת יש 1,770 תושבים, ויש בה שישה קיבוצים, שתי היחזויות, שלושה מושבי עובדים, מושב שיתופי אחד, יישוב קהילתי ובית-ספר שדה. המועצה הזאת קמה ב-1956, ואילו ראשון היישובים בה — עין-גדי — הוקם ב-1953.

עין-תמר הוא יישוב שנוסד על-ידי יוצאי הנח"ל לפני 10 שנים. 20 משפחות באו למקום, ולמרבית הפלא 20 המשפחות יושבות במקום עד היום הזה. היום הם מונים כ-102 נפשות. הם יושבים כל השנים במחנה הישן של נאות-הכיכר, דבוקים אליו, ולכן הם גם נשכחים פעמים רבות כשהאזור זוכה להטבות. זה שנים מספר הם זועקים ורוצים להיות יישוב

2. בתי-המלון עומדים בכיקורת תברואית של העירייה ומשרד הבריאות בתוקף היותם בתי-מלון. בנוסף מפעילה "עמידר" חוליית פיקוח של שלושה עובדים. בכל בתי-המלון יש "תיבת תלונות". "עמידר" לא קיבלה עד היום תלונות בנושא זה. כל פנייה תיבדק מייד.

3. זכאויות מחוסרי הדיר בבתי-המלון נבחנות לצורך מתן פתרונות דיר בקרוונים. כך שוכנו מחוסרי דיר שהתגוררו בבתי-מלון בקרוונים בתל-אביב, באשדוד ובראשון-לציון. בעת הקצאת המגורונים למשפחות חסרות הדיר יובא בחשבון גודל משפחה.

4. מצב זה נכון גם לגבי בתי-מלון אחרים.

4320. קרוונים ומגורונים

חברת ש' ארבל-אלמוזילי שאלה את שר הבינוי והשיכון ביום י"ב בכסליו התשנ"ב (19 בנובמבר 1991):

מנתונים שהגיעו אלי עולה, כי לארץ הוזמנו סך-הכול 5,000 קרוונים וכ-20,000 מגורונים. מתוכם הועברו לטיפול "עמידר", עד כה, 4,821 קרוונים ו-4,021 מגורונים.

ברצוני לשאול:

1. האם הנתונים האלה נכונים?
2. מדוע לא הוצבו ולא הוכנו תשתיות עוד ל-16,000 קרוונים ומגורונים שהגיעו לארץ לפני למעלה מחצי שנה?
3. האם נעשתה הכנת התשתיות בעצה אחת עם הרשויות המקומיות?

היו"ר ש' וייס:

אני מזמין עשיו את חברת הכנסת עדנה סולודר להביא בפנינו הצעה לסדר-היום מס' 6203, בנושא: הקפאת תוכנית הקבע למושב עין-תמר.

עדנה סולודר (העבודה):

כבוד היושב-ראש, השר יובל נאמן, סגן השר רביץ וכיסאות יקרים של חברי הכנסת, עכשיו, כאשר נדמו מצלמות הטלוויזיה —

היו"ר ש' וייס:

כבר מזמן נדמו.

עדנה סולודר (העבודה):

— ונעלמו ונאלמו חברי הכנסת, זה הזמן, אדוני סגן השר — ואני מקווה שלפחות אוזןך תהיה קשובה למה שאני רוצה לומר. באופן מקרי למדי הועלתה היום בוועדת הקליטה הצעה שלי לסדר-היום בנושא קליטת עולים בהתיישבות הפריפריאלית, בספר. אתה היית המשיב גם על אותה הצעה לסדר-היום, אף-על-פי שאתה אולי לא מקורב כל-כך לענייני התיישבות, אבל דיברת בקול רם על משימות ציוניות. אני מקווה מאוד שהפעם, כשהנושא תלוי אך ורק במשרדך, ומייד אסביר מדוע, תהיה גם שליח מצווה לתיקון העיוות.

ועכשיו — לנושא עצמו. כבר אמרתי בדרכי לדוכן, שאני מקווה שחברי הכנסת ילמדו את יישובי הארץ שלנו לא רק דרך הטלוויזיה ולא יזדעקו רק כאשר הם רואים כתבה על עין-תמר בטלוויזיה, אלא קצת לפני זה וגם אחרי זה.

שמדברים גבוהה גבוהה. אנחנו עכשיו בתהליך של הסכמי שלום ואנחנו מדברים על גבול שכולו ממוקש. אנחנו רוצים שהמוקשים יקבעו את הגבול, שאנחנו נצטרך לטוס מתל-אביב לאילת וכל הגבול הזה יהיה ריק מיושבי, כאשר יש אנשים שרוצים לחיות שם? לשם כך אי-אפשר למצוא את המיליונים הספורים והמעטים בתוך כל המיליארדים?

אנחנו מדברים על חריגה במשרד השיכון. אני נמנית עם מי שאומרים — במקרו אני עם משרד השיכון; לבנות בנבג ולבנות בגליל ולהכין תשתיות. אבל בתוך המיקרו צריך לעשות סדר. לא יעלה על הדעת שעומדים אלפי בתים גמורים שאין בהם דיירים, וביישובים שיש בהם דיירים, דיירי קבע שחיים שנים, לא יהיו מעט מיליונים כדי לעשות להם את הבית הקבוע. אלה אנשים שקבעו את הבית שלהם במלוא משמעות המלה, לא רק הבית הפיסי, הבית שבו מתפרנסים ובו חיים ובו גם נפצעים. ראינו את הבחור שדיבר בכתבה. הוא חי כל השנים בערבה. על זה אין תשובה.

אני רוצה לסיים ולומר, אם אנחנו נאמנים באמת לחזון הציוני ורוצים שתהיה התיישבות ורוצים שקו הגבול לא יהיה רק סימן על המפה, אנחנו לא יכולים להסכים למציאות הזאת, שמשרד השיכון או הממשלה — אני אגיד הממשלה, הוויכוח בין משרד השיכון ובין משרד האוצר אינו מענייני — איננו יכולים להסכים למציאות הזאת. אני, ואני חושבת שלא רק אני, לא אסכים להשלים עם זה שהמבצת הזאת של הבנייה הכפרית, שנותנת את הטעם להתיישבות שמחזיקה — לא במליצה אלא מחזיקה באמת את הגבול, שלהתיישבות הזאת לא תהיה תשובה.

אני מדברת על התיישבות שלא מפגינה ולא יוצאת לחוצות ולא שורפת צמיגים. היא מעבדת בשקט את האדמה. איך אמרה האחות בכתבה? היא נוסעת מבאר-שבע ויורדת באמצע הערבה, ואומרים לה: לאן את יורדת, הרי אין פה דבר. היא עוד צריכה ללכת, מהכביש. זו המציאות, ובה חיים אנשים ובה מתמידים. לה הממשלה הזאת לא נותנת תשובה.

אני פונה אליך, אדוני סגן השר, שאחה תהיה מליץ יושר לעניין ותהיה גם זה שידאג לכך שהחזון הזה, החלום הזה, אפשר יהיה להגשים אותו ואפשר יהיה ליישם אותו.

היו"ר ש' וייס:

תודה. סגן השר, בבקשה. חברת הכנסת עדנה סולודר, את רשמית תקדים. זה המקרה הראשון — מספר נציגי הממשלה גדול ממספר חברי הכנסת.

שר האנרגיה והתשתית י' נאמן:

אני משוכנע שהיא גם מתפרצת לדלת פתוחה. אילו ידע השר שרון לפני הסכסוך עם מוריע על העניין, הייתה הבעיה נפתרת.

סגן שר הבינוי והשיכון א' רביץ:

אדוני היושב-ראש, אני חושב שמשרד הבינוי והשיכון הוכיח את כוונותיו הטובות ביחס למושב עין-חמר בכך שאכן החלה שם עבודת התשתית לפני שעלה הכוורת על תקציב הבנייה הכפרית. אבל, מה נעשה? חוסר התקציב בסעיפי התכנון, הפיתוח והבנייה של משרדנו איננו מאפשר התחלת פרויקטים חדשים ביישובים הכפריים. חברת הכנסת עדנה סולודר, ברשות היושב-ראש.

עדנה סולודר (העבודה):

מנין נמצא תקציב להתנחלות בתפוח?

עצמי ולקבל משבצת משלהם ולעכב אותה. אחרי ויכוחים גדולים, שבחלקם הייתי שותפה, אושרה להם משבצת קבע והוחל בהכנת התשתית.

בכל השנים האלה של משברים בחקלאות ובהתיישבות היישוב הזה הוא סיפור של הצלחה כלכלית וחברתית. עצם העובדה ש-20 המשפחות שבאו למקום כיום הראשון יושבות שם עד היום כבר אומרת הכול.

סוף כל סוף הוחלט על משבצת הקבע והוחל בהכנת התשתית. אבל עם מחיקת התקציב של האגף לבנייה כפרית מספר התקציב של השנה הזאת ומספר התקציב שמתאר את שלוש השנים הבאות, ששנים הקרובות יוכלו לעלות ליישוב קבע. הסכום שמדובר בו הוא בסך הכול 6 מיליוני שקלים בשנה אחת.

אני רוצה לומר גם משהו על האזור. אחרי הכול, אנחנו מדברים על הגבול המזרחי של מדינת ישראל. על הרצף המזרחי. אני רוצה לתאר בכמה מלים את הרצף המזרחי מבקעת-הירדן, ששטחה 63,000 דונם, יישוביה 17 במספר ובהם 2,257 נפשות; דרך המועצה האזורית מגילות, ששטחה 500,000 דונם, חמישה יישובים ובהם 555 נפשות; דרך המועצה האזורית הערבה התיכונה, ששטחה 1.4 מיליון דונם, שבעה יישובים, 1,937 נפשות; והמועצה האזורית חבל-אילות, ששטחה 1.2 מיליון דונם, 11 יישובים, 2,203 נפשות. אנחנו מדברים בסך-הכול על שטח של 5,838 מיליון דונם שחיות בו 8,722 נפשות ב-54 יישובים. בתוך, בין מגילות לערבה התיכונה שוכנת המועצה האזורית תמר. זה הרצף לאורך הגבול המזרחי שלנו דרך נהר הירדן ונחל הערבה בואכה בית-שאן ועד אילת.

הרצף הזה, שאנחנו מדברים כה הרבה על כך שאנחנו רוצים שיהיה מלא יישובים ושווקי חיים ופורח, יש לו גם פוטנציאל. המועצה האזורית תמר, שבה אנחנו מדברים, מבוססת על חקלאות חורף ועל תיירות — על תיירות ברמה גבוהה, תיירות מרפא שהיא כמעט יחידה במינה בארץ, ובתחומים מסוימים גם בעולם ועל מפעלים עתירי ידע. למועצה האזורית הזאת יש גם פוטנציאל לגידול, גם חקלאות החורף שלהם היא סיפור של הצלחה, והיא יחידה במינה בארץ. את הפוטנציאל הזה אפשר להרחיב.

בישיבה של ועדת הקליטה, שהזכרתי אותה בפתח דבריי, נשמעה עדותם של עולים שנקלטו בהתיישבות הפריפריאלית. יישוב כמו עין-חמר רוצה לעבור ליישוב קבע, כי הוא מסוגל לגדול, יש לו פוטנציאל של גידול — גם כלכלי וגם חברתי. באותם יישובים פריפריאליים, בלי תוספת תשתיות אפשר לקלוט בתוך כמה שנים 30,000 משפחות לפחות. לשם כך אין 6 מיליוני שקל. יסלח השר יובל נאמן אם אומר דבר ביקורת. לכל התנחלות של מחאה — אני מבחינה בכוונה בין ההתנחלויות שהן עלי-פי החלטת ממשלה, כי החלטת ממשלה היא לגיטימית גם אם אני מתנגדת לה, ובין התנחלות של מחאה — לכל התנחלות של מחאה או התנחלות של הפגנה אנחנו מוצאים מייד את המיליונים כדי להביא לשם את הקרוונים ואת הבתים ואת הכבישים. ופה, ליישוב שיושב 10 שנים במקום יוש לו פוטנציאל לרבע את עצמו ואף יותר מזה, אנחנו לא יכולים למצוא את התקציב? מדובר על יישוב בגבול הכי קריטי שלנו, בגבול המזרחי שלנו.

אני שואלת את עצמי: איפה אנחנו חיים? מה אני יכולה לענות ליישוב כזה, מה אנחנו עונים ליישוב כזה — אנחנו,

סגן שר הבינוי והשיכון א' רביץ:

תחשבו לי פעם אחת להיות דיפלומט. מכיוון שזה לא מושא השאלה שלך, לא הכנת תשובה על השאלה מנין נלקח התקציב ליישוב תפוח.

היו"ר ש' וייס:

זו סיטואציה מעניינת מאוד. חברת הכנסת עדנה סולודר אקטיביסטית יותר ממך.

סגן שר הבינוי והשיכון א' רביץ:

מבחינת השאלה, לפחות.

אדוני היושב־ראש, חברת הכנסת עדנה סולודר, עד שנת 1992 היה המינהל לבנייה כפרית, אשר טיפל ביישובים הכפריים, מתוקצב לסוג זה של פעילות, בדיוק לסוג זה של פעילות, לצערי, החל משנה זו, 1992, תוקפא פעילותו של המינהל לבנייה כפרית למשך שלוש שנים. לדעת משרדנו, הקפאה זו פוגעת ביישובים הכפריים, אך, עם זאת, אנו חייבים לכבד את החלטת הממשלה.

אין לנו גם אפשרות, חברת הכנסת עדנה סולודר, להעביר מסעיף לסעיף, ואני יודע שגם על זה יש לך קושיות. כיצד נעשים דברים.

עדנה סולודר (העבודה):

— — —

היו"ר ש' וייס:

אנחנו לא יכולים להפוך את זה לסימפוזיון. נסכם כך: אחרי תשובתו של סגן השר, אני אאפשר לך שוב לומר כמה דברים.

סגן שר הבינוי והשיכון א' רביץ:

אין לנו אפשרות להעביר מסעיף לסעיף, והתקציב המיוחד לבנייה כפרית, לצערנו, לא יהיה קיים בשנים הקרובות.

שמעתי את דבריך ואני חושב שאנחנו חייבים אולי להתחיל להתרגל מחדש בעניין פוטנציאל תיירות שקיים במקום זה או אחר. אני מתאר לעצמי, שבעיקר־תמר הפוטנציאל התיירותי הוא נפלא ומיוחד במינו. ביקרתי בסביבה והתרשמתי עמוקות ממה שקורה שם. אבל אני חושב שהיה כדאי לעניין יזמים פרטיים ביחס לפוטנציאל התיירותי, גם בעניין הכסף הבסיסי הראשוני שזקוקים לו.

אני כשלעצמי הייתי מציע להסיר את ההצעה מסדר־היום, כי אין כל טעם לנהוג בה אחרת. אין לנו התקציב לכך. משום כך אינני רואה טעם שנדון בנושא הזה בכלל. אבל מאחר שאני רואה את יחסי הכוחות ואני מכיר את כללי המשחק, לא אתנגד שהנושא יעבור לדיון בוועדת הכספים של הכנסת, ואם יימצא הממון או נצליח לשכנע את משרד האוצר כדי שיחזיר תקציב לבנייה הכפרית, בהחלט נהיה שמחים לגרום לו לתחיית המתים — לאגף הזה, שהוא אחד האגפים הנפלאים במשרדנו.

עמיר פרץ (העבודה):

לפי הרבי מלובביץ' זה יקרה עוד השנה.

היו"ר ש' וייס:

סגן השר, שאלה נוספת לחברת הכנסת עדנה סולודר, ברשותך, אבל באמת בקיצור, כי אנחנו מפירים את כל כללי המשחק.

עדנה סולודר (העבודה):

אני מוכרחה להגיד לסגן השר, שאני נדהמת מתשובתך. ראשית, תסלח לי, מחוסר ההתמצאות בנושא; ושנית, אפילו מהציניות — להציע שנשאיר את התיירות ליוזמות; על זה נאבק היישוב 10 שנים. או שלא הקשבת לדברי — — —

סגן שר הבינוי והשיכון א' רביץ:

אני הקשבתי לקטע שבו דיברת על פיתוח התיירות.

עדנה סולודר (העבודה):

אני רוצה לומר מלה אחת. כשישבת ועדת הכספים ביום חמישי האחרון, כשהעלינו את העניין של הבנייה הכפרית לפניו, אמר שר האוצר: בידכם להחליט על תקציב לבנייה הכפרית. ואנחנו נעשה זאת.

סגן שר הבינוי והשיכון א' רביץ:

ואני — — — מאוד שזו לא היתה ציניות.

היו"ר ש' וייס:

יש הצעה קונסטרוקטיבית. חבר הכנסת עמיר פרץ, אתה רוצה להציע להסיר את ההצעה מסדר־היום? אתה עוד עלול להצליח. לא כדאי. אין לך דרך אחרת. יש הצעה להעביר את הנושא לוועדה. הדרך היחידה שלך היא להציע להסיר.

עמיר פרץ (העבודה):

אני דווקא מנסה ללמוד מניסיוןך הרב כאשר אתה מנצל את זכותך בתור חבר כנסת מן השורה.

אדוני סגן השר, אני פונה אליך, הייתי בסיוור במועצה האזורית רמת־הנגב. הנושא של מינהל הבנייה הכפרית מטריד שם את כולם. אני רוצה שתדע, שאנחנו לא חושבים שמשרד הבינוי לא יכול היה לקבוע סדרי עדיפויות לבדו. אסור לכם להמשיך לנהוג בדרך שאומרת: מי שרוצה להוסיף סעיף, יפנה לאוצר.

היו"ר ש' וייס:

חברי הכנסת, אנחנו עוברים להצבעה. ההצעה היא להעביר את הנושא לוועדת הכספים.

ה צ ב ע

ההצעה להעביר את הנושא לוועדת הכספים

נתקבלה.

היו"ר ש' וייס:

ההצעה של חברת הכנסת עדנה סולודר תעבור לטיפול של ועדת הכספים. תודה רבה, חברי הכנסת.

אני מודיע בזאת שאני מסיים את הישיבה של היום. הישיבה הבאה תתקיים ביום רביעי, י"א בטבת התשנ"ב, 18 בדצמבר 1991, מתח כשעה 11:00. ישיבה זו נעולה.

הישיבה ננעלה כשעה 19:40.